

Izvestje

c.kr.II.državne gimnazije

v Ljubljani

o šolskem letu 1906./1907.

Na svetlo dal c. kr. ravnatelj

Fran Wiesthaler.

Vsebina:

- 1.) Stališče Bleiweisovih «Novic» glede književnega zedinjenja Slovanov.
Priobčil *Janko Lokar*.
- 2.) Šolska poročila. Sestavil *ravnatelj*.

V Ljubljani 1907.

Založila c. kr. II. državna gimnazija.

Natisnila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

Izvestje

c. kr. II. državne gimnazije

v Ljubljani

o šolskem letu 1906./1907.

Na svetlo dal c. kr. ravnatelj

Fran Wiesthaler.

Vsebina:

- 1.) Stališče Bleiweisovih «Novic» glede književnega zedinjenja Slovanov.
Priobčil *Janko Lokar*.
- 2.) Šolska poročila. Sestavil *ravnatelj*.

V Ljubljani 1907.

Založila c. kr. II. državna gimnazija.

Natisnila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

Stališče Bleiweisovih «Novic» glede književnega zedinjenja Slovanov.

Priobčil *Janko Lokar.*

Francoški prevrat je povzročil v Evropi splošno gibanje. Novi vek je zamenjal starega — ideja narodnosti in narodnega zedinjenja je stopila na mesto verske.

Valovi duševnega razvoja Evrope proti koncu XVIII. in v začetku XIX. stoletja so preplavili tudi zemlje Slovanov in zbudili pri teh dobo preporoda. Predramljeni od nemških romantikov so se začeli navduševati slovanski rodovi za vse, kar je v zvezi z njihovo narodnostjo. Hrepenenje po krasni, izgubljeni preteklosti, ki pa je obstojala samo v domišljiji, jih je dovedlo do čudovitih ponaredeb (Hanka!), ljubezen do narodnosti pa k nabiranju slovanskega tradicionalnega slovstva. Milijoni, katerim je prerokoval „svečenik človekoljubja“ — kakor imenuje Kollár Herderja v nekem 1852. leta izišlem sonetu — najjasnejšo bodočnost v svojih „Ideen zu einer Philosophie der Geschichte der Menschheit“, so opravičevali z njegovimi nazori o miroljubnem značaju starih Slovanov svojo temno sedanost in iskali v njih tolažbo za lepšo, svetlejšo prihodnost. Da bi se pa temeljito pripravili za nalogo, ki jih baje čaka v svetovni zgodovini, so opominjali h književni vzajemnosti in slogi.

Ti klici so ustvarili v kulturnem življenju Jugoslovanov ilirizem. Pravzaprav lahko govorimo o več ilirizmih v različnih časih. Vsi so stremili — seveda ne na isti način — ali za književno, ali za politično združitvijo razcepljenih jugoslovanskih plemen.

V XVII. in XVIII. veku so skušali širiti med ljudstvom Hrvati na škodo ča-narečja s što-narečjem (zlasti bosanskim) knjige versko-nravne vsebine. Ta dela so plula pod zastavo ilirskega jezika in imela svoje iztočišče v Rimu (Kašić, Mikalja in drugi). V začetku XIX. stoletja je ustvaril Napoleon politično „Ilirijo“ s središčema v Dubrovniku in v Ljubljani. Z velikim Francozom je pala ta navidezno, v resnici pa ga je preživela. V tridesetih letih minulega stoletja se je pričelo naposled v Zagrebu ilirsko gibanje.

Odisej ilirizma, Gaj, je zbiral okoli sebe tudi Slovence, ki so se odzvali v precejšnjem številu P. Stoosa, enega izmed najizrazitejših predstavnikov istodobne politične hrvaške poezije, „Pozivu v kolo ilirsko“:

U ilirsko kolo mili
vratite se srodni puci,
što su stari gvoždem bili,
nek so duhom sad unuci!

Stanko Vraz je postal Ilir po duši in sreč. Docela prepričan o pomenu Gajevega pokreta je nabiral vztrajno novih sotrudnikov po slovenskih krajih in se veselil vsakega najmanjšega napredka, o katerem so poročali slovenski Iliri. Tako n. pr. naznanja 3. novembra 1839. l. Juri Kobe, skoro bi rekel rojen Ilir, da je zanos za ilirstvo na Kranjskem velik, a v „Danici“ leta 1840. plaka nad mrtvimi slovenskimi rodoljubi, ki bi pomagali krčiti pot k zedinjenju „gornjih Ilirov“ z „dolnjimi“, medtem ko je pisal mladi Jakob Krašna 12. oktobra 1840. l., da čitajo Slovenci v Ljubljani jako radi ilirske novine. Vendar je ostalo vse le pri platoničnih izjavah solidarnosti in sloge. Iz različnih vzrokov, med katerimi nista bila najzadnja strah pred politiko in pravoslavjem, niso šli Slovenci dalje od simpatij in kupovanja ilirskih knjig.

Prvi slovenski časopis te dobe smo dobili Slovenci osem let za Hrvati. Gajeve „Novine Horvatzke“ so izšle prvi pot 6. januarja leta 1835. in pripravile hrvaški svet na prilogo „Danicza Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinska“, ki je izšla 10. januarja z geslom: „Narod prez narodnosti — Je telo bez kosti. Prirečje horvatsko.“ Bleiweisove „Kmetijfke in rokodelfke novize“ so pa zagledale luč sveta po enakih težkočah kot Gajeve 5. julija 1843. l. v Ljubljani pri Blazniku.

Dasi so pisale še o ljubi „krajnski deželi“ in „krajnskili“ besedah, vendar so gojile takoj od začetka slovansko vzajemnost in širile zavest o sorodnosti Slovanov. V 6. št. prvega letnika končuje Tone Kremlj, katerega je zaznamoval kaplan Josip Drobnić kot edinega pravega Ilira na Štajerskem, svoje pismo: „Bog živi Štajerce, Korošce, Krajnce in Horvate, vsi smo od edne slovenske matere...“ Številko pozneje je začel objavljati Matija Vrtovec svoj članek „Ilirfke deshele nekada in sedaj“, ki se prične z besedami: „Vse nafhe Ilirfke deshele fo bile v prav prav ftarih zhafih s támnimi gojsdmi sakrite...“ V 25. št. pozdravljajo „Novice“ z veseljem svojo sestro „Žoro Dalmatinsko“, jo priporočajo vsem prijateljem slovenščine in obljublajo, da prinese za poskus iz nje kak članek v slovenskem jeziku. Obenem opozarjajo na „Srbske Novine“ in „Podunavko“, na „Narodne Novine“ in „Danico“.

Nato je objavil Malavašič v 1. št. leta 1844. pesem „Kmetijfke in rokodelfke Novize vřim řvojim prijatlam in podpornikam sa novo léto“, kjer poje med drugim:

In vi, k' s Šlovenzi ste od mater' ene,
 Horvatje, Dalmatinzi in Šerbljani,
 k' imate dela Modrize zhaftene,
 tud' vi shivite v flavi, flosno sbrani,
 de vnuk' rede spomine fhe selene
 na grobih vafljih od ljubesni vshgani;
 in fvet bo rekel, de fo Šlave venzi,
 k' pletejo v miru fi jih vfi Šlovenzi.

V 12. št. istega leta so izpregovorile „Novice“ v „Oznanilu“ „Srbskih Novin“ in „Podunavke“ nekoliko več o sorodnih bratih v daljni Turčiji, zlasti o „Serbo-Ilirih, kateri . . . bero tudi naše ‚Novice‘ in jih, kakor nas sami zagotovijo, brez truda zastopijo . . .“, zato žele, da bi bilo med njihovimi izobraženimi bralci veliko predplačnikov imenovanega časopisa, da bi „mu spodobno spoštovanje skazali, kakor tudi Serbi našimu skazujejo“. Enako so priporočile kneza Orsata Počića „Slavjansko Antologio“ (1844, list 15) in „Slovenske narodne novine“ z literarno-poučno prilogo „Orol Tatránski“. Glede zadnjega lista so pripomnile: „ . . . kar besedo in besedilo Slovakov zadeva, moramo reči, da ne bo posebniga truda treba, Novine in Orol umeti, zlasti tistim ne, ki so že s kakim drugim slovjanskim narečjem znani.“ (1845, list 46.)¹

Priobčevalo se pa tudi cele sestavke o jugoslovanskih zadevah. Fr. Brađaška je poslovenil po A. Mažuraniću „Kratek pregled starega slovstva hervaškega“, Juri Kobe poučen članek o domovini srbskega jezika po Vuku, Žavčaniin-Kočevar je dopisoval o narodnem gledališču v Zagrebu, medtem ko je priobčil M. Kračmanov-Valjavec nekoliko narodnih pesmic in pripovedek iz varaždinske okolice i. t. d.

Naročniki „Novic“ so bili takoj od početka, kakor posnemam iz „Imen Deležnikov kmetijskih in rokodelskih novic. V letu 1844.“: Društvo bravcov v kr. odhranilstvu v Zagrebu, društvo bravcov (čitaonica) v Karloveci, — bravcov v Kastelnovi, — bravcov v Samaboru, — bravcov narodno (čitaonica) v Varazdinu, — bravcov (čitaonica) v Zagrebu, Duhovščina Zagrebska v Zagrebu, Vredništvo „Danice hrovatske“ v Zagrebu, — „Srbskih Novin“ in „Podunavke“ v Belgradu na Turškim, — „Zore Dalmatinske“ v Zadru, — českega časopisa „Kwety“ v Pragu.

Takih in enakih zgledov o medsebojnem spoznavanju Slovanov z ozirom na „Novice“ bi naštel lahko še več. Vsak letnik jih ima. Kot uvod mi zadostujejo ti. Namenil sem se pokazati stališče, ki so ga zavzele „Novice“ napram stremljenju nekaterih rodoljubov po književnem zedinjenju Slovanov. „Novice“ sem si izbral zato, ker so bile dolgo časa edini slovenski list, ki je izražal v resnici voljo občinstva, ne morda posameznikov, in so bile v resnici list, ki ga je čital naš narod rad in z veseljem. Jan Lego je pri-

¹ Prim. Dr. Fr. Ilešič: Češko-slovenska (-jugoslovanska) vzajemnost v minulih dobah v Zborniku Slovenske Maticе za leto 1906.

povedoval v nekem zasebnem govoru, da je poznal pri Kamniku družino, ki je pošiljala svojega sinčka samo zaradi tega v šolo, da jim je čital potem lahko doma „Novice“. Da ni pretiraval, nam priča v 53. št. „Novic“ l. 1845. natisnjeni dopis: „Neki prosti kmetovavec M. G. iz Dolenske strani je vredništvo prav razveselil z dopisam, kteriga smo ravno prejeli. On se zahvali za razne poduke, kterih je v Novicah dobil, je poln veselja, da se je po svoji lastni pridnosti naučil brati in pisati in se ne kesá, de je mogel nekimu kmetu cel dan krave pasti zato, de mu je kakšno čerko pokazal...“ In ko so izgubile „Novice“ že izdavná svoj ugled in smo imeli Slovenci boljših listov, smo naleteli na deželi še vedno na „Novice“ kot na star komad hišne oprave iz dobrih starih časov, katerih se spominja človek kaj rad.

Rekel sem, da so izražale „Novice“ mnenje občinstva. To je zasluga njihovega prvega in skoro bi rekel zadnjega urednika. Bleiweis ni posegal rad z odločilno besedo v slovstvena vprašanja. Zavedajoč se svojih zmožnosti je pustil, da so se prepirali drugi, šele ko je videl, kam se nagiblje občno mnenje, se je oglašil sam in napravil mir besed. To je bilo pametno za one čase, ko nismo imeli zanesljivih jezikoslovcev in estetičarjev. Bilo je dobro v takih časih, da se je slišalo več mnenj in izbralo najboljšé. Sicer pa se je podal Bleiweis z največjo ravnodušnostjo, če je videl, da so vpeljali drugi listi kljub njegovemu odporu kako novost (opozarjam na vpeljavo oblik -ega, -emu, -om), in je pozval sotrudnike, da se naj pridružijo novotarjem. Rad je požel, kar so sejali drugi. Pustil je vsakega do besede in čakal previdno, da je dozorelo vprašanje. Tako se je vrcal malokdaj in pokazal, da je povsod doma in da zasluži ime „očeta slovenskega naroda“.

Stališče „Novic“ glede književnega zedinjenja Slovanov sem zasledoval do Bleiweisove smrti 29. novembra 1881. Zdi se mi namreč, da so čutile i one s starajočim se urednikom konec svojega žitja. Bleiweisov ljubljeneec, o katerem se je pogovarjal z dr. Poklukarjem še 28. novembra dopoldne, je prenehal sicer šele 26. decembra 1902, a svojo nalogo je izpolnil že davno prej. Zato mu ni nikdo motil spanja, nikdo mu ni skušal podaljšati življenja... Z Bleiweisovo smrtjo so izgubile „Novice“ zadnji ostanek svojega ugleda na slovstvenem polju. Bil je njihova opora, njihova življenska moč, s katero vred so se uglele v grob in napravile prostor novim, mladim in čilim močem, ki so delale že precej časa preglavico po večini konservativnemu Bleiweisu.

Z Levstikom, Jurčičem in Stritarjem je zavel nov duh čez slovenske poljane in potisnil „očeta slovenskega naroda“ v kot...

Njegov list spada odslej k naši kulturni zgodovini in je zanimiv dnevnik našega preporoda. V zadevi pravopisa je nastopil hitro pot zedinjenja z latinico pišočimi Slovani, glede enotnega slovanskega književnega jezika je pa ostalo samo pri teoretičnem razpravljanju. Vendar mislim, da utegne tudi to koga zanimati v dneh, ko skušata zbližati Slovenska in Hrvatska Matica vsaj Hrvate in Slovence.

I. Novice in enotni pravopis.

Klic po enotnem slovanskem pravopisu ni mogel biti Novičarjem nikakor neznan. Iz za časa Jožefa II. imamo več poskusov, s katerimi so hoteli urediti to vprašanje za Slovane, ki pišejo latinico.

Leta 1820. so se sešli na Dunaju na shodu slavistov med drugimi Slovenci Ravnikar, Metelko, Kalister in Šlakar, da se posvetujejo o enotnem slovanskem pravopisu. Sestanek je bil brez uspeha, ker se niso hoteli pečati moške, kakor Dobrovský, resno s takimi nehvaležnimi vprašanji, ki so vznemirjala Kopitarja. Ta je sanjal o časti drugega Cirila in tožil v svoji slovnici „Grammatik der slavischen Sprache in Krain, Kärnten und Steyermark“ o razkosanosti Slovanov glede pravopisa. Pokazal je raznoličnost pisave z latinico na Kranjskem, v Dalmaciji, na Hrvaškem, Češkem, Poljskem in Lužiškem. Zraven je natisnil rusko cirilico in videl v neslogi z ozirom na pravopis zapreko, da se ne morejo združiti v eno kolo zapadni in južni Slovani, ki pišejo z latinico. Toda v njegovo veliko nevoljo mu je otel slavo reformatorja hrvaškega in slovenskega pravopisa z latinskimi pismenkami Gaj s knjižico, pisano v hrvaškem (kajkavskem narečju) in nemškem jeziku. „Kratka osnova horvatsko-slavenskoga pravopisa, poleg modrožubnih, narodnih i prigospodarnih temelov i zrokov. Od L. o. G. — Kurzer Entwurf einer kroatisch-slavischen Orthographie nach philosophischen, nationalen und ökonomischen Grundsätzen. Von L. v. G. Vu Budimu, iz tiskarnice Kraljevskoga Vseučilišča. 1830.“ se ji glasi naslov. Iz te osnove je izšla malo popravljena sedanja gajica. Svoje diakritične znake z znamenji nad posameznimi pismenkami je opravičeval Gaj s tem, da jih rabijo Poljaki, Čehi in z njimi Moravani ter Slovaki, ki imajo skupaj imenitno slovstvo.¹ V premeni pravopisa je videl Gaj napredek vseslovanstva, t. j. s tem pravopisom se naj bi bližala medsebojno slovanska narečja, to pa je, po njegovem mnenju, korak, da pride hrvaška knjiga med Čeha in Poljake. V prvi vrsti pa želi, da bi se zblížali v jezikovnem pogledu in v pravopisu bližnji hrvaški bratje: Slavonci, Dalmatinci, Štajerci, Kranjci in Korošci. O, koliko koristnejše bi bilo, kliče Gaj, za slavne naše sosede na Štajerskem in Kranjskem, če bi se trudili skupno z nami, ker nas pripelje edino sloga lahko do cilja. Le tako moremo upati, da se zlije „veliki slovanski jezik“ iz svojih različnih narečij v štiri glavna narečja² in da bo prospevala književnost.

¹ Že v XVI. stoletju je vzel Budinič neke znake iz češke ortografije, pozneje pa v še večji meri Vitezović, na katerega se je sklicaval Gaj napram onim Hrvatim, ki so bili nasprotniki njegove reforme, kašoč na hrvaško starino.

² Gaj ni bil zadovoljen z Adelungovo razdelitvijo Slovanov na Ante in Slovene, ampak ga je zadovoljila veliko bolj delitev Dobrovskega in Kopitarja na južno-vzhodne in severozapadne Slovane. Po Kollárjevem načinu ve za Veliko Ilirsko, Veliko Poljsko, Veliko Češko in Veliko Rusko, a potem pozna te skupini: iliro-rusko i češko-poljsko. K prvi spada

Gaj je hotel torej napraviti ortografijo enostavnejšo, obenem pa je razmišljal o medsebojnem približevanju južnih Slovanov in o izenačenju narečij za književni jezik. Poleg tega je imel na umu ideal one vseslovanske sloge, ki so jo propagirali Kollár in drugi severni Slovani.

Kljub temu se je odločil Bleiweis za bohoričico in pokazal s tem omahujočo, neodločno in konservativno smer „Novic“, katere ni zapustil ves čas. Toda takoj 9. avgusta je priobčil že omenjeni dopis Toneta Krempla v gajici. „Ljubim Krajncam, našim bratom, bratovsko pozdravljenje od Radgone na malim Štajeru“ naslovljeno pismo je razložil Malavašič v bohoričici, podpisal pa se je v gajici. Pred dopisom je natisnjen „Predgovorzhék“, ki razlaga razliko med bohoričico in gajico, katero pišejo po njegovih besedah „Zhehi, Moravzi, Poljaki, Slovaki, nafhi fofedje Horvatji, Dalmatinzi in Slavonzi“, večidel pa tudi „nafhi rodni bratji na Šhtajerfkim in Korofhkim“. Odkrito pove, da žele „flovenfki narodi in uzheni moshje“, da bi se „mi Krajnzi“ zedinili z njimi v pisanju, in vzklikne, da si naj podamo srčno roko in naj podpiramo drug drugega v dobrih in koristnih rečeh z ljubeznijo, mirom in edinostjo.

Svoje stališče napram gajici pa je pojasnilo uredništvo šele tedaj, ko je objavilo (št. 3, 1844) željo Matija Majerja, poznejšega Majarja, naj bi bila tiskana vsaj polovica „Novic“ „u ilirskem pravopisu“,¹ in ko je izrazil knez Orsat Pocić ob sklepu napovedi svoje „Slavjanske Antologie“ isto željo kakor Majer s pristavkom, da bodo čitali potem tudi drugi Slovani „Novice“. Dotična objava uredništva v 17. št. l. 1844. pravi, da se zdi njemu ilirski pravopis sedanji dobi in potrebam Slovanov najprimernejši in najpripravnejši ne samo zaradi oblike in ličnosti, ampak tudi zaradi razširjenja in zato, ker se ga nauči z lahkoto vsakdo.² „Verständigung, Versöhnung,

1.) ilirsko koleno, in sicer Slovenci, provincijalni Hrvati, dalje oni v Krajini, Primorju, Istriji, Banatu, Baranju, Šimegu, Somođu, v slatski (zadski), železni, šopronjski in požunski županiji poleg onih v Avstriji ter v banjaloškem sandžaku. Razen tega šteje k temu kolenu Slavonce, Dalmatince, Bošnjake, Črnogorce, Srbe in Bulgare. 2.) Rusko koleno obsega Ruse i Rušnjake (Rusine). — K češko-poljski veji šteje češko koleno: Čehe, Moravce, Slovake, Srbe — in poljsko: Poljake s Šlezijci in Kašubi.

¹ Ilirsko ime je bilo znano Slovincem od Napoleonovih „Provinces illyriennes“, katerim je zapel naš Vodnik „Ilirijo oživiljeno“. „Iliri“ so sprejeli to ime, ker so mislili, da je bil slovanskega roda del starih Ilirov, prebivalecev Ilirika med Donavo, Jadranskim in Črnim morjem, današnji naseljenci teh pokrajin pa da so pravi potomci omenjenih rimskih Ilirov. V srednjem in novem veku so nazivali te narode Ilire jako pogosto tuji in domači pisci, a njihov jezik so imenovali ilirski, zlasti v XVIII. veku (Appendini, Jambrešić, Katančić, Sava Tekeli).

² Šafařík n. pr. je priznal, da nadkriljuje ilirski pravopis s svojo dovršenostjo vse druge slovanske pravopise (gl. Časopis Česk. Mus. 1835. II., str. 228). Tudi Čeh Josip Justin Michl je izjavil, da stoji ilirski pravopis s svojo jedrnatostjo in lahkoto nad češkim, poljskim in ruskim (J. J. Michl, Prawopis Ilyrský. Praga 1836, str. 146. Prim. Danico 1836., 194 i 204. Michl je izdal l. 1836. tudi razlike med češkim in ilirskim jezikom).

Vereinigung!“ kliče po Jordanovih „Jahrbücher für slavische Literatur, Kunst und Wissenschaft“ Slovincem, češ da ne pridejo nikamor s samimi jezikoslovnimi prepiri. Ker pa so namenjene „Novice“ kmetovalcem in rokodelcem, ki bero s težavo celo staro bohoričico, zato se ne drznejó dati bralcem hipoma lista v roke, čigar črk bi ne poznali. Najprej se naj nauči gajice mladina v šolah, potem se bo doseglo vse brez truda. Kakor Gaj navaja tudi Bleiweis kot prednost gajice prihranek papirja, kot največjo korist pa edinost z drugimi Slovani.

Po svojem načelu: vřim bravzam vřtrezhi, kolikor je mogozhe! — se je ravnal Bleiweis v pravopisnih zadevah vedno. Po Krempljevem dopisu se menjavata bohoričica in gajica. Kakor je dobil kak članek, tako ga je poslal v tiskarno. S 36. št. l. 1844. je začelo pisati uredništvo samo v gajici. „Sreča in veselje“ (poročilo o prihodu cesarja Ferdinanda in cesarice Ane Marije v Ljubljano), debelo tiskano na prvi strani omenjene številke, je pošlo gotovo iz peresa uredništva, ki se je pa tudi še zanaprej posluževalo večinoma bohoričice. Tej je odklenkalo šele z zadnjo številko l. 1845. Njen konec je naznanil „Oglas“ z dne 14. januarja 1846. l. v št. 2., kjer prosi uredništvo pisatelje, naj bi se ogibali zmešnjav in pisali samo v enem pravopisu. Gajico že itak bero naši prebrisani kmetje brez spodtiklajev, za male otroke je pa lažja od bohoričice, ker se ravna po načelu: en glas, ena črka!

Želji, da se naj bi pojasnila vsled novih naročnikov tuintam nova abeceda, so se odzvale „Novice“ večkrat. Da je bila sprejeta gajica z veseljem in radovoljno, kažejo dopisi, kakor na primer sledeči cerkovnika J. Oberdanka (Šempas, Primorsko) v 51. št. l. 1844.: „Zakaj bi se mladi ljudje noviga pravopisa ne poprijeli, ker že meni v 52. letu svoje starosti zadosti dobro od rok gre. V resnici zamorejo reči, de so stariga konja dirjati naučili. Naj tedaj ne zamerijo, če se mi sem ter tje še kaka čerka pokazi“, ali v št. 52. l. 1846., kjer izraža — o — v članku „Popis letine na gorni strani Celja, in nekatere prijateljske vořila zastran Novic“ svojo radost nad tem, da je prodrla gajica. K želji, da bi se pisala vsaka slovanska stvar v tem pravopisu, je pripomnil A. Kreft (gl. št. 3., l. 1847.): „Ki če po dvojim poti iti, na nobenim nemore prav priti“. Uredništvo je pa iznova zagotavljalo svoje naročnike, da se ozira na vse Slovence. Če bi bila teh želja, bi vpeljalo drage volje tudi metelčico, sicer pa ne sili nikogar k pisanju v novem pravopisu, dasi ga ta bolj veseli kot stari. Popoln ni, a vsak izobražen človek ve, da takega pravopisa ni in ne bo v nobenem jeziku. Za zgled bi si morali vzeti Nemce, Lahe in Francoze, ki imajo pomanjkljiv pravopis, a se ne preganjajo za góle črke, dobro vedoč, da črka mori, duh

pa oživlja. Veselili naj bi se, da ga rabijo z majhnimi razločki skoro vsi Slovani našega cesarstva,¹ in se ne prepirali po navadi naših abecedarjev.

Ta nauk je bil potreben. Metelku namreč ni dalo mirno spati razširjanje gajice. Zato se je oglasil zoper njo istega leta, ko so prosili kranjski stanovni cesarja za vpeljanje ilirskega pravopisa po vseh slovenskih šolah, namreč 1848. l. v 28. in 29. št., in hvalil svojo abecedo na vse pretege, češ da izraža edina vse mogoče glase, da ne pozna zamudnih kljukic nad c, s, z i. t. d. Bleiweisov odgovor je bil hiter in dober. „V rečeh slovenskiga pravopisa“ (št. 31. in 32., 1848) mu jedrnato pove, da se tiska na Slovenskem že vse v gajici, izvzemši molitvenike in pratike, in da ni pomoči za onega, ki se noče ukloniti splošnim željam, dasi je bil pobit že l. 1833. Bohoričico poznajo edini Slovenci. Metelčica loči Kranjca od Kranjca, še bolj pa od Štajerca in drugih Slovencev, gajica pa ne dela nobenih razločkov, je enaka ilirskemu in zelo podobna pravopisu drugih Slovanov. Kdor pomisli to, pač ne bo dvomil, katera ortografija je boljša.² Obenem je ponatisnil Hicingerjev epigram:

Vodnik.

Dobro hitijo naprej v izobraženju verli Slovenci,
vedno popravljajo bolj národni svoj pravopis.

Čop.

V tem se je bati samo, da se dost izučili ne bojo,
ker se vračujejo skoz le v abecedo nazaj —

z zatrdilom, da se ni treba bati tega Čopu. Malo prej, v 20. št., je prijel Bleiweis Metelka v poročilu o „Zboru Ljubljanskih učenikov zastran šolskih reči“ pri občutljivejši strani. Rekel je namreč, da naj piše zase vsak, kakor hoče, od javnega učitelja slovensčine pa pričakuje, da se ne ustavlja željam občinstva.

S tem se konča abecedni boj „Novic“ v prilog gajice, ki jo imenujejo „Novice“ „občenoslavjanski, občni, organiški, češki“, ali kar kratko „novi pravopis“. Bleiweis, ki je izšel iz Jeranove družbe, se je potegnil kmalu z nenavadno odločnostjo zanj in pripomogel tako, da smo storili brez večjih preprirov „pervo najvažnejšo i najtežjo stupinjo k slogi“, kakor se je izrazil M. Majar v „Novicah“ l. 1861., št. 12. v spisu „Stanje Slovencev“.

¹ Ta okolnost je bila pred vsem merodajna, da so sprejeli Slovenci gajico, akoravno niso bili čisto zadovoljni z njo. Tako n. pr. piše A. Krempel v pismu Vrazu iz Male Nedelje od 18. junija 1838. l. (pismo se nahaja v kr. vseučilišni biblioteki v Zagrebu): »Das čecho-illyrische Alphabet, wenn es auch sonst, wie einige Vielsprecher vorgeben, seiner Schnörkel wegen das Auge beleidigt, und den Schreiber im Schnell- und Schönschreiben hindert, muss schon darum auch bey uns Eingang finden, weil es von vier Königreichen unseres Kaiserstaates bereits angenommen worden« (gl. Đuro Šurmin, Hrvatski Preporod II., 010).

² Isti odgovor je objavilo »Slovensko društvo« v »Politisches Blatt, als Extra-Beilage zur Laibacher Zeitung« v številki z dne 17. avgusta 1848.

Ker pa streljamo Slovenci radi čez cilj in tratimo po nepotrebnem svoje moči, se je oglasil tudi v „Novicah“ neki mož, ki je imel veliko časa in dobre volje, oziroma potrpežljivosti in naivnosti. Z gajico ni bil zadovoljen, ker je bila v rabi le pri malem delu slovanskega naroda in ker je po njegovem mnenju nepripravna zaradi sekirice in preveč pomanjkljiva za čast alfabeta vseh Slovanov. Izračunal je, da ji manjka za slovenski jezik treh, za vse slovanske narode skup pet samoglasnikov in devetnajst soglasnikov. Zato je naznanil v „Novicah“¹ (1851, list 27.) z veliko zgovornostjo dete svojih fantazij, ki mu je bilo ime: „Ankündigung eines nächst zu veröffentlichenden allgemeinen lateinisch-slavischen, zugleich deutschen, französischen, italienischen und eventuell auch eines Universal- oder Weltalphabetes, mit Beigabe eines Brevi manu-Vorschlages des slovenischen Alphabetes als Probe... Laibach, im Mai 1851—1858. Druck von Ign. v. Kleinmayr et Fedor Bamberg.“

Ta mož je bil Josip Poklukar (—r v „Novicah“), rojen 16. aprila 1791. l. v Spodnjih Gorjah, profesor duhovnega pastirstva in kanonik stolne cerkve sv. Nikolaja v Ljubljani, kjer je umrl 7. marca 1866. l. Bil je originalen, toda ne posebno srečen pisatelj. Mnogo let se je pečal s splošno evropsko abecedo, katere del je poslal na ogled celo v Monakovo in Moskvo, a brez zaželenega uspeha. Svoj alfabet je popravljal in izpreminjal četrto stoletja. „Novice“ so dajale prostora njegovim abecednim poskušnjam zgolj iz spoštovanja napram svojemu dolgoletnemu sotrudniku, kritiki pa so mu svetovali, naj se loti hvaležnejšega dela. Ti dobri sveti so bili sicer zastoj, vendar pa je izprevidel Poklukar, da se ne zanimajo ljudje za njegove alfabetne novotarije. Zato je zapustil po odločilu z dne 15. marca 1855. l. ljublj. muzeju zapečaten drugi del svojega truda, namreč: *Allgemeines Slavisches oder Weltalphabet nebst Enthüllung der Analyse und Synthetik des Lateinischen Alphabetes*. Kdor plača 3000 gld, sme odtrgati pečat.

Kako se naj uporabi vsota, je določil v oporoki, a iz umevnih vzrokov se ni še oglasil kupec.

Poklukarju podoben je bil Z. P. Ognjeslav,² ki je izdal „po dolgoletnem in neprestanem trudapolnem delu“ l. 1875. pri Blazniku v Ljubljani

¹ Ravnotako v „Danici“ 1851, l. 29 in 1853, l. 17.

² Pseudonim slikarja, oziroma risarja Ignacija Zeplichala, roj. 2. septembra 1841. l. v Pragi. Bil je navdušen Čeh in je govoril poleg maternega slovenski, srbohrvaški in nemški jezik. Dovršil je realko in akademijo upodablajočih umetnosti na Dunaju, kjer je bil učenec profesorja Ivana Kleina. V Blaznikovi tiskarni je služil kot risar, a je bil prevelik pedant pri izvrševanju naročil. Zato so ga odslovili sicer kot izvrstnega, a prepočasnega delavca. Na strokovni šoli za umetno vezenje in čipkanje v Ljubljani je bil nastavljen od 1892. l. do 31. julija 1898. Odšel je nato na Dunaj. Če je že umrl, kje in kdaj, ne vem. Bil je tudi učitelj risanja v ljubljanskem Marijanišču. V „Jährliche Personal-Standestabelle“ (za strokovno šolo) pravi o svojem delovanju: „Zahlreiche Entwürfe, Bilder und Zeichnungen aus dem Gebiete der kirchlichen Kunst etc.; ferner Erfinder einer neuen technischen

„Uzajemno abecedo jugoslovansko“. Bila je deloma latinica, deloma cirilica. Iz obeh je izpustil vse črke, ki se mu niso zdele lepe in jasne, in jih nadomestil z drugimi, čisto novimi ali pa iz že znanih sestavljenimi. Bil je mnenja, da bi se dal vpeljati novi alfabet tako, da bi sprejele jugoslovanske novine vsak mesec vsaj eno novo črko, v dveh letih torej vso abecedo.

K sreči niso imele „Novice“ časa, baviti se s takimi idejami, zato je ostalo vse pri samih oznanilih in poskušnjah. Smatrale so že takrat latinico kot alfabet bodočnosti, dasi so silili nekateri s cirilico na dan.

Iz Ognjeslava so se celo norčevale, h koncu so se pa skesale in odpravile sanjača Majarja in Ognjeslava takole: „... Koliko let se že trudi in dela naš Matija Majar za obveljavo vzajemnega slovanskega jezika, — al dosegel ni nič. Uzori Majarjevi kakor Ognjeslavovi so hvalevredni in se ne morejo spodbiti s tem, da ta ali oni šalo uganja z njunimi nasveti, vendar med lepo slovansko idejo in izpeljavo njeno stoje celi Čimborasi!“ („Novice“, 1875, list 33.).

Stališča „Novic“ napram cirilici se dotaknem v naslednjem poglavju, ker je v najožji zvezi z njim.

II. „Novice“ in jezikovno zedinjenje Slovanov.

Ravnokar omenjeni Majar je spravil v „Novice“ prvi vprašanje jezikovnega zbližanja Slovanov, s katerim so se pečali naši rodoljubi zlasti, odkar je počel razpravljati oče slavistike Josip Dobrovský o vseh slovanskih jezikih in je učil, da tvorijo pravzaprav samo en jezik. Pri Jugoslovanih na primer je zahteval že Gajev predhodnik Šporer (Matić) v svojem ilirskem almanahu za leto 1823. en književni jezik za vse južne Slovane.¹ Že prej so hoteli provesti drugi edinstvo v slovstvu in so se ozirali na ostale slovanske rodove, kakor Križanić, Vitezović. Med najznamenitejšimi pojavi približavanja Slovanov je pa članek Jana Kollárja o slovanski vzajemnosti, ki je natisnjen v Babukićevem prevodu v „Danici“ l. 1836., št. 29. do 31. pod imenom „O slovstvenoj uzajemnosti medju kolěni i narěčji slavenskimi.“

Methode zur Erleichterung des Zeichnens weißer Spitzenzeichnungen mit dunklem Untergrunde; begründete und schrieb auch ‚Die phonetische Stenographie oder natürliche Laut-Geschwindeschrift der menschlichen Sprache‘. Ako je izšlo to delo, mi ni znano. Leta 1871. je bilo tiskano nekaj podobnega na Dunaju, namreč: «Anleitung zum Gebrauche der Satz-kürzungen in der Praxis. Ein unentbehrliches Handbuch zur Ausbildung in der Gabelsbergerschen Stenographie. Für Schulen und zum Selbstunterrichte. Gekrönte Preisschrift», a pod imenom Carl Cajetan Zeplichal.

Ignacij Zeplichal je narisal tudi prvo glavo «Ljubljanskega Zvona». Ker se ni brigala dosti kritika za njegovo «Uzajemno abecedo jugoslovansko», se je baje razjokal od same žalosti.

¹ Almanah ilirski za godinu 1823. S' različnima pjesmama i pripovjestima, za prudnost i ugodnost sloxen, i na svjetlo znoshen od Jure Maticha. U Karlovcu gornjem, vu utishtenici Pretnerovoj.

Pozneje je izšel popolnjen v nemškem jeziku meseca junija l. 1837. pod naslovom „Ueber die literarische Wechelseitigkeit zwischen den verschiedenen Stämmen und Mundarten der slawischen Nation. Von Johann Kollár. Aus dem Slawischen in der — slowakischen — Zeitschrift Hronka gedruckt, ins deutsche übertragen und vermehrt vom Verfasser. Pesth 1837.“

Na tej osnovi je osnoval Gaj svoje ilirstvo. Edino na podstavi vzajemnosti se je moglo misliti na književno in pozneje po možnosti tudi na politično zedinjenje vseh južnih Slovanov.

Cilj „Novic“ je bilo sprva poučevanje kmetovalcev, obrtnikov in rokodelcev, zato so tudi zavrnila svojega dopisnika iz spodnje Rožne doline na Koroškem v 17. št. 1843. leta, da ne morejo porabiti njegovega pisanja, katero se tiče le jezika. Ker so pa bile nekaj let naš edini slovenski pisani list, so morale sčasoma razširiti svoj program in z njim tudi naslov. Ta se je izpremenil v toliko, da je dobil poleg „kmetijskih in obrtnijskih stvari“ še privesek „in narodskih“, v čimer se kaže vpliv l. 1848. Ker pa ni bil Bleiweis kot urednik ozkosrčen mož in je rajši poslušal očitane, da je prekoračil določene meje svojega lista, se je posrečilo zaradi slovanstva precej preganjanemu Majerju, da so natisnile „Novice“ njegovo pismo iz Celovea z dne 4. januarja 1844. l. v 3. št. istega leta. Uredništvo ga je sprejelo tem rajši, ker je pelo listu slavo.

Tu navaja „reven Slavjanin“, kakor imenuje že omenjeni Drobnic v pismu Vrazu z dne 6. oktobra 1838. l. Majerja, o katerem je pričakoval, da razširi na Koroškem ljubav napram ilirizmu, med onimi tremi rečmi, ki ugajajo njemu „in še mnogo drugim u kmetijskih novicah“, kot tretjo točko: „da se te novice pomalim u jeziku približujejo narečji bližnjih Slavjanov u Horvatskej, Slavonii, Dalmaciji i. t. d.“ Poprej — pravi — se je pisalo: sdej, kedej, tedej, „Novice“ pa pišejo: sada, kada, tada. V tem vidi približevanje „vsim dolnjim bratrem“, ki izgovarjajo imenovane besede kakor koroški Slovenci, namreč: sada, tada, kada. Njemu se zdi za „Novice“ najbolj pripraven jezik med Ljubljano in Reko. Čim bliže je slednji, tem bolj je podoben govoru „vsih doljnih Ilirov (južnih Slavjanov)“. Dasi je Korošec, vendar je mnenja, da se morajo približevati „Novice“ vedno bolj in bolj narečju, katero se govori okoli Reke in katero „zastopimo blizo vsi južni Slavjani“. Istrijanca namreč razume Kranjec, pa tudi Hrvat, Slavonec, Dalmatinec, Srb in Bošnjak, „kakor da bi bila soseda u jednej fari“. Na ta način je hotel sezidati most med Slovenci in Hrvati.

Leta 1845. se je oglasil v 17. listu Cafov v zadevi jezika. V „Oznanilu novih, za vse Slovenske domorodce imenitnih bukev“¹ piše: „... Tude naša

¹ To so bile: Miklošič — *Radices linguae Slovenicae veteris dialecti*. Lipsiae, in libraria Weidmannia 1845 in *«Vseslavjanska slovnica»* (Vgl. *Grammatik der slavischen Sprachen*. Wien, 1852—1883).

lépa miloglasna Slovenska beseda ima svoje oživiljenje ino svoj živež pričakati iz bratovskih narečij; vsem narečjem pak gojna mati ostane stara, čestna Slavjanšina sv. sv. Cirila ino Metodija.“

V članku „Slovenske besede“ (l. 1845., list 39. do 47.) priporoča Matija Majer Babukićevo slovnico,¹ čitanje časopisov in ustanavljanje čitalnic po češkem zgledu. Od vsakega izobraženega Slovana zahteva v Kollárjevem zmislu znanje kakega drugega slovanskega narečja poleg domačega.

Kollár je videl v svoji razpravi o slovanski vzajemnosti najlepši cvet nove dobe v slovstveni vzajemnosti. Pod slednjo pa ne razume političnega zedinjenja vseh Slovanov ali demagogičnih uporov proti vladam in njihovim zakonom. Po njegovih nazorih je mogoča književna vzajemnost tudi tam, kjer živi isti narod pod različnimi žezli, razdeljen na mnogo kraljestev, in ki se razlikuje po veri, pravopisu, običajih, podnebnju, krajih in bogastvu. Ta književna vzajemnost ne ruši narodovih naredeb, mu ne krati pravice in živi z vsakim sosedom v miru. Tiha ovčica je, ki pripada sicer k veliki čredi, a se vendar pase v svoji dolini. Zato ne zahteva slovanska slovstvena vzajemnost od nikogar, da bi se izgubil v množici. Izobraženi Slovani naj poznajo štiri glavna narečja: rusko, ilirsko, poljsko in češko. Učenejši pa se naj nauče tudi podnarečij, n. pr. v ilirskem glavnem narečju srbščine, hrvaščine, kranjščine in bulgarščine.² Pisatelji morajo poznati poleg tega i mrtve slovanske jezike i različne pismenke, ki se rabijo. „V naši dobi“ — pravi Kollár — „ni dovolj, da smo le dober Rus, ognjevit Poljak, ni dosti, biti samo visoko učen Čeh ali Ilir ter poznati in govoriti, četudi jako temeljito samo edini ilirski jezik itd. Ti enostranski časi so minuli, duh sedanjega slovanstva nam nalaga drugo večjo dolžnost: ustvariti občno vzajemno literaturo.“

Kdor razume torej knjigo svojega brata, ta je zadostil slovanski vzajemnosti, ki naj bi bila podobna oni starih Grkov, pri katerih je razumel vsak izobraženejši človek v kateremkoli narečju pisana dela svojega rodu.

Misel o vzajemnosti so širili najprej Slovaki, pa tudi med drugimi učenimi Slovani ni manjkalo ljudi, ki so razmišljali o nji. Taki so Dobrovský, Šiškov, Köppen, Rumjancov, Kuharski, Maciejowski, Mediňski in drugi. Njena korist bi bila duševna, ker bi se smatrali vsi slovanski rodovi za eno rodbino, pa tudi gospodarska, ker bi se prodalo mnogo več knjig. To bi bilo v prid i posameznim slovanskim plemenom i književnosti vseh Slovanov. Posamezni slovanski jeziki bi se ojačili po medsebojnem izmenjavanju besed.

¹ Babukić Věkoslav: Osnova slovnice slavyanske narečja ilirskoga. V Danici ilirski l. 1836., za tem v Zagrebu 1836.

² Enako piše K. Žavčanič v članku «O zadevah naše književnosti» (Novice 1857, list 38).

Ljubkost in blagoglasje bi se širilo iz enega narečja v drugo. Kjerkoli bi bilo kaj slovanskega, vse bi bilo naše.¹

Tudi političen dobiček bi bil precejšnji. Vzdihtovanje po spojitvi slovanskih plemen in njihovo medsebojno prerekanje bi prenehalo, ko bi videli, da ima vsako slovansko narečje svojo posebno lepoto.

V doseg tega bi morale biti naše knjigarne v tesni zvezi, da bi se dobila vsaka knjiga hitro in poceni. V knjižnicah naj bi bile vse slovnice in besednjaki posameznih narečij in osnoval naj bi se stolice za učenje slovanskih jezikov. Rodoljubi naj bi potovali po slovanskih deželah in objavljali svoje potne spomine drugim v pouk. Tudi slavistični sestanki — vedno v drugem mestu — bi ne bili napačni.² Dalje naj bi se osnoval list, kjer bi se naznanjale slovanske knjige v narečju, v katerem bi bile spisane.

Tako bi se ne delala po Kollárjevih mislih nobenemu plemenu krivica, a manjše bi našlo pri večjih potrebno oporo — seveda samo v književnosti. Vsak Rus bi bil hkrati Slavo-Rus, Poljak Slavo-Poljak, Čeh Slavo-Čeh, a Ilir Slavo-Ilir. Vsakdo bi razumel štiri glavna narečja in delal za život in samostalnost svojih slabejših bratov.

To je bila podstava onemu strašilu, onemu književnemu panslavizmu, o katerem so toliko vpili Nemci in Madžari.

Kollárja je privedlo do njega naziranje, da tvorijo vsi Slovani en sam narod, ki bo moral ustvariti po božji naredbi za vse človeštvo novo kulturno dobo. O ti slovanski zadači je pel v „Novicah“ leta 1849., list 3. Hicinger v „Slovanski dobi“:

Ker poklic svoj Neme je zgrešil,
popravlja vse le bega,
spake te de svet bi rešil,
v delo to Slovan zdaj sega.

Misel to v Slovanov sredi
modre glave so zbudile,
in bandero o njih besedi
so roke junaške zvile.

Pri Kollárjevi vzajemnosti sem se pomudil nalašč nekoliko dalje časa. Enake nazore razvijajo namreč Novičarji, govoreč o zedinjenju Slovanov. Spoznali so jih največ iz ilirskih knjig in novin.

¹ Podobno je razložil Majar vzajemnost v že omenjenem sestavku »Stanje Slovincov«. Piše namreč: »Četogod Sloveni, kakor narod, nameravamo, pišemo ali delamo pri vsem na svoje najbližje susede Horvate i na ostale avstrijsanske Slavjane se ozirajmo. Pravilo nam bodi: Nihil slavici a me alienum puto; to je po slovansko: что славянско, то наше = čto slavyansko, to naše».

² Tak sestanek je priporočal dunajski časopis »Ost und West« za leto 1863. na dan godu sv. Cirila in Metoda na Dunaju, ker ni daleč od Velegrada in je stolno mesto države, v katerem prebivajo večji ali manjši deli vseh slovanskih rodov.

Poudariti moram namreč, da so dajali duševno smer ilirskemu pokretu možje, kakor Šafařík, Kollár, Jungmann, Palacký, Pogodin, Maciejowski i. dr. Zato vidimo v jugoslovanskem ilirizmu povsod analogijo s tem, kar se je že zgodilo in izvelo pri drugih slovanskih narodih.

Proti zedinjenju, oziroma približevanju Slovencev drugim Slovanom po tem potu, da bi sprejeli v svoje narečje polno besed iz bratovskih jezikov, so se oglasili v 50. listu „Novic“ leta 1846. preprosti kmetje v Kamnjem na Vipavskem, ki žele v članku „Zahvaljne drobtinice na koncu leta“, da bi bila Cafova slovnica in slovník čisto slovenska, prirejena za potrebe Slovencev. V 11. listu istega leta je proglasil namreč Caf načela, po katerih je mislil urediti omenjeni deli, in je naštel kot podstavo mnogo narečij, oziroma jezikov.

Umevno je, da so prišli glede besed sotrudniki „Novic“ često v neprijetno zadrego. V ti sili ali tudi nesili so si skušali pomagati z nespretnim kovanjem in iskanjem novih zaznamovanj. Majer se je oglasil že v 2. listu 1847. leta v „Slovenskih mislih“ proti kovanju besed in proti rabi takih, ki jih razumejo samo v eni ali dveh občinah ter je nasvetoval rabo vsem Slovencem in morebiti tudi drugim Slovanom znanih besed in izposojevanje iz kateregakoli slovanskega narečja. Vsak pesnik bi moral poznati po njegovem mnenju Vukove Srbske narodne pesmi, Vrazove Ilirske narodne pesmi, v Zagrebu izdano „Domorodno pesmarico“ in Preradovićeve „Pervence“ (Zader, 1846.). „Domorodna pesmarica“ bi mu kazala, kaj se mora peti, narodne pesmi pa, kako se mora peti.

Toda že v naslednjem letu je objavil Likar v imenu čitajočih kmetov in rokodelcev v „Novicah“ (list 19.) „Prošnjo slovenskim in novičnim pisavcam“, naj se drže slovenskih besed in le „kader teh nimate, prosite, de naj jih Vam drugi Slovani posodijo; zakaj saj veste, dragi domorodci! de če v enim sestavku le kakih dveh besedi ne razumemo, gotovo tudi celega sestavka ne.“ Vendar pa pravi, da dovoljuje pesniška svoboda pesnikom, da rabijo včasih besede drugih slovanskih narečij, akoravno je bolje, da ostanemo Slovenci Slovenci. Kak jezik so pisali takrat nekateri slovenski pisatelji, nam pričajo sledeče Likarjeve besede, ki pa so glede Bleiweisovega lista nekoliko pretirane: „... Veliko kmetov Novice prebira, pa jih ne razume; in kar pišemo, posebno pa v zdaj vsim narodam imenitnim času, moramo tako pisati, de nas bojo vsi braveci razumeli, pa ne, de bi se iz tega vidilo, koliko slovanskih narečij že znamo.“

K tem besedam je dodalo uredništvo jako umesten dostavek. Pravi, da je njegova misel: „Novice“ morajo biti lahko umljive, bralci kmetiškega stanu pa se morajo tudi truditi, da pojdejo s časom. V tem obstoji omika naroda, za katero se poganja list. Z novo vladarsko napravo bomo dobili veliko novih besed, in nič ne pomaga: učiti se jih bomo morali!

S takimi besedami je prišel takoj v 29. listu Podkorenčan¹ na dan in prosil v „Prijaznem vprašanju namesto bravcov, ki družih jezikov ne umejo razun slovenskiga“ za razlago nekih novih besed v „Sloveniji“, n. pr. audiencia, čitavnica, kategorija, uradnik, uniforma, deputacia, blagorečje, manifest, diplom, kronanje, barikada, politiško, nepolitiško, kandidat, deržavljan, katastrofa, provizorno, poslanik, garantirati, objektivnost, subjektivnost, republika ...

Nato so označile „Novice“ v 31. listu v „Pomenkih zastran vprašanja v besednih rečeh Slovenije“ svoje vodilo v jezikovnih rečeh. Če nimamo domače slovenske besede, naj nikar ne mislimo brž na kovanje nove, ampak naj povprašamo najprej svoje sosede Ilirce, potem Srbe, za temi Ruse, potem šele Čehe i. t. d., ali imajo slovansko besedo za ta pojem ali ne. In če je pri nobenem slovanskem narodu ne najdemo, nato naj skujemo novo v slovenskem duhu.

Glede rabe ilirščine namesto slovenščine so se izrekle „Novice“ šele v listu 33. sl. o priliki ocene v Gradcu 1847. l. izišle dr. J. Murščeve „Kratke slovenske slovnice za pervence“. Ilirsko narečje jim je ljubo, vendar se jim zde razločki med slovenskim in ilirskim narečjem preveliki, da bi se mogli stopiti. Sklicujejo se na Slovake, češ da je razlika med češkim in slovaškim narečjem manjša kot med ilirskim in slovenskim in so se ločili Slovaki kljub temu od Čehov v slovstvu, dasi so bili poprej večinoma združeni z njimi, kar niso bili Slovenci s Hrvati nikoli.² Obračajo se proti onim, ki pravijo: „Kmet se bo naučil ilirskega jezika, ako se v kancelije vpelje“, in se vprašujejo, ali je kmet zavoljo kancelij, ali so kancelije zavoljo kmeta. Ta se naj uči dobro opravljati kmetijstvo. Ob nedeljah in praznikih naj bere po duhovnem opravilu koristne reči, nikar pa ne pričakujmo, da se bo učil tujih narečij, ko pozabi lahko še „šest resnic“, dasi jih sliši tolikokrat. V boj zoper ilirščino kličejo celo častnike, češ, kaj bodo rekli, ko jim dela že slovenščina toliko preglavice v pisarnah! Siromaki se bodo morali učiti ilirščine, ki je sitna celo za one, kateri čitajo že nekaj let ilirske knjige. In kje je hvaležnost, ljuba slovenska duša!? „... ali ni slovenščina naš materni jezik, ki ga nas je mati Slovenija učila? Kteri hvaležni sin se bo prederznil mater iz hiše vreči, in namesto nje svojo teto, akoravno je materna sestra, v hišo vzeti? Ali bi ne bila krivica, slovenščino odvreči, ki je tako čista, bogata v oblikah (formah), in lepoglasna, de se z vsakim slovanskim narečjem zamore skusiti?“ Onim, ki trde, da je Slovencev premalo, da bi imeli svoj jezik v šolah in uradih, pravijo, da bi veljal ta ugovor, ko bi morali šele gojiti slovenščino, toda njeno drevesce je že lepo zraslo. Treba ga je le presaditi v šole in pisarnice, da bomo uživali njegov sad, četudi nas ni „377 milijonov,

¹ Morda Juri Vole, rojen 5. aprila 1805. l. pod Korenom pri Kranjski gori.

² To je seveda mnenje «Novic», kateremu bi ne pritrdil popolnoma.

kakor Kitajcev ali Kinezov.“ Kar pa je na drevescu še grč, tujih izrastkov in bolehavih korenin, to se bo sčasoma deloma oklestilo, deloma jih bo odvrгло po naravi močno drevo samo.

Da bi bili čisto brez slovstva, ni res. Kar nam manjka, že še dobimo, saj imamo zmožnosti. Zato si še ni treba prilastiti slovstva drugega narečja, saj „pisavcov se tudi v Sloveniji nikoli ni manjkalo“. Seveda si laste Nemci, kar so pisali za Nemce. Pa tudi tisto, kar so pisali v XVI. in XVII. veku Dubrovničani, ni naše in ne pomaga nič, če bi si prisvajali ono slovstvo. Druga pa je, ako iščemo pri rodnih bratih pomoči v ta namen, da dvignemo domače slovstvo.

Toda misel, da naj se zmeša in zblodi narečje z narečjem, je ostarela in „je še bolj v djanji, kot v besedi odstranjena; tega nas prepričujejo najposlednejših dob razmere med Slovaki in Čehi, pa tudi med Slovenci in Iliri, med Lužičani in Čehi, med Moravci in Čehi i. t. d.“ Hkrati se sklicujejo na dr. Gj. Augustinovića: Misli o ilirskom pravopisu, U Beču kod Šmida 1846 in ponatisnejo njegove besede: „Kao što se obično ne odobrava mešanje jednog podnarečja drugim; jer među najglavniim zakonima cele naravi taj nalazimo: da sve što na svetu jest, ovakvo kakvo jest, u svojoj celoj bitnosti uzderžati se tersi, i „ginuti počimlje“, kako najmanje štogod od svoje bitnosti zgubi...“

Tudi Kopitar je primerjal rad razmere med Slovenci in Hrvati z onimi med Čehi in Slovaki. Že leta 1810. je naglašal, da stoje Hrvati napram Slovencem tako kakor Slovaki napram Čehom. Bil bi namreč rajši videl v hrvaški književnosti kajkavsko kakor štokavsko narečje.¹

Na omenjenem mestu so se postavile „Novice“ z odločnostjo, kakršne sicer niso kazale, proti mešanici ilirščine in slovenščine in v svesti si svojega nastopa so končale tozadevno razmotrivanje z besedami: „Nadjamo se, da nismo nikogar razžalili, svoje in mnogih slovesnih Slovencev misli mimo grede spoštovanim braveam v ti reči razodevši, ki v našo dobo močno zadéva.“

Vendar pa so se sklicevale kaj rade na Ilire, če so se branile proti nemškim napadom glede malega števila, zaradi katerega se ne bi splačal slovenski „kancelijski jezik“. V 34. listu (leto 1848., torej ravno v času ocene Murščeve slovnice) čitam pod naslovom „Nar večí zaderžek omikanja slovenskiga ljudstva“: „... Ni nas tako malo: Slovencev je poldrugi milijon, in ilirstvo je veliko. Le Vaše šembrane škarje so tako šegave in umetne, da nas na tako drobne kosce rezati umejo...“

¹ Prim. Jagić, Источники для славянской филологии. I. Briefwechsel zwischen Dobrowsky und Kopitar. Berlin 1885, stran 87.

Leto potem se je zgledal v zadevi jezikovnega zbližanja nam že po pravopisu znani Poklukar.¹ V 2. listu je objavil članek „Kako dolgo še ne bomo lažnivosti svojiga pravopisa slovo dali?“ Lažnjivo imenuje pisanje: sim mislil, sim djāl, perjatel, bel, vesel, dolg, svoj, kdaj, neka, zakaj... ko čitamo: sim mislu, sim djav, perjatu, bev, vesev, dovg, soj, kdej, nekej, za kej... Nekateri so zagovarjali opravičenost imenovanega pravopisa s tem, da se bližamo z njim drugim slovanskim narodom. Tem pravi Poklukar, da ne pomaga nič bližati se, ko se jim vendar ne približamo nikdar. Ne pomaga namreč nič, drugače pisati nekatere končne zloge besed, „če pa besede in zlog (Syntax) slovila zmiraj ravno tisti ostanejo“, tudi se ponosno vprašuje: „Kteri pisavec pa je v stanu z vsim svojim pisanjem storiti, da bi ljudstvo drugači izrekovalo ali govorilo, kakor govori?“ Nadalje omenja, da se oddaljujemo v isti meri drugemu narodu, v kateri se približujemo enemu. Kot zgled navaja: sim bil, sim imel. S tem, pravi, se bližamo „horvaškemu slovilu (Dialekt), pa se odmikamo od Dalmatinskega in Slavonskiga, v katerim se piše in govori: sim bio, sim imao. Po tem takim ni po nobeni plati nič dobička s tem približanjem; ali če bi bil kteri, ima enako zgubo zraven sebe...“

Za zbližanje slovanskih rodov je pa tudi Poklukar. Ve namreč, da procvitajo znanosti samo pri velikih narodih, kjer je poleg delavcev tudi veliko odjemalcev.² Zato pravi, da se naj poprimejo Slovani, ki so razcepjeni v „majhne ljudstva dveh, treh ali štirih milijonov“, „eniga in ravno tistiga pisavniga ali pismovinskiga jezika (Literatur-Sprache)“, ker bi postale na ta način „vse znajdbe in izdelki posameznih narodov občija dobrina (Gemeingut) blizu 80 milijonov Slovanov“.

Poklukar, ki je bil po lastnih besedah še davno mnjenja, „de bo prišel čas, in de je morebiti že blizu“, ko bodo imeli vsi Slovani samo en književni jezik, si je bil celo na jasnem, katero narečje doleti ta sreča. „Gotovo ne drugo“ — modruje dalje — „kakor ktero je mečji, nar lepši, nar plemenitniši, in to je brez dvoma — Serbsko, ktero je v lepoglasji Laškemu ali Talijanskemu enako.“ Mehko, blagoglasno narečje bi moralo biti že zbog tega, da bi ga ne zavrgli Slovani z milim „slovilom“.

¹ Uredništvo ga imenuje »visoko veljavni slovenski jezikoslovec«. Ta nam je razložil v sedmem listu »Novic« l. 1849. v razvedrilo za žalostne čase besedo »župan« v Pohlínovem duhu takole: »Beseda žepan pomeni v svojim prvím pomenu moža z velikimi žepi ali aržati«.

² Isto poudarja Majar v »Novicah« l. 1861. v 12. listu. Enake nazore razvija Strossmayerjevo darilno pismo v zadevi jugoslovanske akademije. Tudi Ivan Derkos je želel v svoji po latinsko pisani knjižici: *Genius Patrie super dormientibus suis filiis: sen folium patrioticum*... l. 1832., da bi se zložila vsa podnarečja v Hrvatski, Slavoniji i Dalmaciji v en jezik, v katerem bi se pisala znanost, periodični spisi in gojilo pesništvo. S tem bi se namreč doseglo 1.) da bi se zložile narodove moči; 2.) bi se mogla tiskati velika dela, ker bi pisali za milijone; 3.) bi dobila domača muza od drugod pomoči.

Ta strah je bil opravičen, sicer pa si je predstavljal Poklukar stvar jako lahko. Najprej bi vpeljali „pismovinski jezik“ v ljudske šole, „in potem bodo — preden en rod (30 let) preide, večidel v omikanih družbah in zbiralih v njem govorili, in vse imenitniše nauke in izdelke v njem pisali!“

O potrebi takega jezika je bilo tudi uredništvo živo prepričano, toda ne smel bi biti prisiljena mešanica. Potem se ne bi več posmehovali Nemci Slovanom, da so morali govoriti na svojem zboru v Pragi nemški, če so se hoteli razumeti med seboj. Tle Nemci — pravi Bleiweis — sploh ne pomislijo, da je kriv slovanskega Babilona njihov „Pangermanismus“, ki je pritiskal toliko in toliko let Slované ob steno. Tudi ne vidijo bruna v svojem očesu, ko je vendar znano, da se ne razumejo, „če pridejo nemški Švajcarji, zgornji Avstrijanci, Prajsi, Parci (Schwabeni), Danci, Meisnerjanci, Hanoveranci, Hesnerji itd. skupej, in če vsak po svojim jeziku govori!“ Predstavlja si pa uredništvo občni slovanski književni jezik malo drugače in manj določno kakor Poklukar. Piše namreč, da „mora izvirati sam iz sebe iz cveta vsih kar koli je moč izobraženih slov ali narečij. Dajmo tedej vsi slovanski narodi nar poprej zgubljene zaklade svojiga jezika pri prostim ljudstvu iskati; po tem nej izobražuje vsak narod svoj materni jezik — in sad vsiga tega bo kmalo oběji pismovinski jezik.“¹

Pri svojih nejasnih, zmedenih pojmih o tem jeziku ni pomislil Bleiweis, da bi nastala na ta način zopet mešanica. Seveda bi ne imela v nji prve besede ilirščina.

V 11. listu se čudi na to Hieinger-Podlipski, da sploh iščejo vse-slovanski književni jezik, ko ga že imajo. Mogočno deje: „Vseslovanski književni jezik je staroslovanski. Tega je rabil Slovanski apostelj in prvi pisatelj sv. Ciril, tega rabijo v božji službi Rusi in Serbljani,² tega poznajo vsi učeni Slovani — in zastran bolj vesolniga vpeljanja bi se ne bilo bati zavidnosti od tega ali uniga zdajnega slovanskiga narečja, zakaj vsem je Cirilov jezik v časti...“ Vrlutega hrani razne oblike in korenine besed, ki jih je ohranilo to ali ono slovansko narečje. Ker so se navduševali tedaj nekateri rodoljubi za cirilico, bi bila staroslovenščina kot nalašč pripravna. Če bi se pa ne mogel kdo sprijazniti s Cirilovim pravopisom, jo piše lahko tudi z latinico, „sej tudi Čehi še rabijo nemške in latinske čerke v svojim

¹ Tudi Jarnik je bil mnenja, da ne sme utočiti eno narečje v drugem, ampak vsako naj sprejme iz drugega najboljšo (Prim. Jarnikovo nemško pismo Gaju iz Blatnega grada od 22. decembra 1836. l., v kr. vseučilišni knjižnici v Zagrebu. Prevedeno in tiskano v Danici 1837, št. 8 do 10 kot »Dopis iz Koruške. Od Bratomira Dolinskoga«, kakor se je podpisal Jarnik). Enakega mišljenja je bil protivnik Ilirrov, Kopitar (gl. Arkiv za povj. jugoslav. XII., str. 96).

² Slaveni srbski rodoljub Sava Tekeli (Tököly) je istotako smatral za najčistejši jezik oni v knjigah vzhodne cerkve. Zato tudi pišejo po njegovem mnenju Hrvati boljše kakor Slavonci, ker je kajkavski govor bliže cerkvenemu kot štokavski. Glede abecede se je odločil za cirilico.

pravopisu“. Sprva naj bi se pisala torej s cirilico in latinico, dokler se ne bi zedinili za to ali ono. Pri tem pa je pomislil takoj na morebitna očitanja Nemcev, ki ga pa niso vznemirjala preveč, ker „zraven gotiških sami rabijo tudi latinske“.

V tistem času je začela motiti patriarhalično razmotrivanje „Novic“ „Slovenija“, ki ima veliko zaslug za razvoj slovenskega jezika. V 51. listu 1849. leta so se obregnile „Novice“ v članku „Nekaj zastran državniiga zakonika“ nad nepremišljenimi besedami omenjenega časopisa, „de se bo naš verli gospod predstavljavec v prihodnjih listih državniiga zakonika tudi občno zaželjenih novejših oblik poprijel.“ V zadnjih so videle „Novice“ zopet mešanje slovenskega narečja z ilirskim. Zato odločno zahtevajo, da bodi slovenščina državnega zakonika taka, kakor jo uče slovnice Vodnikova, Kopitarjeva, Metelkova, Murkova, Potočnikova, Murščeva, Malavašičeva, Janežičeva, „ki niso oblik po svoji glavi delali, ampak jih iz naroda vzeli“. Za Slovence se naj piše po slovensko, za Čehe po češko, za Srbe po srbsko, za Ilire po ilirsko! Občno jugoslovansko narečje bi sicer ne bilo napačno, ko bi se dalo doseči brez oškodovanja slovenskega ljudstva. Pisatelji ga lahko naredijo v časopisih v enem tednu, a ljudstvo bi ne imelo koristi od njihovega izmišljenega pisanja, ker bi ga ne razumelo in zato ne bralo. Pa tudi učeni Slovenci bi ne pridobili z njim kakor tudi Hrvati ne. Slovenci bi dobili jezik, ki ni slovenski, Hrvati pa ne marajo zanj, ker ni ilirski. Da bi razumeli ta „idealni“ jezik, bi se morali učiti slovenskega in ilirskega, česar ne moremo zahtevati od naroda. „Dajmo rajši popolnoma ilirsko pisati, bo saj Hrvat in Dalmatin razumel, če ne Slovenec“.

Res je narečje bližnjih bratov Hrvatov zelo omikano in olikano. Kadar nam bo zmanjkalo besed, pojdemo najprej k Jugoslovanom na posodo, potem šele drugam. Toda tudi izposojenke morajo biti prikladne slovenskemu duhu. Pozabiti pa ne smemo, da je tudi slovenski jezik stanoovitno, čuda omikano narečje, ki ima svojo starost, svojo zgodovino, svoje slovstvo. Ta slovenščina ni izmišljena, ni skovana in ne izposojena kakor Hrvatom ilirščina, temuč je „lastno, častitljivo, v narodu vkoreninjeno in z narodam tako sklenjeno ozidje, de se podere in ni več slovenščina, ako začnemo njene oblike drezati in namesti njih druge nove staviti“.

Razen tega bi ne bilo napačno, da bi se tudi Iliri bližali Slovenceem, če že toliko govorimo o vzajemnosti v jeziku. Vsaj dvojine naj bi ne zapustili, ko že večinoma ne rabijo roditelja v nikalnih stavkih in moj, njegov, njih namesto svoj i. t. d. pišejo ali pa namesto nedoločnega namenilni naklon...¹

¹ Muršec, kateremu je priporočal Vraz ilirske novine, da bi se naučil tem bolje „slatku ilirščinu“, je gojil še l. 1849. željo, da bi se vpeljala v novine za dokaz slovanske vzajemnosti vsaj slovenska dvojina! (Muršec v pismu Vrazu od 31. decembra 1849. l. Gl. Šurmin, op. c. II. 55.)

Prava pot do vzajemne književne zveze bi bila ta, da bi se učila na slovenskih gimnazijah poleg slovenščine tudi ilirščina.¹ Sicer si pa naj blagovolijo zapomniti oni gospodje, ki siloma rabijo novejšje oblike, da ni jezik „Modeartikel“ in se ne da oktroirati.

Da bi tem več izdalo modrovanje uredništva, se je sklicalo na enega naših najnavdušenejših Ilirov, na Matija Majerja, da terja i on v svojem sestavku „Ilirsko-slavenski jezik“ za državni zakonik slovenščino. Razen tega so „naši očetje Slovenci že cesarske postave lepo in gladko prestavljali, ko je še nemški jezik ves okoren in boren bil; kdor tega ne verjame, naj bere — postavimo — nemške ukaze cesarice Marije Terezije, in pa njih prestavo v slovenski jezik. Razloček bo najdel kakor noč in dan!“

Kakor znano, je tožil i Jarnik Vrazu v pismu iz Blatnega grada od 21. maja 1838. l., da se nočejo približevati hrvatski Iliri v jeziku Slovencem.

Ravno ko je bil v natisu gorenji članek uredništva, je prejelo v isti zadevi „od nekiga rodoljuba, ki ilirski jezik dobro zna in ga tudi po vrednosti ceni in časti,“ pismo, v katerem se huduje nad „občno zaželenimi novejšimi oblikami“. Čudi se veliki zmoti njihovih gojiteljev. Slovenci so namreč vljudni, potrpežljivi ljudje in pustijo pri miru ona dva ali tri gospode, „kteri v enim ali dveh listih svoje sladke sanje za sebi tolikanj priljubljeno ilirščino pri vsaki priložnosti v slovenščino vrinjujejo“. Ti pa mislijo zato, da so njihove neslovenske oblike občno zaželjene. Pameten in izkušen mož pa bi svetoval, da bi dali pri tako važnih rečeh, kakor so občne postave, Ikarjeve perutnice na stran ter gledali pred vsem na ljudski prid. Oni gospodje naj pomislijo, kaj bi rekli Hrvati, ako bi se jim pisale postave po slovensko. Seveda so pozabile pri tem „Novice“, da so žrtvovali ravno kajkavei vse ilirizmu.

Omenjene nove oblike so obstajale v ega, em, om namesto iga, im, am i. t. d.

Zagovor starih oblik je močno ugajal. Takoj v 3. listu l. 1850. se je oglasil J. Š.² v dopisu iz Celja, da se tudi na Štajerskem — vsaj od kranjske meje do Celja in dalje — ne sliši ega, emu, oga, om. Prosi „Novice“, naj nam ohranijo našo „milo, milo slovenščino“, katero smo komaj zbudili iz večstoletnega spanja. Saj je krepka, lepa in bogata in bo — ako Bog da in sreča slovenska — še lepša, krepkejša in bogatejša s pomočjo pridnih, rodoljubnih pisateljev. Zato naj ostane neoskrunjena od novih oblik! Vsi

¹ Tudi K. Žavčanih zahteva v «Novicah» 1861. l., list 19., v spisu «Jugoslavenska akademija» preustrojitev šolstva po narodnem kroju, da bo razumela mladina sosedje onkraj Kolpe.

² J. Š. = Dr. Josip Šubic (Schubitz), roj. v Mokronogu 20. decembra 1802, umrl v Mariboru 22. aprila 1861. l. Po poklicu je bil zdravnik. Dopisoval je v «Novice», «Slovenijo», «Celjske Slovenske Novine», «Slovensko Čbelo», «Slovenskega Prijatla», «Drobtinice» i. t. d. Za Janežičevo «Cvetje» je poslovenil P. Vergilija Marona Georgikon.

Ljubimo srčno ilirščino, srbščino in druge „hčere staroslovanske matere“, toda pristranejša je ljubezen do slovenščine, ki naj ostane čista, ljubljena „divica nebeška“!

Stanovitno narečje, kakršno je slovensko, se ne more in ne sme prenameriti ali pokvariti po volji le nekaterih mož. Ako se vzame narodu jezik, se mu je vzelo vse. Kaj bi rekli na primer, če bi začeli mešati nemški pisatelji v svoje spise angleške, danske ali holandske besede, to je „nove oblike“, zato, da bi jih razumeli tudi Angleži, Danci in drugi? Ali se jim ne bi smejala vsa Evropa? „Ali bi Anglijan in drugi ne mislili, da se Nemcem v možganih meša?“

Zato tudi ne marajo Slovenci nepotrebno skovane psevdoilirščine, ki je ne razume nihče na slovanskem jugu. Hrvati imajo na vsak način boljši „Takt“, ker nočejo mešati svojega narečja s tujimi „novimi oblikami“ kakor nekateri slovenski pisatelji. Potemtakem ni čudno, da ne pridemo nikdar iz večnih abecednih preprirov. Narodu je treba lahko razumljivih, v čisti slovenščini spisanih knjig.

H koncu še pripomni J. Š. k vesti „Novice“ v poslednjem listu, „da se na Ljubljanski učilnici staroslovenščina razlaga“, da bi radi poslušali njegovi rojaki „tako imenitno učenje“.

Tudi uredništvo se je zballo vsled skušenj zadnjih let abecednih preprirov, zato je naznanilo: „V prihodnjem listu bomo s poslednjim sostavkam sklep te reči storili, in nadjamo se, da bo potem konec vsih razpartij.“

Ko bi ostalo pri teh besedah, bi imel zadnjo besedo Potočnik. Toda Bleiweisu se je hudo zdelo, če je vpeljal jezikovno ali slovstveno novost kak drug list kakor „Novice“, katerih „nadslov“ je bil „čišenje slovenskiga jezika in vedno napredovanje“. Zato je ostalo pri prejšnjem prepripranju, zlasti ker ni moglo spati uredništvo samo zaradi „novih oblik“, ki so se širile vedno bolj med Slovenci. Tako so na primer naznanile „Novice“ v 5. listu imenovanje Matevža Cigaléta za c. kr. ministrskega koncipista in urednika slovenskega državnega zakonika na Dunaju. Imenovanje jih je veselilo, „ker gospod Cigale je učen mož na več strani, in v stanu v lahko umljivi slovenski besedi pisati in predstavljati, — in na tem nam je posebno ležeče“. Ko so zavračale v 16. listu napad nekega p-ja, dopisnika dunajskega „Lloyda“, so se spomnile onih, ki niso čisto zadovoljni z njimi, in jim skušale razložiti, da je njihov namen omika in poboljšanje blagostanja slovenskega ljudstva. Vsled tega so stopale — pravijo — v jezikovnih zadevah počasi naprej, da ne bi primrzelo preprostemu bralcu branje z visokimi, njemu nerazumljivimi besedami. Vse drugo je namreč pisati za učeno množico, vse drugo za ljudstvo. Najprej morajo ustvariti šole podstavo, po kateri pridemo k bolj izobraženemu ilirskemu jeziku.

Potočnik se norčuje v „Novooblikarskem viharju“ iz „neizpeljive misli, vse Jugoslovane z vezjo ediniga, iz serbskiga, horvaškiga in sloven-

skiga skovaniga jezika ali narečja zediniti“. Na tihem si želi slovenskega Berlića, „učenega Slavonca“, ki „v svoji ‚illirische Sprachlehre, 2. Auflage, Agram 1850‘¹ Zagrebske literate z gospodom Matija Majarjem vred hudo krotoviči“. H koncu zakliče novooblikarskim „janičarjem slavšine“: „Prosim vas, da le počasi hodite, da nam ne ‚budete premnogo tujjega blaga črez medjo prenosili.“

Bleiweis je čutil sam slabo stran svojega urednikovanja, zato je izjavil v 14. listu 1851. l. pod dopisom „Od Kupe 28. sušea“, naslovljenim: „Kako bi se mi Slovenci v književnim jeziku zjediniili?“, da ni bila enostranost nikdar pravilo „Novice“, zato je sprejel pričujoči dobro pisani sestavek — „v prevdarek častitim bravcam“.

Kobe, tega smatram za dopisnika od Kolpe, se ne čudi različnim oblikam slovenskih pisateljev. Ve namreč, da se popolnjuje šele slovenski jezik. Njegovi gojitelji ga ne poznajo dobro, zato piše vsak po šegi svojega rojstnega kraja. Minister uka in bogočastja je kratkomalo vpeljal v šole jezik državnega zakonika. Po ti poti bi lahko prišli Slovenci do edinosti v književnem jeziku. Na narod se ni treba ozirati preveč, ker govori v raznih krajih različno, toda iz raznovrstnih oblik je treba izločiti 1.) najlepoglasnejše, 2.) najbližnje ilirščini. Očitne napake, dasi so v navadi, se naj odslove! Vsakdo pa tudi ve, da je Slovencev premalo za uspešno brambo proti ponemčevanju. Tega jih ne reši niti najobsežnejša literatura, pač pa zedinjenje z Iliri — po „Bčeli“ jih našteje skoro devet milijonov — vsaj v književnem jeziku. Slovenci so z Iliri itak istega kolena, in slovenščina je le podnarečje ilirskega jezika. „Pars major autem trahit minorem.“

Medtem je priobčila „Südslawische Zeitung“ osnovo dopisov, ki jih je namenila „Matica Ilirska“² slovanskim literarnim društvom v zadevi zbližanja slovanskih narečij. Ta je bila namreč sklenila 7. maja 1851. leta, da povabi vsa slovanska književna društva na posvetovanje v kako slovansko mesto, po njenih mislih v Varšavo ali Belgrad. Dva ali trije odposlanci vsakega društva bi se zbrali in pretresli vprašanje, kako bi napravili konec nadaljnjemu medsebojnemu odtujevanju slovanskih narečij. O tem je bila prepričana „Matica Ilirska“, da ne bodo imeli Slovani nikdar enega književnega jezika, vendar pa je menila, da bo treba po zgledu starih Grkov zato skrbeti, da bi se še bolj ne cepili naši književni jeziki. Za zgled je stavila zbor slovanskih jezikoslovcev na Dunaju l. 1849., ki ga je sklical minister Bach glede enotne slovanske pravosodne terminologije.

Omenjeno osnovo so natisnile „Novice“ v 25. listu 1851. letnika in v 33. listu je že izšel spis „O zadevah eniga samiga slovanskiga jezika“,

¹ Druga izdaja je izšla 1842. l., tretja 1850. l. Naslov se glasi: *Grammatik der ilirischen Sprache, wie solche in Bosnien, Dalmatien, Slavonien, Serbien, Ragusa etc. ...*

² Matica Ilirska živi od 1874. l. kot Matica Hrvatska.

kateri se jim zdi potreben. Slovani store itak zadnji, kar so ukrenili drugi narodi že dolgo pred njimi. Francozi, Lahi in Nemci imajo mnogo narečij, a en sam književni jezik, s pomočjo katerega se lahko razumejo. Tako bi moral umeti tudi Slovenec Čeha, Srb Rusa i. t. d. V tem stremljenju so pa videli sovražniki Slovanov politično gibanje, zato se obrača članek tudi proti tem, zlasti proti onim, ki so trdili, da ne smejo imeti Slovani enega književnega jezika, ker ne žive pod eno samo krono. Te izpodbija s tem, da se sklicuje na Nemce (enako Gaj v „Danici“ 1835), na Lahe in Francoze, češ „kar sebi ne privošiš, tudi drugimu nikar ne stori, in nasproti — kar sebi privošiš, tudi drugimu stori“.

„Občjoslovanski jezik“ se naj bi učil v „višjih gimnazialnih šolah.“ Sv. evangelij, katekizem, ženitna in dolžna pisma, pobotnice, pogodbe, računi... sploh bukve, namenjene prostemu ljudstvu, naj bi pisali še naprej v slovenskem narečju, da bi ne zaprli poti do uka narodu. V „malih šolah“ se bi istotako učilo v domačem narečju, ki se ga bi opililo nekoliko.¹

Če bi pa mislil kdo, da ni treba potemtakem „občjoslovanskega jezika“, češ da umejo in tudi pišejo lahko učeni ljudje po nemško, francosko ali latinsko, tisti naj pomisli, da se je težko naučiti tujega jezika popolnoma. Skupen književni jezik Slovanov bi nudil razen tega tudi gnoten dobiček domačim pisateljem, koristen bi pa bil tudi za neslovanske narode, ker bi se jim bilo treba priučiti le enemu jeziku, ne pa več narečjem, da bi zasledovali lahko z uspehom napredek slovanskega slovstva.

Članek je zoper od „Matice Ilirske“ nasvetovani zbor, ker bi ne imel potrebnega vpliva in veljavnosti, da bi lahko oktroiral jezik. Tudi dvomi, da bi prišli v zbor sami učeni možje, dobro srce samo in rodoljubje pa ne zadostuje v takih rečeh. Omenja Nemce, ki so prišli brez zbora do književnega jezika, in nasvetuje časopis, ki bi bil samo ti stvari namenjen. Tak list bi se vzdržal, če je resnična potreba „vesoljnoslovanskega jezika“. Brali bi ga z veseljem i učenjaki i navadni rodoljubi.

Spis pove tudi svoje mnenje o obliki „občenoslovanskega jezika“. O nasvetu, da naj bi se vpeljala namesto enega jezika štiri književna narečja (rusko, poljsko, češko, ilirsko), niti noče govoriti, ker piše o enem književnem jeziku. Tudi se mu zde bedasti ovinki, kjer jih ni treba. Če bi zedinili več podnarečij v eno književno narečje, zakaj se ne bi lotili takoj „vesoljnoslovanskega jezika“? Saj bi se ga naučil vsak Slovan ravno tako lahko kakor enega izmed gori imenovanih štirih. Trditev, da

¹ Že 1839. l. je bil Matevž Ravnikar mnenja, da bi obdržali Slovenci svoj dialekt za katekizme, molitvenike in slične spise. Hrvatje naj bi pisali za svoje ljudstvo hrvaški, Slavenci slavonski i. t. d., samo pravopis bi moral biti isti. Besede bi si izposojali lahko, toda znanstvena dela bi morala biti pisana po ilirsko. Vsako pleme bi imelo svoj besednjak, a vsa plemena eno slovnico. «Ilirščina» bi morala biti mešanica vseh narečij. Prim. list Vrazu z dne 20. januarja 1839. l.

sta v slovanskih jezikih dve tretjini besed lastni vsem narečjem, se mu ne vidi daleč od resnice. Dalje ne bi bilo težko iztrebiti iz vseslovanskega jezika italijanizme, turčizme, madžarizme, galicizme i. t. d.

Tudi se ne more ogreti za nasvet, da se naj ustroji iz vseh slovanskih jezikov nov, ki bi ne bil ne ruski, ne poljski, ne češki, ne ilirski. V tako mešanico jih je le malo zaljubljenih, in gotovo bi ne bila vseč Slovanom. Slovanskih narečij imamo že zdaj preveč, čemu bi kovali torej brez potrebe nov jezik? Tudi novega alfabeta ne potrebujemo: cirilica in latinica — obe sta pripravi, obe se naj učita, obe rabita! Nista sicer popolni, a popolna ne bo nikdar nobena abeceda.

Nekateri nasvetujejo ruski jezik za vesoljnoslovanski, češ da je najbogatejši in da ga govori in piše 33 milijonov slovanskega rodu. Drugi so za srbsčino, ker je jezik vseh južnih Slovanov in najlepoglasnejši. Tretji se pa vnemajo za staroslovenščino. Ona je prvi sveti jezik slovanskega naroda in zelo podoben ruskemu. Proti nji se ne bi ustavljal noben Slovan, celo Poljak ne, ki črti ruščino.

Tudi naš članek je za sledujo, zavaruje se pa takoj proti temu, da govori „Cicero pro domo sua“. Spiše naj se po staroslovenščini slovnica in izdela besednjak s slovansko terminologijo za modroslovje, bogoslovje, zvezdoslovje, naravoznanstvo, rastlinstvo, lekarstvo, tehniko i. t. d.

Spis konča z besedami: „Staroslovenščina naj bo, kakor je bila Alpha, tudi Omega Slovanov v književnim jeziku“. Podpisan je s P— B—.

To priliko je pograbil takoj Cafov, da je izpregovoril v prilog cerkvenoslovanskega jezika. V sestavku „Staroslovenski in vseslovanski književni jezik“ („Novice“, 1851. l., list 41. sl.) predlaga ljubo staroslovenščino kot vseslovanski književni jezik: 1.) ker ima najpopolnejši in vsem glasom vseslovanščine najprimernejši pravopis, 2.) ker ima izvrstno, starim klasičnim jezikom enako slovnico, 3.) kar manjka sicer bogatemu staroslovenskemu slovarju besed „o vedah in umah (Kunst und Wissenschaft)“, se mu lahko doda iz novih slovanskih narečij, saj bogatijo tudi drugi izobraženi narodi svojo domačo besedo s tujkami iz grščine, latinščine i. t. d., 4.) ni po njegovi veri staroslovenščina mrtev, ampak živ jezik. Med nami živi ne samo s svojim duhom, ampak tudi s svojim truplom, to je: po svojih življejih v slovnici in slovníku.

Češčina in poljščina se mu ne zdita pripravni za vseslovanski jezik, „ker imata toliko in takih poméhčic in stenčic, da se za občinskost ne spodobita“. Jugoslovanski jezik mu je pa preveč razkosan in razdržavljen, dasi bi dosegla mešanica iz slovenščine in bulgarščine približno staroslovenščino. Če bi pa sprejeli ruščino za književni jezik, jo popravili po domačih narečjih in staroslovenščini in bi ji odvzeli rusizme, na primer boloto (blato), vorota (vrata), bereza (breza), moloko (mleko) i. t. d., bi dobili po njegovih mislih zopet staroslovenščino. Ves radosten vzklikne: „Zares! le pridajte

Ruskemu narečju še Slovenski, Lužicki dual, Jugoslovanski praeterit; Češki genitiv singular: kamene, bremene, telête, tedaj tudi telese i. t. d., Češki, Jugoslovanski vocativ singular, nekatere naše krivo imenovane nove oblike, pravilno omehčanje v g, h, k; Bulgarski, Poljski, Slovenski a: rûka, Hand (a = û), Poljski ia, ie (ê): svêt, heilig; Češki, Serbski, Ogerskoslovanski, Bulgarski vocal r: trg; Bulgarski in včasih Češki vocal l: vlna; natenčnost Poljskega ' — in moje gori rečene besede vam ne bodo smeha silile.“

Glede staroslovenske azbuke pravi Cafov, da bode v oči nenavajene, a kar ima ostrega in oglatega, bi se dalo popraviti po novi ruski, srbski in grški abecedi.

V 45. listu je skušal nato nekdo dokazati, „da različenost med 14 do 16 slovanskimi narečji ni tako velika, kakor je med 505 narečij nemškiga jezika, in da tisto norčevanje, da en Slovan družiga clo ne razume, je skoz in skoz piškav oreh“.

„Čujte,“ pravi, „ki nemški književni jezik razumete: ali boste razumeli, kaj naslednji Nemei v različnih deželah govoré,¹ ko vsi eno in ravno tisto pravijo, rekoč: Nemei okoli Hanovera pravi: Härt tau, et gunk ein Saegemann ut, tau saegen, — u Stari Marki okoli Magdeburga: Horeh tau, et ging en Buer up't Feld tum Seen, — okoli Hamburka: Hört to, een Buhr güng ut, sien Saat to say'n, — u Meklenburgo-Schwerinskim: Häret to, sü, där gink en Sajer uut, to sajen, — okoli Brunšvika: Höret tau, süh, et gung en Saemann ut, to saien, — u Hareu: Härt zu, sät, es käng ä Sämann aus, zu säe, — okoli Paderborna: Höret to, sü, et chink 'n Seimann ut, to seien, — med Lipskim in Durinskim: Hürt zu, säht, 's gung ä mal a Siämann aus, zu siän, — u Voigtlandu: Horecht auf, un lässt euch sogé, a mäl ging a Bauer naus, zen sä'n, — u Saso-Meininkah: Hört zu, sich, es gieng ä Sämh os, zu sää, — okoli Ansbaha: Härt zu, sich; es gieng ä Soama aufs Soa aus, — okoli Kassela: Hehrt zu, sich, es gink en Sehmann us, ze sehen, — okoli Trejse u Kurheskim: Hörrt zu, secht, ess gung en Saemann aus, ze säe, — okoli Kolina pri Renu: Kikk, et jing ä Ziemann us, zu zien, — okoli Bonna: Hört zo, süch, et ging ene Säer eruus, zo säen, — na pogorji Eiseli: Gett ägt, seet, et geng ämal enne Säemann us, äm zo säen, — okoli Zweibruka: Horecht zu, 's isch e mal e Bauer 'naus ins Feld gang, vor ze säe, — okoli Špeira: Hört e mal zu, seht, 's isch e Saemann nausgange säe, — u Allgavi blizo Füssen in Nesselwanga: Heared zue, lueg, 's ischt a Säema ausg'gange, z' säed, — okoli Stutgarta: Höret me an, a Bauer ischt zum Sää naus gange ufs Feld, — okoli Donauwertha: A Söma ischt ausganga, seim Söma osz'werfa, — okoli Bavarskiga Gmunta: Hairet zua, gukket, es güht a Säemann aus, zum säan, — okoli Würceburka: Hör a mol, as is a Sämo aus-

¹ Opomba uredništva «Novic»: Iz zemljopisa K. Vladislava Sapa del II., zvezek 1. stran 46. — po M. Majerjevih «pravilih».

ganga, za säa, — okoli Norimberka: Höirt zou, segt, es is a Bauer aus-ganga z' säa, — okoli Eichstädt: Itza schau, a Baur is zum sän ganga, — okoli Mnihova: Lossts eng sogng, a moi is a Bauer aufs Sah'n nausganga, — okoli Briksena u Tirolih: Da hearts a mal zue, as ischt a mal a Bauer ze san aussigangn. Kdo je te nemške možake razumel, ali iz njih besed posnel, da so vsi vsi hotli ravno to rêči, kar se v vesoljno-nemškim književnim jeziku pravi: „Höret! es ging einmal ein Saemann aus um zu säen.“

Da bi pa prepričal nekatere Tomaže o mogočnosti enega slovanskega književnega jezika, piše dalje: „Pristavimo v primeru ravno tiste nemške besede v nekatere slovanske narečja po izvirnih spisih sv. pisma, ter prašamo: ali ne bo Slovan Slovana desetkrat lože razumel? Slovenec pravi: ‚Pole! izide nek sejavec sejat,‘ — v ilirskim ‚Eto! izajde koj sije sijati,‘ — v starim slovenskim ‚Izide sejaj sejati semene svoega,‘ — v poljskim ‚Oto! wsiede rozciweca, abi rozciwial,‘ — v češkim ‚Ay! wyssel rozsewac, aby rozsywal,‘ — v ruskim ‚Se izide sejaj, da sjati.‘“

V istem letu je napisalo uredništvo „Novic“ za 53. list sledeče zanimivo „Slovo ‚Novic‘ za leto 1851“: „... Jezik pišejo ‚Novice‘ slovenski, ker so slovenskemu narodu namenjene, in pisale ga bojo tudi prihodnje brez pri-stranosti oblik, kakor jim bojo g. pisatelji svoje spise iz mnogih krajev Slo-venskiga pošiljali. ‚Novice‘ so, polagoma stopaje, brez hrupa, brez sile, brez vojske naš sedanji občji pravopis po Slovenskim vpeljale, in tako bojo s podporo rodoljubov, ako Bog da, še marsikaj doveršile v pravo vzajemnost in slogu, ne pa v tisto, ktera hoče slovenski jezik popolnoma zatreti in čudovito mešanico na njega mesto postaviti, ktera nikdar ne bo veljavnosti obče-slovanskiga jezika dospela. ‚Novice‘ bojo pilile in gladile slovenski jezik kar bo mogoče, in ga marljivo množile z dobrim blagam svojih slovanskih bratov — ali častitljivi jezik slovenski bojo ohranile domačimu slovstvu, dokler ne pride obče-slovanski na dan. Do tistiga še v prihodnosti skritiga časa ima vsak narod poglavno nalogo, svoj jezik izobraževati, in Bogme! tudi slovenski jezik je kakor vsak drug slovansk in morebiti še bolj tega izobraževanja vreden, ne pa da bi ga kot malovredno šaro na stran pahali kot nevredneža, da bi se v njem pisalo. Pervaki in nar slavniji slovenski pisatelji, ki še živé ali že v grobu počivajo, so bili in so z nami o tem edinih misel, in le ti, katerih déla slove kot nar izverstniši slovenski zakladi, imajo veljavno besedo o tem, in njih pravilo je nam vodilo. Za dosego obče-slovanskiga, ne pa za negodno kovstvo zopet noviga jugoslavenskiga jezika, bo ‚Novicam‘ vedno mar, in prihodnje leto bojo morebiti kakošne poskušnje v tem donašale, katerim pa nočejo nikakor višji cene prilastiti, kakor da naj se te poskušnje sprejmejo kot jezikoslovne drobtinice za pokušnjo, za prevdarek, za pretres, ne pa da bi v njem že pisali ali da bi celo mogočno zapovedovali rekoč: ‚Da pišite sedaj vsi tako, sicer ste protivniki vzajemnosti slovanske!‘“

Idejo občnega slovstvenega jezika je mislila dejanski uveljaviti „Zora, jugoslavenski zabavnik“. Pisala je neko mešanico slovanskih narečij. Toda pri „Novicah“ je naletela na hud odpor. Luka Svetec-Podgorski ji je povedal v „Pomenkih o Zori“ (1852, list 9 sl.), da je „pisati po vseslovansko to, kar na pesek zidati“. To nam kaže jasno slovstveni jezik onih sosedov, ki so nas prehiteli v izobraženosti. Pri Nemcih, Francozih in Rusih je zmagalo eno narečje nad drugimi. Književni jezik ne obstoji pri teh narodih iz vseh narečij, temuč se je obdržala pri Nemcih na površju visoka nemščina, pri Francozih severni jezik in pri Rusih velikorusščina. Če pišemo Jugoslavlani smo, jesmo, Čehi jsme, Poljaki jestesmy, Rusi jesmy — vendar ne bomo pisali vseh teh oblik naenkrat? Odgovor ni niti potreben, ker je jasno, da se ravnamo lahko samo po eni slovnici, po enem slovarju, ne pa po dveh, treh, štirih hkrati. „Zora“ torej ne dela prav, ko ji je prva beseda slovenska, druga srbska, tretja češka, četrta poljska, peta ruska . . . Ko bi se začel bližati na Zorin način Čeh Srbu, Slovenec Poljaku, Poljak Rusu, bi se bližali križem na levo in desno, kar bi povzročilo „velik Babel od Balta do Jadre, od Turkov do Kamšadke“.

„Zorina“ mešanica ne ugaja nikomur, še najmanj bratom na jugu, ki se ji le smeji. Zato je najbolje, če zastavijo njeni vrli sotrudniki pero v korist Slovenije.¹ Res nas je malo, a imamo že dela občne slave in naposled: čemu bi se ravno mi bližali, ko gledajo drugi Slovani naše stremljenje mirno in se brigajo le za svoje narečje? Ako čakajo lahko oni slovanskega književnega jezika, ga bomo tudi mi . . .

Koncem članka Podgorskega se je spravilo tudi uredništvo „Novic“ nad „Zoro“ zaradi njenih životopisov. Njeno pisavo imenuje puhlo „jezikomešarijo“ in „lunin“ jezik.

Tudi Podlipski se je razjezil v 89. listu istega leta nad „nerazumljivo sodergo, v katero so nekteri po otročje zaljubljeni“. V „Besedici o kovanji novih besed“ želi, da bi se ozirali pri posojevanju neznanih besed enakomerno na vsa slovanska narečja in na Miklošičev staroslovenski slovar.

Nato so potihnili za nekoliko časa prepiri o književnem zedinjenju Slovanov. Zdi se mi, da so bili neprijetni Bleiweisu tudi zato, ker so kazali drugi listi v jezikovnem vprašanju več razboritosti. Zato ni sprejemal sličnih sestavkov. V „Pogovorih vredništva“ je odklonil v 72. listu leta 1855. nekega sotrudnika tako-le: Gosp. M. V. v V.: Tudi Vaše rokopise smo prejeli, a žal nam je, da obširnih slovnških stvari ne moremo več jemati v „Nov.“, ker le malo jih je, ki take, čeravno važne razloge radi bero v časopisih, in ker en spis vzrokuje kmalo deset drugih.“

¹ V „Bčeli“ 1852, str. 62 do 64, je odgovoril Radoslav Razlag vsem trem pretresovalcem „Zore“: Cegnarju, Svetcu in Bleiweisu, da še ni prepričan o svoji krivi poti, a da jo zapusti rad, če se mu pokaže boljša ali se mu čisto dokaže, da je napačno njegovo delo.

Leta 1857. (št. 43 sl.) se je oglasil nato Matija Majar s člankom „Naše slovstvo“. O jeziku v njem pravi pisatelj sam: „Ta spis je spisán po slovensko. Ker pa govori o Jugoslavenih v obče, to je: o Slovencih, Horvatih, Serbljih i Bulgarjih, zato je jezik v njem, kakor biti mora, obernjen malo po jugoslovansko, da bi ga zvnaj Slovencev ložeje razumeli tudi ostali Jugoslaveni. Samo v sledečem se jezik v tom spisu razlikuje od slovenščine:

Vsa pridavna imena, ktera se ne končaju na ži, ši, či, ji imaju oga, omu, om: dobroga, dobromu, pri dobrom;

Stoji u: muž, dub, vodu, ribu, budem, jigrāju, nesu, tresu namesto slovenskoga o: mož, dob, vodo, ribo, bom, jigrāju, nesó, tresejo. — Stoji i, čto namesto: ino, kaj. To je vse!“ Z zadnjim vzklikom je hotel povedati, kako lahko bi bilo jezikovno združenje Jugoslovanov. Sicer je poročal Majar na tem mestu o članku srbskega lista „Sedmice“ (leta 1857., 1. in 2. list) o „jugoslovanskem slovstvu“. Z njo vred pride do zaključka, da ne morejo imeti Slovenci velikega slovstva, ker jih je premalo kot Hrvatov. Po P. I. Šafaříkovem „Slovanskem narodopisu“ našteje 5,294.000 Srbov, 801.000 Hrvatov,¹ 1,151.000 Slovencev in 3,587.000 Bulgarov. Ko bi se ti zblížali in zložili v en književni jugoslovanski jezik, potem bi jih bilo blizu 11 milijonov. V tem vidi edino pot, po kateri bi se nam pomnožili pisatelji, čitatelji, ljudstvo in slovstvo. Zato bi morali delati vsi učeni „jugoslavenski spisovatelji“ na to, da bi se tem prej uresničilo zblížanje. Vsako narečje naj bi popustilo malo. Sprva naj bi se bližali počasi, ker škoduje naglica, in samo v glavnih stvareh po pravilu: „v glavnih stvarih složno, v malenkostih svobodno, v vsih ljubeznivo“. Ko bi popravili od početka samo to, kar se doseže lahko in brez velikega hrupa, se bo poravnalo brez truda, morda celo samo od sebe tudi to, kar se nam zdi zdaj težko in nemogoče. Grdim prepiračem ne bi smeli dati ni glasa, ni prostora, ker bi sejali med brati neslogo in prepir po svoji zlobi ali po svoji neumnosti. Gledati je treba bolj na to, kar nas spaja, kakor na to, kar nas loči. Vsako naše pleme živi v drugih okolnostih, vsako se mora zato bližati po drugem potu h književni slogi. „Ceste su različne — cilj jednak!“

Ker so Srbi najštevilnejše jugoslovansko pleme, ker imajo najkrepkejšo slovstvo in jasen, lahko razumljiv jezik, tvorijo jedro jugoslovanskega naroda. Oni naj pišejo še naprej v svojem narečju, „samo slédeča da bi po malo popravili:

debeli jer (ѣ), pisme izlišno, da bi izostavili, kakor ga je izostavil Vuk Štefanović i mnogi drugi Serblji, kteri ga samo nekada, kao v „Dnevniku“ i v „Sedmići“, kakor po nekóm starom običaju privešuju;

¹ K tem šteje 316.000 Hrvatov zagrebške, 340.000 varaždinske in križevske županije poleg 145.000 Hrvatov slatskega, šomodskega, železnega, šopronjskega, mošonjskega in rabskega okrožja.

mali jerič (Ъ) da bi pisali i tiskali, kakor posebno pisme, po sebi, pa ne kovali ga v jedno pisme s pismeni n, l, d, t. V tem smo drugih misel od Vuka Štefanoviča; po pismenima l, n, stoji v „Dnevniku“ i „Sedmici“ vsigda lépo po sebi;

j, pisme neobhodno potrebno, da bi vpeljali; glas toga pismena Serblji imaju, kakor vsi Slaveni; podoba, znak jim pa manjka, zato pišu slovke (silabe) ja, je, ji, ju s složenimi v latini neznanimi pismeni. Vuk Štefanović je j upeljal i take mnogim drugim Serbljem se zdi to pismo potrebno. J. Zaharijevič v Bělongradu piše v svojoj gramatiki na strani 8: „vidi se, da se j ili primiti ili napraviti mora, pa će se iz i azbukovica onda skratiti moći“;

h da bi pravilno pisali: hrana, prah, kožuh, muha, grěh, pa ne izpušćali ali izmenjali ga pišuć: rana, pra, kožu; muva, grej;

da bi sklone imen v pluralu poravnali, kakor ima jezik staroslavenski, česki, poljski i naš slovenski:

gen. jelenov,	dat. jelenom,	loc. pri jelenih,	loc. s jeleni;
mečev,	mečem,	„ mečih,	„ meči;
sel,	selom,	„ selih,	„ seli;
polj,	poljem,	„ polji,	„ polji;
rib,	ribam,	„ ribah,	„ ribami.

Serbljem sta se pomešala med seboj dual in plural, pa zopet pojedini skloni med seboj, oni pišu: gen. jelenah, mečah, selah . . ., dat., loc. i soc. jelenama, seloma . . .

Poslednič da bi ne terjali od Horvatov i Slovencov, da bi sada v jeden mah i pri toj priči pisali čisto po serbski; to ne može biti i nemoguća se ne smeju terjati: nego dosta je, da se samo po malo pa doslédno jeden drugomu bližamo, pa malo se budemo bližje upoznali i bėseďa se nam bude onda uglašila.“¹

Kar se tiče Bulgarov, delajo ti pod turškim jarmom le malo za duševno in književno življenje, zato — meni — se ne more še zdaj govoriti o njihovi književni slogi. Pa pride čas, ko posije solnce tudi v rodovitne kraje okoli Balkana — takrat se bo zblížalo bulgarsko narečje s srbščino i „s njoj splavalo v jedno“, ker ne more biti drugače. Poarabilo ali pogrčilo se ne bo, saj je med srbskim in bulgarskim narečjem „slovničko (lexikalno) verlo mala razlika“, toda „veliko prevelika vendar gramatikalno, ker je bul-

¹ Jarnik je ugovarjal podobno nekaterim oblikam štokavskega narečja v pismu Vrazu od 5. decembra 1836. l., češ da ima provincijalni hrvaški govor lepše oblike, kjer pravi: „... warum wollet ihr dann im Serbismus untertauchen, wer kann die Genitive gradovah, vitezovah, die Dative jelenima, den Social jelenima, den Local jelenima, den Instrumental rukom, vodom, die Genitive rukah, vodah etc. etc. anhören, ohne ein widriges Gefühl in seinen Ohren wahrzunehmen. Nehmet von den Serben die schönen und reicheren Formen und schöne Wörter, sie aber von uns die grammatisch-richtigeren Casus, und die vielen schönen Wörter an, so werdet ihr beyde Sprachen einander näher gebracht haben, aber nur nicht das Abnorme . . .“ (Prim. Đuro Šurmin, op. c. 09—010).

garščina izgubila skoro vse kose sklone (*casus obliquos*); — čto je bulgarsščina nekada zgrubila, može si sopet od serbsčine si nekada izposuditi. Ako bi Bulgari tako pisali, kakor smo leta 1855. v carigradskom „Věstniku“ bulgarske sostavke čitali, ktere je pisal učeni Bulgar Jordan X. Konstantinov: onda bi bila sloga bulgarskoga i serbskoga narečja že sada na polo vpeljana“.

Hrvati in Srbi pa že itak pišejo isto narečje. Loči jih samo pravopis. Tu je torej že dokončano veliko narodno delo, ker piše „Sedmica“ sama, da „kadar bi samo s jednakimi pismeni pisali, bi nam bilo književno življenje jedno za jedne i za druge. Razlike male bi zibnile malo po malo. Čto bi bilo bolje i pravilneje, to bi se obdržalo i bi nadvladalo“.

Poln navdušenja je pristavil Majar tem besedam: „Hvala ti, brate! na lepoj besedi!“

Da ne bi sprejeli Hrvati cirilice, o tem ne dvomi naš Ilir. Saj so dosegli v letih 1836 do 1848, torej v kratkih 12 letih toliko, da se jim bo čudil nekda po pravici svet. Vpeljali so srbsko narečje kot svoj književni jezik in pa „obdobni“ pravopis, katerega smo se naučili mi pri njih in si ogreli dušo na njihovem iskrenem rodoljubju. „To bi moralo biti golemo, srepo veliko čudo, da bi samo cirilska pismena ne mogli po malo vpeljati. Ni tréba drugoga, nego samo da nekteri izvrstnejši spisovatelji nekada kak sostavek cirilskimi pismeni napišu i ga pošlju v „Dnevnik“ ali v „Sedmicu“. Podpišite tudi svoje ime, da se naše serce razveseli blage uzajemnosti našega naroda, kadar vidimo ime Horvata ali Slovenca v serbskom listu. Slavenstvo pero je čestito: čto mi Slaveni napišemo, možemo brez straha pred čelim svetom glasno čitati a i svojem slavenskim imenom podpisati.“

Najdalje do književne sloge imajo Slovenci. Vendar pridejo tudi ti do zaželjenega cilja, ako bodo dopisovali marljivo v „Novice“ o hrvatskih, srbskih in bulgarskih rečeh, na primer o Turčiji, o Bosni, o Srbiji, o Črni gori in Bulgariji, kar jako radi čitajo naši preprosti ljudje. Iz srbskega „Dnevnika“ in „Sedmice“ se bi lahko poslovenilo mnogo lepih sestavkov, za katere je takoj naprosilo uredništvo „Novic“ „prečastitega gospoda pisatelja“. Jugoslavenskemu jeziku samemu — tako piše Majar „ker ime ilirsko je Serbljem nekako protivno“¹ — bi se približevali na ta način:

„Pišimo po slovensko, kakor do sada, tudi pridavna imena na ži, ši, či, ji sklanjajmo po slovensko na ega, emu, em: vruči, vručega, pri vručem; našega, našemu, pri našem; vsaka druga pridavna sklanjamo:

a) na oga, omu, om: dobroga, dobromu, pri dobrom;

b) pišimo u: muž, dub, vodu, ribu, budem, budeš, bude, oni jigraju, tresu, nesu, naměsto širokoga slovenskoga o: mož, dob, vodo, ribo, bodem, bodeš, bode; oni jigraju, tresejo, neso;

¹ Gaj je imel veliko nasprotnikov med Srbi, n. pr. Teodora Pavlovića iz Novega Sada, P. Ars. Popovića, Vas. Subotića in druge, ki so pobijali v Pavlovićevem «Srbskem narodnem listu» program in ime Ilirov.

c) stavljajmo čto naměsto kaj; naměsto ino (i no = und aber) samo i, kakor drugi Slaveni pišu i govore. Tudi Nemei su opustili svoj „und aber, sintemalen, alldieweilen und was massen“.

Oblike lovac, lonac, pevac; orao, misao, dao pa nazivlje „nedobre osobitosti govora serbskoga“. Naše se mu zde pravilnejše, ker pišejo i ostali Slovani l, „čto tudi etimologija terja, ker se reče: orli, misli, dali“.¹

Vaditi se bi morali v cirilici. Zato bi najbolje storili, če bi se naročila dva in dva prijatelja vkup na „Dnevnik“ in „Sedmico“. V ta lista naj bi dopisovali ob enem oni, ki znajo pisati jugoslavenski (ilirski) jezik.

Toda skokoma se ne bi smeli zagnati. Obojega dela, približevati se književnemu srbskemu jeziku in vaditi se v cirilici, se ne smemo poprijeti na en mah. Kdor piše članek z nam dozdej bolj ali manj neznanimi cirilskimi pismenkami, naj piše v popolnoma znanem slovenskem jeziku; ako pa piše nasprotno kdo v književnem, srbskemu podobnem, bolj ali manj neznanem jeziku, naj rabi znano latinico!

Pišoč kakemu učenemu Slovincu, napišimo nekaj redkih besed v cirilici, da ga počastimo kot učenega Slovence, kateri pozna poleg latinskih pismenk tudi cirilske. Dijaki se naj pridno urijo v „cirilici gradjanski“, ker „to je važno, imenitno, je značaj i znamenje učenoga Slovence“. Preprosto ljudstvo pa nikar ne nadlegujmo s cirilico! Zanj pišimo skoz in skoz po domače z latinskimi črkami!

H koncu vzdihne Majar: „Oj kako radostno bi bilo gledati, ako bi se mi bližali jugoslavenskom jeziku, kteroga že sadaj v djanju piše več od šest milijonov Jugoslavenov. Imeli bi tada naravno več spisovateljev, več čitateljev, več knjig, več književno polje; spisovatelji i knjige bi prihajale izverstneje, slovstvo bogateje. Veselo bi knjige spisovali, lahko jih izdaval i prodajali. Spisovatelju bi se serce širilo radosti, kadar bi pomislil, da njegov spis bude čital i razumel jugoslavenski narod od Bělaka do Varne, od staroga mesta (Civiale) v Italiji do Soluna v Bulgariji“ in si želi malega prostorčka na koncu „Novic“, kjer bi se vadili „pisati po slovensko i to tako, da bi razumeli zajedno i Horvati i Serblji“.

Toda Bleiweis mu je odgovoril: „Iz serca radi, ako bi se take poskušnje, ktere dospevajo le učene Slovane, ujemale z namenom prostonarodnega časnika. „Novice“ ne morejo svojih mej še dalje razširiti, ker bi mogle sicer v nemar pustiti svoje glavno vodilo, kterega se dosihmal derže in ktero zahteva, z omiko slovenskega naroda priskakaje tudi omiko slovenskega jezika“ in si mislil na tihem: ustanovite si list za svojo mešanico, a izrazil se je diplomatično: „Tudi mi mislimo, da nam je Slovencom treba posebnega beletristiškega lista.“

¹ Prim. Majar «Stanje Slovincov», Novice 1861, list 12.

Vendar pa je vpošteval Majarjevo željo v 68. listu 1857. l., „da bi dopisovatelji ‚Novice‘, kateri imajo za to učeno glavo in iskreno rodoljubno serce, v času napisali s cirilskimi pismeni nekak kratek sostavek in da bi ga slavno uredništvo blagovoljno stavilo na koncu lista v ‚Novice‘“.

Zanimanje za cirilico je bilo v tistih časih v Ljubljani toliko, da so jo učili v čitalnici, na primer l. 1861. Leta 1873. so priporočile „Novice“ Majerjevega „Slavjana“ kot najlepšo priliko, da se navadi človek čitanja cirilice. Za njo se je vnmel tudi K. Žavčaniin, ki je zahteval v 38. listu „Novic“ l. 1857. v članku „O zadevah naše književnosti“ ustanovitev lep-slovnega lista v obsegu „Lumira“. Tiskal naj bi se v Slovincu in Hrvato-Srbu lahko razumljivem jeziku pol v latinici, pol v cirilici.

Štiri leta pozneje si je predstavljal isti mož način zedinjenja kot „slitek“. Bil je pristaš Kurelea, ustanovitelja reške šole, ki se je navduševal za narečja in stare oblike. Spojenje sorodnih dialektov v en književen jezik se mu ni zdelo teorija, ampak samo vprašanje časa,¹ ki pa noče priti.

Vendar pa niso ostala ravnokar omenjena razmotrivanja brez posledice za naš jezik. Korak za korakom lahko zasledujemo njihov vpliv na razvoj svojega narečja, v katerega je posegel pozneje mogočno Miklošič s svojimi učenci. Bilo bi jako hvaležno delo, če bi označil kdo posamezne struje, njihovo padanje in vzdiganje z ozirom na razvoj našega jezika izza ilirskega gibanja.

Drugače ni poseglo vprašanje o slovanski vzajemnosti preveč v naše domače življenje. V gotovih ozirih smo bili sicer nepraktični Slovenci vedno praktični. Vzajemnost na papirju je lepa stvar in nam ugaja, a če pišemo kakemu rojaku, zakaj ne bi pisali v jeziku, ki smo ga najbolj navajeni, namreč — v nemščini?!

Tako so pisali oče Bleiweis, tako drugi... Na tihem si je mislila večina Novičarjev s S. Milutinovićem Sarajlijo:

«Štoos Hrvat u j' Mefistofel, Gaj Ludovit... brat je toga,
a Ilirci svi zaslepci, u bezdnu će potuđenja!»

kakor je zapel Čubro Čojković (Milutinovićev psevdonim) v „Odzivu na Pavla Štoosa poziv u kolo ilirsko“.

Kakor so prigovarjali nekateri Hrvati Gajevi „Danici“, da hoče napraviti iz njih Vlahe, da jih hoče pobežjati ali da se v nji vse meša in jezik samo kviri, tako so pazili tudi na Slovenskem mnogokateri na pisavo raznih listov in glasno oznanjali, da ne marajo nobene mešanice ali tujega narečja, ampak da hočejo ostati Slovenci. Vsi so sicer čutili potrebo sloge in vzajemnosti, bili so o nji prepričani, a niso znali, da zahtevajo velika dela velike žrtve, dasi so imeli v neposredni bližini, pri že omenjenih kaj-kaveih, krasen zgled požrtvovalnosti. In kakor se godi navadno ljudem, ki

¹ Prim. K. Žavčaniin: Jugoslavenska akademija. Novice 1861. l., list 19.

nosijo v srečo lepo idejo, a delajo proti nji, tako so čakali tudi Novičarji na čas, o katerem so vedeli, da ne pride, na dobo vseslovanskega jezika. Šli so celo dalje kot do sanj, ki bi se morda nazadnje dopolnile kot nekak čudež slovanske vzajemnosti, in govorili o neizvedljivi misli, o starem cerkvenoslovanskem jeziku kot vseslovanskem.

Vendar so nas združile „Novice“ v pisavi s Čehi in Hrvati, kar jim moramo šteti v veliko zaslugo. Saj je znano, kako se je branil Prešeren do zadnjega gajice in da je bilo sredi minulega stoletja pri nas še precej separatistov, ki so bili proti češko-hrvaškemu črkopisu.

V jezikovnem oziru sicer ni obveljalo načelo ilirizma, t. j. zgodovinsko slavno in zemljepisno razširjeno štokavsko narečje bodi književni jezik jugoslovanske narodne enote, a „Novice“ so združile kolikor toliko slovenska narečja v en sam slovstven jezik. To ni bilo tako lahko, ker je smatral vsak pisatelj in slovničar svoje narečje, oziroma svoje oblike za najpravilnejše ali vsaj najlepoglasnejše. Vrhutega so pripomogle, da se zavedajo Slovenci kot del velike, daleč razširjene slovanske družine. In ta zavest tvori tudi člen slovanske vzajemnosti.

Šolska poročila.

I.

Učiteljstvo.

A. Izpremembe.

Pred začetkom šolskega leta 1906./1907. so iz učiteljskega zbora izstopili:

Davorin Karlin, c. kr. gimn. profesor VII. činovnega reda, na svojo prošnjo upokojen z razpisom c. kr. naučnega ministerstva z dne 18. julija l. 1906., šte. 26.809.

Davorin Sinković, c. kr. gimn. profesor VIII. činovnega reda, imenovan za glavnega učitelja na tukajšnjem c. kr. učiteljski zbor z razpisom c. kr. naučnega ministerstva z dne 30. avgusta l. 1906., šte. 33.297.

Dr. Janko Šlebinger, namestni učitelj, imenovan za rednega učitelja na c. kr. državni gimnaziji v Novem mestu z razpisom c. kr. naučnega ministerstva z dne 22. junija l. 1906., šte. 13.296.

Dr. Pavel Kozina, izprašan namestni učitelj, prestopil na tukajšnjo c. kr. I. državno gimnazijo.

Vstopili pa so v učiteljski zbor:

Ivan Macher, glavni učitelj VIII. činovnega reda na tukajšnjem c. kr. učiteljski zbor, imenovan za profesorja na zavodu z razpisom c. kr. naučnega ministerstva z dne 22. junija l. 1906., šte. 13.306.

Anton Jeršinović, c. kr. gimn. profesor na državni gimnaziji v Kranju, premeščen na zavod z razpisom c. kr. naučnega ministerstva z dne 29. avgusta l. 1906., šte. 33.295.

Bogumil Remec, namestni učitelj na državni gimnaziji v Kranju, imenovan za začasnega učitelja na zavodu z razpisom c. kr. naučnega ministerstva z dne 30. avgusta l. 1906., šte. 33.907.

Leopold André, učiteljski pripravnik, potrjen za namestnega učitelja od c. kr. deželne šolskega sveta z razpisom z dne 19. oktobra l. 1906., šte. 5646, ter objednem podrejen strokovnjaškemu vodstvu profesorja *Ign. Fajdige*.

B. Odpusti.

Z razpisom z dne 10. septembra l. 1906., šte. 29.158, je odvezalo c. kr. naučno ministerstvo ravnatelja **Fr. Wiesthalerja** učne dolžnosti tudi za šolsko leto 1906./1907., da uredi latinsko-slovenski šolski slovar.

Z razpisom z dne 2. junija l. 1905., šte. 19.566, je dalo c. kr. naučno ministerstvo docelen, oziroma delen odpust profesorju **dr. L. Požarju** za šolski leti 1905./1906. in 1906./1907., da obdrži še nadalje začasno vodstvo in pouk

(10 do 12 ur na teden) na tukajšnji mestni višji dekliški šoli, zajedno pa tudi uči, ako bi bilo treba, kakih 5 ali 6 ur na teden na zavodu samem.

Ista šolska oblast je dala z razpisom z dne 13. septembra l. 1906., šte. 34.142, na odpust (za šolsko leto 1906./1907.) profesorja **Iv. Macherja**, da sestavi slovenske učne knjige za živalstvo in rastlinstvo, potrebne v nižjih razredih srednjih šol s slovenskim učnim jezikom.

Z razpisom z dne 18. marcija t. l., šte. 1391, je dal c. kr. deželni šolski svet profesorju **Ign. Fajdigi** in začasnemu učitelju **Bogumilu Remcu** odpust za dobo od 2. do vštetega 11. aprila, da se udeležita letošnjega učnega tečaja na c. kr. nemškem vseučilišču v Pragi, namenjenega nadaljnji izobrazbi srednješolskih učiteljev.

Z razpisom z dne 1. maja t. l., šte. 1680, pa je ista šolska oblast oprostila pouka za dan 5. junija šolskega svetnika profesorja **dr. Janka Bezjaka**, da mu omogoči predavanje »o metodi nemščine kot učnega predmeta na prvi stopnji ljudskošolskega pouka« pri okrajni učiteljski konferenci v Kostanjevici.

Učiteljsko osebje koncem šolskega leta.

A. Za obvezne predmete.

	Ime in značaj	Razrednik v razredu	Učil v razredu	Število ur na teden
1	Fran Wiesthaler , c. kr. ravnatelj VI. činovn. reda	—	Poučevanja oproščen	—
2	Janko Bezjak , dr. modroslovja, c. kr. šolski svetnik in profesor VIII. činovn. reda	I. a.	Latinščino in slovenščino v I. a. — Nemščino v I. a. in VI.	18
3	Ignacij Fajdiga , c. kr. profesor VII. činovn. reda, varuh prirodoslovnim učilom, član izpraševalne komisije za aspirante jednoletne prostovoljne vojaške službe	VII.	Matematiko v V., VI., VII. in VIII. — Prirodoslovje v VII. in VIII.	19
4	Otto Jauker , dr. modroslovja, c. kr. profesor, varuh zemljepisnim in zgodovinskim učilom	—	Nemščino v VII. in VIII. — Zemljepis in zgodovino v V., VI., VII. in VIII.	19
5	Anton Jeršinović , c. kr. profesor, c. kr. neaktivni poročnik v domobranskem pešpolku šte. 4	V.	Latinščino, grščino in slovenščino v V. — Nemščino v I. b.	17
6	Fran Kropivnik , dr. modroslovja, c. kr. profesor	—	Zemljepis v I. a. in I. b. — Zemljepis in zgodovino v II. a., II. b., III. a., III. b. in IV.	24

	Ime in značaj	Razrednik v razredu	Učil v razredu	Šte- vilo ur na teden
7	Ivan Macher, c. kr. profesor VIII. činovn. reda	—	Na odpustu	—
8	Gregorij Pečjak, dr. bogoslovja, c. kr. profesor, svetni duhovnik, propovednik, varuh knjižnici podporne zaloge	—	Verouk v vseh razredih	22
9	Josip Pipenbacher, dr. modroslovja, c. kr. profesor, varuh dijaški knjižnici, c. kr. voj. oskrb. akcesist v rezervi	VIII.	Latinščino v VIII. — Grščino v VII. in VIII. — Propedeutiko v VII. in VIII.	18
10	Lovro Požar, dr. modroslovja, c. kr. profesor VIII. činovn. reda, začasni vodja mestni višji deklški šoli	—	Latinščino v VI.	6
11	Ivan Tertnik, dr. modroslovja, c. kr. profesor VIII. činovn. reda, varuh učiteljski knjižnici	III. b.	Latinščino v III. b. in VII. — Grščino v III. b.	16
12	Josip Wester, c. kr. profesor, c. kr. neaktivni poročnik, pridelen domobranskemu pešpolku štev. 27	I. b.	Latinščino v I. b. — Slovenščino v I. b., VI., VII. in VIII.	17
13	Jakob Teršan, c. kr. redni učitelj	VI.	Latinščino v IV. — Grščino v IV. in VI. — Slovenščino v IV.	17
14	Bogumil Remec, začasni učitelj, voditelj šolskih iger	IV.	Matematiko v IV. — Prirodopis, oziroma prirodoslovje v I. a., I. b., II. a., II. b., III. a., III. b., IV., V. in VI.	22
15	Leopold Andree, izprašan namestni učitelj	—	Matematiko v I. a., I. b., II. a., II. b., III. a. in III. b.	18
16	Fran Gnjezda, namestni učitelj	III. a.	Latinščino, grščino in slovenščino v III. a. — Nemščino v III. a. in III. b.	20
17	Pavel Holeček, namestni učitelj	II. b.	Latinščino in nemščino v II. b. — Slovenščino v II. a., II. b. in III. b.	19
18	Janko Lokar, namestni učitelj	II. a.	Latinščino v II. a. — Nemščino v II. a., IV. in V.	19

B. Za neobvezne predmete.

1.) *Fran Brunet*, c. kr. profesor na državni višji realki, je učil *telovadbo* v 3 oddelkih po 2 uri na teden.

2.) *Friderik Juvančič*, c. kr. redni učitelj na državni višji realki, je učil *francoščino* v 2 tečajih po 2 uri na teden.

3.) *Fran Novak*, c. kr. profesor na I. državni gimnaziji, je učil *slovensko stenografijo* v 2 tečajih po 2 uri na teden.

4.) *Aleksander Pucskó*, c. kr. profesor na I. državni gimnaziji, je učil *nemško stenografijo* v 2 tečajih po 2 uri na teden.

5.) *Fran Suher*, c. kr. glavni učitelj na c. kr. učiteljsišču, je učil *risanje* v 3 tečajih po 2 uri na teden.

6.) *Fran Gnjezda*, namestni učitelj (gl. A, šte. 16), je učil *lepopisje* v 2 tečajih po 1 uro na teden.

7.) *Josip Vedral*, učitelj «Glasbene Matice», je učil *petje* v 2 tečajih 5 ur na teden.

*

Pomožni sluga: *Ivan Gril*.

II.

Učni načrt.

Podlaga pouku v obveznih predmetih je v obče splošno veljavni učni načrt (objavljen v 2. izdaji z razpisom c. kr. naučnega ministerstva z dne 23. februarja l. 1900., šte. 5146). Učni načrt za nemščino v I. in II. razredu določuje naučnega ministerstva razpis z dne 6. julija l. 1892., šte. 11.297. Gledé na učni jezik v štirih nižjih razredih veljajo za zavod pravila, ki jih je izdalo c. kr. naučno ministerstvo za slovenske oddelke tukajšnje I. državne gimnazije z naredbo z dne 22. julija l. 1882., šte. 10.820. Po tej je:

- a) V I. in II. razredu slovenščina učni jezik pri vseh učnih predmetih, izvzemši deloma nemščino, ki so ji odločene 4 ure na teden.
- b) V III. in IV. razredu je nemščina učni jezik pri nemščini in grščini. Pri prelaganju iz Cezarja v IV. razredu se sme poleg slovenščine uporabljati tudi nemščina. V III. razredu se uči nemščina 3, v IV. razredu 4 ure na teden.
- c) V odnosno-obveznih ali na izvoljo danih predmetih razen petja je učni jezik nemški, imenstvo je podajati sploh v obeh jezikih.

Razredom višje gimnazije določuje ministerska naredba z dne 4. avgusta l. 1900., šte. 22.102, nemščino kot učni jezik pri vseh predmetih, izvzemši slovenščino, pri katere pouku služi slovenščina kot učni jezik (v zmislu razpisa c. kr. naučnega ministerstva z dne 20. septembra l. 1873., šte. 8172).

A. Obvezni predmeti.

I. razred.

1.) **Verouk** (2 uri na teden). Veliki katekizem z dotičnimi obredoslovnimi razlagami.

2.) **Latinščina** (8 ur na teden). Pravilno oblikoslovje, t. j. petero pravilnih sklanjatev, pravila o spolu, pridevniki in prislovi s svojo stopnjatvijo, najvažnejši

zaimki, glavni in vrstilni števnik, četvero pravih spregatev, nekateri važnejši predlogi in vezniki; učenje vzorcev in slov, prevajanje iz latinščine in slovenščine; po zadostni vaji najprej zapisovanje polatinjenih slovenskih stavkov, potem vsak teden jedna polurna šolska naloga.

3.) **Nemščina** (4 ure na teden). Empirično razlaganje osnutkov prostega in zloženega stavka. Oblikoslovje vzporedno s slovenskim in latinskim poukom. Vežbanje v krepkih glagolih poleg čitanja. — Čitanje, govorjenje, obnavljanje in predavanje na izust naučenih beril v vezani in nevezani besedi. — Naloge: izprva le pravopisne vaje, vršeče se vsak teden, potem pismeno prevajanje iz slovenščine v nemščino; v drugem polletju semtertja pismene obnove razloženih beril in vsak drugi teden pravopisne vaje. Vsak mesec dve nalogi, premenjema domači in šolski.

4.) **Slovenščina** (3 ure na teden). Nauk o prostem stavku v elementarni popolnosti; pravilno oblikoslovje in najvažnejše nepravilnosti; empirično razlaganje osnutkov zloženega in skrčenega stavka. — Čitanje s stvarno razlago in potrebnimi slovniškimi opazkami. Obnavljanje, učenje na pamet in predavanje beril v vezani in nevezani obliki. — Naloge: narekovano pisanje za pravopisne namene, obnova predanih prostih povesti in pripovednih opisov. Vsakih 14 dni jedna šolska naloga; v drugem polletju se čredijo šolske naloge z domačimi.

5.) **Zemljepis** (3 ure na teden). Nazorno dovajanje do osnovnih zemljepisnih predstav. Dnevne solne poti gledé na šolsko poslopje in dom o raznih letnih časih; po tem opoznavanje v pravi okolici, na zemljevidu in na zemeljskem oblu. Popisovanje in razlaganje svetlobnih in toplotnih razmer, pojavljajočih se v domovini tekom jednega leta, kolikor so neposredno zavisne od dnevne dolgosti in solčnega viška. Glavni liki trdine in tekočine, njih razdeljenost po zemlji kakor tudi leža najznamenitejših držav in mest poleg vednega vežbanja in udovrševanja v čitanju z zemljevidov. Poskušnje v risanju najjednostavnejših zemljepisnih predmetov.

6.) **Matematika** (3 ure na teden). *A. Aritmetika*: Dekadični številni sistem. Rimske številke. Četvero osnovnih računov neimenovanih in jednoimenskih celih in decimalnih števil. Meterski merni in utežni sistem. Računanje z mnogimenskimi števili. O deljivosti števil. Razstavljanje števil na njegove prafaktorje. Najjednostavnejše začetne vaje v računanju z navadnimi ulomki. Skupna mera in skupni mnogokratnik. — *B. Geometrija* (drugo polletje): Osnovni tvori. Prema, krog, kot in vzporednice. Najjednostavnejša svojstva trikotnikova. Vsako polletje tri šolske naloge; poleg tega male domače vaje od ure do ure.

7.) **Prirodopis** (2 uri na teden, nazoren pouk). Prvih šest mesecev šolskega leta: Živalstvo, in sicer: sesalci in žuželke, primerno izbrani. Zadnje štiri mesece šolskega leta: Rastlinstvo: Opazovanje in opis nekaterih semenskih rastlin raznih vrst, pri čemer se je ozirati na njih važnejše znake; primerjalno opazovanje rastlin, da se spozna njih sorodnost.

II. razred.

1.) **Verouk** (2 uri na teden). Veliki katekizem z dotičnimi obredoslovnimi razlagami.

2.) **Latinščina** (8 ur na teden). Pravilno oblikoslovje, izpopolnjevano z onimi vrstami zaimkov in števnikov, ki so se v I. razredu preskočile; najvažnejše nepravilnosti v sklanjavi, spolu in spregatvi. Vežbanje kakor v I. razredu;

pomnožitev sintaktičnih oblik s pridejanim akuzativom cum infinitivo in absolutnim ablativom. Učenje na pamet kakor v I. razredu, pozneje domače pripravljane (preparacija). — Vsak mesec jedna domača in tri šolske naloge, zvršljive v pol ali $\frac{3}{4}$ ure.

3.) **Nemščina** (4 ure na teden). Ponavljanje in dopolnjevanje pravilnega oblikoslovja, zlasti sistematično razpravljanje krepkih glagolov. Empirično obravnavanje zloženega in skrčenega stavka. Sistematično preučevanje pravopisnih pravil. Nauk o ločilih. — Čitanje kakor v I. razredu. — Naloge kakor v I. razredu, toda zvečine obnovljene povesti.

4.) **Slovenščina** (2 uri na teden). Zloženi in skrčeni stavek; nauk o ločilih; dopolnjevanje oblikoslovja, posebno natančno razpravljanje glagola. — Čitanje in naloge kakršne v I. razredu. Vsak tretji teden premenjema jedna šolska in domača naloga (torej 6 do 7 v polletju).

5.) **Zemljepis in zgodovina**. A. **Zemljepis** (2 uri na teden): Azija in Afrika po leži in obrisu v goropisnem, vodopisnem in krajepisnem pogledu z ozirom na podnebne razmere, kolikor se dajo pojasniti iz stanja solnčne poti proti različnim obzorom. Zveznost podnebja z vegetacijo, deželnimi prirodninami in opravi narodov pokaži se le na posameznih, iz obližja vzetih in prav jasnih vzgledih. Evropa: pregled po obrisu, reliefu in vodovju. Dežele južne Evrope in britskega otoškega kraljestva z motrišča, označenega pri Aziji in Afriki. Vaje v črtanju jednostavnih zemljevidnih obriskov. — B. **Zgodovina** (2 uri na teden): Stari vek. Podrobnejše obravnavanje bajk. Najvažnejše osebe in dogodki, zlasti iz grške in rimske zgodovine.

6.) **Matematika** (3 ure na teden). A. **Aritmetika**: Širje vaje o meri in mnogokratniku. Natančna razlaga in vaja v računanju z ulomki. Pretvarjanje decimalnega ulomka na navadni ulomek in obratno. Glavna pravila o razmerjih in sorazmerjih. Razreševanje jednostavnih regeldetrijskih nalog po sklepih in s pomočjo sorazmerij. Procentni in jednostavni obrestni račun. — B. **Geometrija**: Somernica prem in kotov. Skladnost trikotnikov in njena uporaba. Najvažnejša svojstva kroga, četrkotnikov in mnogokotnikov. — Naloge kakor v I. razredu.

7.) **Prirodopis** (2 uri na teden, nazoren pouk). Prvih šest mesecev šolskega leta: Živalstvo, in sicer: ptiči, nekaj plazivcev, krkoni in ribe, nekateri brezvretenčarji. Zadnje štiri mesece šolskega leta: Rastlinstvo: Pouk I. razreda se nadaljuje, kažó se nove semenske rastline ter napeljuje do razumevanja sistematične rastlinske sestave. Nekatero trosocvetko.

III. razred.

1.) **Verouk** (2 uri na teden). V prvem polletju: Povzemajoče obredoslovje kot poseben predmet; v drugem polletju: Svetopisemska zgodovina stare zaveze.

2.) **Latinsčina**. Slovnica (3 ure na teden): Nauk o skladnosti, rabi sklonov in predlogov. — Čitanje (3 ure na teden) iz Kornelija Nepota in Kurcija Rufa. — Domača priprava. Vsakih 14 dni jedna šolska naloga za celo uro, vsake tri tedne jedna domača naloga.

3.) **Grščina** (5 ur na teden). Vežbanje v pravilnem oblikoslovju do glagolov na *mu*. Učenje slov. Obojno prevajanje iz vadne knjige. Domača priprava. — Začeni z drugo polovico prvega polletja vsakih 14 dni jedna naloga, premenjema šolska in domača.

4.) **Nemščina** (3 ure na teden). Slovnica: Sistematičen pouk v oblikoslovju in sklonoslovju s posebnim ozirom na pomenoslovje. — Čitanje s stvarnimi in jezikovnimi razlagami in opazkami, zadnje zlasti za stilistične namene. Učenje na pamet in predavanje; (ako možno) tudi prevajanje težjih slovenskih povesti. — Vsakih 14 dni premenjema jedna šolska in domača naloga.

5.) **Slovenščina** (3 ure na teden). Sistematično ponavljanje oblikoslovja, skladnja imenska, pri kateri se je ozirati na pomenoslovje. — Čitanje s stvarnimi, jezikovnimi in stilističnimi razlagami in opazkami. Učenje na pamet in predavanje. — Vsak mesec jedna šolska in jedna domača naloga.

6.) **Zemljepis in zgodovina** (3 ure na teden, premenjema zemljepis in zgodovina. *A. Zemljepis*: Evropske dežele, ki se v II. razredu niso obravnavale (izvzemši avstrijsko-ogrsko monarhijo), Amerika in Avstralija z istih motrišč kakor v II. razredu, posebno tudi gledé na pojasnjevanje podnebnih razmer. Vaje v črtanju jednostavnih zemljevidnih obriskov. — *B. Zgodovina*: Srednji vek. Najvažnejše osebe in dogodbe s posebnim ozirom na zgodovino avstrijsko-ogrske monarhije.

7.) **Matematika** (3 ure na teden). *A. Aritmetika*: Četvero osnovnih računov s celimi in ulomljenimi običnimi števili. Kvadriranje in potezanje kvadratnega korena. V zvezi z geometrijskimi računi: nepopolna števila, okrajšano množenje in deljenje. — *B. Geometrija*: Jednostavno primerjanje, pretvarjanje in razdeljevanje likov. Merjenje dolžine in ploščine. Pitagorov izrek na podlagi najjednostavnejših dokazov. Najvažnejša pravila o sličnosti geometrijskih tvorov. — Naloge kakor v I. razredu.

8.) **Prirodosnanstvo** (2 uri na teden). Prvo polletje: Fizika: Osnovni pojmi: prostornost in neprodornost teles. Opis treh vrst skupnosti. Vodoravna in navpična mer; absolutna in specifična teža. Zračni tlak. — Iz nauka o toploti: Toplotni občutki; stopinja in množina toplote: izpreminjanje prostornine in skupnosti; utajena toplota pri izpreminjanju skupnosti; prevod toplote in žarjenje (najjednostavnejše prikazni); izvori toplote. — Iz kemije: Uvod: zveznost, sprijemnost, prožnost, krhkost, trdnost, mešanje, raztop, kristalizovanje. Spajanje, razkrajanje in nadomeščanje. Dokaz (s poskusi) o neizpremenljivosti množine tvarine, o spajanju prvin v stalnih utežnih in prostornih razmerjih. Prvine; molekul, atom; spojinske osnove, kisline in soli. Najnavadnejše nekovine in nekoliko njih spojin. Gorenje. — Drugo polletje: Prirodopis (nazoren pouk): Mineralogija: Opazovanje in opis nekaterih imenitnih in prav navadnih rudninskih vrst brez posebnega ozira na sistematiko. Najnavadnejše hribine.

IV. razred.

1.) **Verouk** (2 uri na teden). Svetopisemska zgodovina nove zaveze.

2.) **Latinsčina**. Slovnica (3 ali 2 uri na teden): Skladne posebnosti imenske in zaimenske, raba časov in naklonov, vezniki; zlogomerje in osnovno stihoslovje. — Čitanje (3 ali 4 ure na teden): kake tri knjige iz Cezarjeve »galske vojne«. V drugi polovici drugega polletja vežbanje v stihoslovju na podlagi krestomatije iz Ovidija (2 uri na teden). — Naloge kakor v III. razredu.

3.) **Grščina** (4 ure na teden). Slovnica: Završek pravilnega oblikoslovja s pridejanimi glagoli na *μ*, najvažnejše nepravilnosti v pregibanju. Glavne točke iz skladnje. Vežbanje v obojnem prevajanju, učenje slov, domača priprava. — Vsakih 14 dni jedna naloga, premenjema šolska in domača.

4.) **Nemščina** (4 ure na teden). Slovnica: Sistematičen pouk. Skladnja zloženega stavka, perioda. Posnetek zlogomerja in stihoslovja. — Čitanje, učenje na pamet, predavanje in naloge kakor v III. razredu.

5.) **Slovenščina** (2 uri na teden). Sistematično ponavljanje zloženega stavka v zvezi z glagolsko skladnjo. Posnetek zlogomerja in stihoslovja, prilike in podobe. — Čitanje kakor v III. razredu. Vsak tretji teden premenjema jedna šolska in domača naloga (torej 6 do 7 v polletju).

6.) **Zemljepis in zgodovina**. A. **Zemljepis** (2 uri na teden): Prirodnoznanstveni in politični zemljepis avstrijsko-ogrske monarhije brez statističnega dela, toda obširneje uvažajoč deželске pridelke, opravila, prometne in kulturne razmere narodov. Vaje v črtanju jednostavnih zemljevidnih obriskov. — B. **Zgodovina** (2 uri na teden): Novi vek. Najvažnejše osebe in dogodbe; jedro pouku je zgodovina avstrijsko-ogrske monarhije.

7.) **Matematika** (3 ure na teden). A. **Aritmetika**: Jednačbe prve stopinje z jedno in več neznankami, čiste jednačbe druge in tretje stopinje, ki se uporabljajo pri geometrijskem računanju. V zvezi z njim kubovanje in potezanje tretjega korena. Sestavljena regeldetrija, razdelbeno pravilo. — B. **Geometrija**: Medsebojna leža prem in ravnin. Telesni ogli. Najimenitnejša telesa. Jednostavno preračunjanje površine in prostornine teles. — Naloge kakor v I. razredu.

8.) **Prirodoslovje** (3 ure na teden). Prvo polletje: Iz nauka o magnetizmu: Prirodni in narejeni magneti; magnetni poli in njih vzajemno delovanje; magnečenje po razdelbi; zemeljski magnetizem. — Iz nauka o elektriki: Električnost, najjednostavnejši elektroskopi; dobri in slabi elektrovodi; pozitivna in negativna elektrika; elektrizovanje po razdelbi; najnavadnejša orodja in priprave za vznujanje in nabiranje elektrike; blisk in grom; strelvod; Voltov člen, izmed stalno delujočih členov le tiste, ki se uporabljajo pri poskusih; najimenitnejši učinki galvanskega toka, galvanoskop, električni in magnetni navod pa njegova najnavadnejša in najjednostavnejša elektrotehnična uporaba (n. pr. električna luč, galvanoplastika, Morsejev pisalni brzojav). — Iz mehanike: Opis najvažnejših vrst gibanja: premočrtno, krivočrtno, enakomerno in enakomerno pospeševano gibanje; oba učinka mehaničnih sil: pospešba in tlak (teg), statičnega delovanja merjenje z uteži; pojav vztrajnosti pri menjavi hitrosti in meri (sredobežnost); težnost, udar, ovire gibanja; sestavljanje in razstavljanje enakovrstnega gibanja, izmed neenakovrstnega: met; sestavljanje in razstavljanje sil s skupnim prijemališčem in istomerno vzporednih sil; težišče, vrste ravnotežja, nihalo; nekoliko jednostavnih in sestavljenih strojev. — Drugo polletje: Značilna svojstva kapljevotekočih teles; gladina, hidrostatični tlak; ravnotežje kapljevine in ne mešajočih se kapljev in v občujočih posodah; Arhimedov zakon; najjednostavnejši način določevanja specifične teže trdnih in kapljevotekočih teles; lasovitost. Značilna svojstva raztezno tekočih teles (Mariottov zakon); Torricellijev poizkus, barometer pa še kaka druga uporaba delovanja zračnega tlaka; zračna sesalka; zrakoplav; princip parnih strojev. — Iz akustike: Zvočni dojmi, šum, žvenk; višina tona, lestvica tonov; najjednostavnejša zvočila; človeško glasilo, telefon; širjenje in odboj zvoka, sozvočenje; človeško uho. — Iz nauka o svetlobi: Dojmi svetlobe; premočrtno širjenje svetlobe, senca, svetlomer, odboj in lom svetlobe: zrcala in leče (temna sobica), princip fotografije; razkroj svetlobe v njene sestavine, mavrica; oko, drobnogled, najjednostavnejši dioptrični daljnogledi. — Dodá naj se fizikalnemu pouku, sosebno v mehaniki, opis prikazni na nebesnem obloku gledé na nepremičnice; mene in obhod mesečev v teku jednega meseca; letno gibanje solnca. Navedene

prikazni in pa razlike dnevnih in letnih časov na krajih različne zemeljske širine in dolžine naj se razlagajo iz vrtenja zemlje okoli njene osi v enem zvezdnem dnevu in iz njenega letnega gibanja okoli solca v teku jednega leta. Solčni in mesečni mrki.

V. razred.

1.) **Verouk** (2 uri na teden). Resničnost katoliške vere: zanesljivost zgodovinskih knjig sv. pisma; Jezusovo božanstvo; po njem ustanovljeno in vedno podpirano kraljestvo — katoliška cerkev; viri razodetja in versko vodilo.

2.) **Latinščina**. Čitanje (5 ur na teden). V prvem polletju T. Livij; razen prve knjige naj se bere 21. ali pa 22. ali pa važnejši deli iz bojev med patriciji in plebejci. V drugem polletju P. Ovidij, in sicer izbrana mesta iz metamorfoz in fastov; poleg tega se čitaj tudi v tem polletju semtertam Livij. — Slovnisko-stilistične vaje (1 uro na teden). — Vsako polletje pet šolskih nalog, katerih zadnja bodi prevod iz latinščine v nemščino. Domače naloge: natančna priprava na berilo in slovnisko-stilistične vaje.

3.) **Grščina**. Čitanje (4 ure na teden). V prvem polletju (Ksenofontova «Anabasis» ali izbrana mesta iz Ksenofontovih glavnih del po kaki krestomatiji. V drugem polletju izbrana mesta iz Homerove iliade v obsegu dveh do treh knjig; mimo tega se nadaljuje (1 uro na teden) čitanje iz Ksenofonta. Domača priprava, učenje slov; nekaterih mest iz ilijade naj se nauče učenci na izust. — Slovniski pouk (1 uro na teden) naj razširi in utrdi učencem poznanje atiškega narečja. — Vsako polletje štiri šolske naloge, izmed katerih bodi zadnja prevod iz grščine v nemščino.

4.) **Nemščina** (3 ure na teden). Slovnica: slovotvorje; izposojenke, tuške; narodna etimologija. — Čitanje iz čitanke z razlagami in pripomnjami; zadnje naj uvažujejo poleg stilističnih prikazni zlasti označevanje onih epskih, lirskih in čisto didaktičnih pesniških vrst, s katerimi se je učenec seznanil i v prejšnjih i v tem letu. Izbrani odstavki iz Wielandovega «Oberona» in Klopstockove «Mesijade». Učenje na izust in predavanje. — Nalog, premenjema šolskih in domačih, 13 v šolskem letu.

5.) **Slovenščina** (2 uri na teden). Najvažnejše točke iz slovotvorja; imenska in glagolska debela; zložena imenska debela. Epika, narodna in umetna. — Čitanje dotičnih beril s posebnim ozirom na epsko narodno slovstvo. Domače berilo. Učenje na izust in predavanje. — Vsak mesec jedna naloga, premenjema šolska in domača.

6.) **Zemljepis in zgodovina** (3 ure na teden). Zgodovina starega veka, zlasti Grkov in Rimljanov do nastopa Grakhov; pouk poudarjaj zlasti kulturno-zgodovinske momente in se oziraj neprestano na zemljepis.

7.) **Matematika**. A. Aritmetika (2 uri na teden): Znanstveno izveden nauk o štirih osnovnih računih. Dokaz jednostavnih pravil o deljivosti števil. Teorija največje skupne mere in najmanjšega skupnega mnogokratnika, obrnjena tudi na mnogočlenike. Nauk o ulomkih. Nauk o razmerjih in sorazmerjih in njih uporaba. Nauk o jednačbah prve stopinje z jedno in več neznankami in njih uporaba pri praktično važnih nalogah. — B. Geometrija (2 uri na teden): Geometrijski osnovni tvori. Teorija vzporednic. Izreki o trikotnikih in njih skladnosti, o četverokotnikih in mnogokotnikih, o kotih in tetivah v krogu in o trikotnikih in četverokotnikih, ki so krogu učitani ali občrtani. Razmerje in

sorazmerje daljic in podobnost geometrijskih likov; iz tega idoci izreki o trikotniku in krogu. Ploščinsko jednaki liki pa njih pretvorba; izračunanje ploščine. Pravilni mnogokotniki; krogomerje. — Naloge kakor v I. razredu.

8.) **Prirodopis** (2 uri na teden). Prvo polletje: Rudninoznanstvo: Kratko in lahko doumno obravnavanje kristalografije, popis najimenitnejših rudnin v sistematičnem redu kakor tudi najnavadnejših hribin, oziraje se na njihova fizikalno-kemijska in druga poučna in važna svojstva; izpuste pa naj se vse redke in take rudnine, ki jih videti učenci nimajo prilike; naposled se prav ob kratkem očrtaj razvoj zemlje. — Drugo polletje: Rastlinstvo: Označevanje rastlinskih skupin po njih prirodnem sorodstvu kakor tudi rastlinskih družin, opazuje tipične rastline gledé na njih delov zunanjo obliko in notranjo sestavo; o priliki naj se učenci poučijo o rastlinskem življenju in o nekaterih okamenelih rastlinah, ki se morda nahajajo v šolski zbirki; izogibati se je vseh sistematičnih podrobnosti.

VI. razred.

1.) **Verouk** (2 uri na teden). Resnice katoliške vere: temeljna resnica o bivanju osebnega Boga z razumom spoznana; lastnosti božje; stvarjenje; človeškega rodu padec, odrešenje, posvečenje in prihodnje povelčanje.

2.) **Latinščina**. Čitanje (5 ur na teden). Proza: Sallustii bellum Jugurthinum (ali bellum Catilinae), Ciceronis oratio in Catilinam I, Caesaris bellum civile. Pesništvo: iz Vergilijevih del izbrane ekloge, posamezna mesta »poljedelstva« in začetek (1. spev) eneide. — Slovnisko-stilistične vaje (1 uro na teden) in naloge kakor v V. razredu.

3.) **Grščina**. Čitanje (4 ure na teden): v prvem polletju: izbrana mesta iz Homerove iliade, v obsegu 5 do 6 spevov; v drugem polletju: Herodot, glavne točke iz zgodovine perzijanskih vojn; poleg tega, zlasti v prvem polletju, na priliko vsakih 14 dni 1 uro čitanje iz Ksenofonta. — Slovnica in naloge kakor v V. razredu.

4.) **Nemščina** (3 ure na teden). Slovnica. Genealogija germanskih jezikov. — Čitanje (večidel iz čitanke). Izbrani odstavki iz nibelunške pesni in iz Waltherja von der Vogelweide; Klopstock, Lessing. Pripomnje naj merijo kakor prej na opazovanje in označevanje stilističnih oblik ter naj širijo in izpopolnjujejo opazke prejšnjega leta. — Domače berilo seznanjaj učenca (pod učiteljevim nadzorstvom) z onimi glavnimi deli, ki se ne bero v šoli. — Osnutek zgodovine nemškega slovstva (s čisto zgodovinskega stališča), od začetka do dobe, zvane »Sturm- und Drangepoche«; natančneje se razpravljaj slovstvena zgodovina le tam, kjer se naslanja na čitanje. — Naloge kakor v V. razredu.

5.) **Slovenščina** (2 uri na teden). Nadaljevanje epike, lirika, dramatika. Čitanje dotičnih beril iz čitanke. Izbrane srbske narodne pesni; predno se začno čitati, naj se na kratko razlože najznamenitejše posebnosti srbsko-hrvatskega jezika. — Domače berilo, učenje na izust in predavanje, naloge kakor v V. razredu.

6.) **Zemljepis in zgodovina** (4 ure na teden). Zgodovina Rimljanov od nastopa Grakhov do razpada zapadnorimskega vladarstva; zgodovina srednjega veka, pri kateri je natančneje razpravljati zgodovino papeštva in cesarstva, iz teritorialne zgodovine pa uvaževati le najvažnejše svetovnozgodovinske dogodke. Zgodovina novega veka do začetka tridesetletne vojne. V pošteev se jemlji vedno kulturna zgodovina in zemljepis.

7.) **Matematika** (3 ure na teden). A. Aritmetika: Nauk o potencah in korenih, pojem iracionalnih števil. Imaginarna jednota; nauk o logaritmih; jednačbe druge stopinje z jedno neznanko. — B. Geometrija: Telesomerstvo: Najimenitnejši izreki o legi premic in ravnin v prostoru. Temeljna svojstva telesnih oglov sploh in tristraničnih posebej. Razdelitev in temeljna svojstva teles. Površje in prostornina prizme, piramide in prisekane piramide. Izračunjanje površja in prostornine valja, stožca in prisekanega stožca. Površje in prostornina krogle in njenih jednostavno omejenih delov. Trikotomerstvo ravnih likov; kotomerske funkcije, razrešitev pravokotnega in enakokrakega trikotnika. Drugi kotomerski razvoji. Jednostavne kotomerske jednačbe. — Naloge kakor v I. razredu.

8.) **Prirodopis** (2 uri na teden, sistematičen pouk). Živalstvo: Najimenitnejše o osnovi človeškega telesa in opravila njegovih ustrojov s priličnimi opazkami o zdravstvu. Premotrivanje raznih razredov vretenčarjev in najvažnejših skupin brezvretenčarjev na izrazitih živalih gledé na posamezne dele kakor tudi na njih zgodovinski razvoj, pri čemer je opustiti sistematične podrobnosti. Ozirati se je prilično tudi na predzgodovinske živali.

VII. razred.

1.) **Verouk** (2 uri na teden). (Splošni in posebni) krščansko-katoliški nra-
stveni nauk.

2.) **Latinščina**. Čitanje (4 ure na teden). Proza: najmanj dva Ciceronova govora, jeden manjši ali pa izbrana mesta iz kakega večjega dialoga. Pesništvo: čitanje Vergilijeve eneide se nadaljuje. — Slovniško-stilistične vaje (1 uro na teden) in naloge kakor v V. razredu.

3.) **Grščina**. Čitanje (3 ure na teden). V prvem polletju 3 do 4 manjši državni govori Demostenovi. V drugem polletju poleg tega tudi še čitanje izbranih mest iz Homerove odiseje v obsegu kakih 6 spevov. — Slovnica kakor v V. razredu. — Vsako polletje tri šolske naloge, in sicer le prevodi iz grškega, v šoli branega pisatelja v nemščino.

4.) **Nemščina** (3 ure na teden). Čitanje (deloma iz čitanke). Herder, Goethe, Schiller. Pripomnje kakor v VI. razredu. Govorne vaje. Slovstvena zgodovina (do Schillerjeve smrti) blizu tako kakor v VI. razredu. — Naloge kakor v V. razredu.

5.) **Slovenščina** (2 uri na teden). Staroslovensko glasoslovje. Zatezanje in stopnjevanje v treh glavnih samoglasniških skupinah. Najvažnejše izpremembe soglasnikov pred mehkimi in predjotovanimi samoglasniki. Staroslovensko oblikoslovje z vednim ozirom na novoslovenske besedne oblike. Najvažnejši podatki o zgodovini staroslovenskega jezika. Čitanje izbranih spisov iz novoslovenskega slovstva in srbsko-hrvaškega pesništva («Smrt Smail Čengićij age»). — Domače berilo, deklamovanje, prosto predavanje. — Naloge kakor v V. razredu.

6.) **Zemljepis in zgodovina** (3 ure na teden). Zgodovina novega veka od tridesetletne vojne do sedanjosti s posebnim poudarkom kulturno-zgodovinskih momentov in z vednim uvažanjem zemljepisa.

7.) **Matematika** (3 ure na teden). A. Aritmetika: Jednačbe višjih stopinj z jedno neznanko, ki se dado izpremeniti v jednačbe druge stopinje; jednačbe druge stopinje z dvema neznankama. Nedoločne jednačbe prve stopinje z dvema neznankama. Aritmetiške in geometrijske progresije. Obrestnoobrestni in rentni

račun. Nauk o kombinacijah, binomski izrek. — *B. Geometrija*: Glavna pravila za razreševanje ostrokotnih trikotnikov in njih uporaba. Analitična geometrija ravnih geometrijskih likov. — Naloge kakor v I. razredu.

8.) *Prirodoslovje* (4 ure na teden). Uvod, mehanika, nauk o toploti in osnovni nauki iz kemije.

9.) *Modroslovna propedeutika* (2 uri na teden): Logika.

VIII. razred.

1.) *Verouk* (2 uri na teden). Cerkvena zgodovina.

2.) *Latinščina*. Čitanje (4 ure na teden): Proza: Tacitus, *Germania* (c. 1—27) in večji oddelki iz obeh ali iz jednega glavnih del Tacitovih. Pesništvo: izbrana mesta iz Horacijevih pesniških del. — Slovnisko-stilistične vaje (1 uro na teden) in naloge kakor v V. razredu.

3.) *Grščina*. Čitanje (4 ure na teden). V prvem polletju: Platonova apologija Sokrata kot uvod, potem jeden obsežnejši ali dva manjša dialoga. V drugem polletju: Jedna žaloigra Sofoklejeva, po kateri se nadaljuj, ako mogoče, čitanje Homerove odiseje. — Slovnica in naloge kakor v VII. razredu.

4.) *Nemščina* (3 ure na teden). Čitanje (deloma iz čitanke). Goethe, Schiller, Lessingov *Laokoon* in izbrana mesta iz *Hamburške dramaturgije* s pojasnjevanjem. V pripomnjah naj se skupljajo stilistične prikazni, opazovane pri čitanju. — Zasebno berilo. — Govorne vaje. — Slovsstvena zgodovina (do Goethejeve smrti) blizu tako kakor v VI. razredu. Pregled razvoja nemškega slovstva v Avstriji v 19. veku s posebnim ozirom na Grillparzerja. — Naloge kakor v V. razredu.

5.) *Slovenščina* (2 uri na teden). Staroslovenski spomeniki in čitanje staroslovenskih beril iz čitanke. — Zgodovina novoslovenskega slovstva in jezikovnega razvoja na podlagi primerne vzglednega čtiva. — Čitanje izbranih pesniških proizvodov iz novejšje književnosti. — Zasebno berilo. — Deklamacije in govorne vaje. — Naloge kakor v V. razredu.

6.) *Zgodovina*. V prvem polletju (3 ure na teden): Zgodovina avstrijsko-ogrske monarhije v njenem svetovnozgodovinskem nameščaju; pregleden opis najznamenitejših dogodkov iz notranjega razvoja avstrijske države. V drugem polletju: Avstrijsko-ogrsko domovinoznanstvo (2 uri na teden); ponavljanje glavnih momentov iz grške in rimske zgodovine (1 uro na teden).

7.) *Matematika* (2 uri na teden). Vaje v reševanju matematičnih problemov. Ponavljanje najvažnejših oddelkov matematične učne tvarine. — Naloge kakor v V. razredu.

8.) *Prirodoslovje* (3 ure na teden). Nauk o magnetizmu, elektriki, valovanju, zvoku in svetlobi; osnovni nauki iz astronomije.

9.) *Modroslovna propedeutika* (2 uri na teden): Empirično dušeslovje.

Pregled predmetov,

razpredeljenih po posameznih razredih in tedenskih urah.

Predmet	I. a.	I. b.	II. a.	II. b.	III. a.	III. b.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Skupaj
Verouk	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	22
Latinsčina	8	8	8	8	6	6	6	6	6	5	5	72
Grščina	—	—	—	—	5	5	4	5	5	4	5	33
Nemščina	4	4	4	4	3	3	4	3	3	3	3	38
Slovenščina	3	3	2	2	3	3	2	2	2	2	2	26
Zemljepis in zgodovina	3	3	4	4	3	3	4	3	4	3	3	37
Matematika	3	3	3	3	3	3	3	4	3	3	2	33
Prirodopis	2	2	2	2	2	2	—	2	2	—	—	12 (I. polletje) 16 (II. polletje)
Prirodoslovje	—	—	—	—	2	2	3	—	—	4	3	14 (I. polletje) 10 (II. polletje)
Propedeutika	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	4
Skupaj	25	25	25	25	27	27	28	27	27	28	27	291

B. Neobvezni predmeti.*

1. Telovadba.

V tem predmetu so se poučevali učenci v treh oddelkih, razdeljeni po svoji spretnosti v tri tečaje (vsak oddelek 2 uri na teden). V I. oddelku so bili združeni večinoma učenci I. a. in I. b. razreda, v II. oddelku učenci II. a., II. b., III. a., III. b. in IV. razreda, v III. oddelku pa učenci V., VI., VII. in VIII. razreda.

Učni načrt:

V I. tečaju se je prevadila tvarina, ki jo propisuje učni načrt (razglašen z razpisom c. kr. naučnega ministerstva z dne 12. februarja l. 1897., štev. 17.261) za I., II. in (deloma) III. razred, v II. tečaju tvarina, propisana za III., IV. in V. razred, v III. tečaju pa tvarina, propisana za VI., VII. in VIII. razred.

* V risanju, francoščini, slovenski stenografiji in v II. tečaju nemške stenografije so se poučevali učenci tega zavoda skupno z učenci I. državne gimnazije, v vseh drugih neobveznih predmetih pa posebej. Pouka v *laščini* se učenci našega zavoda letos žal niso mogli udeleževati. Tega pouka željnih učencev se je bilo namreč na obeh tukajšnjih gimnazijah oglasilo preobilno število. Ker se je pa pričel ta pouk šele začetkom decembra, je bilo že prepozno, obrniti se s prošnjo do visokega c. kr. naučnega ministerstva, da dovoli otvoritev vzporednih tečajev.

Na orodju se je vadilo v I. oddelku v dveh, v II. in III. oddelku pa v po treh telovadnih oddelih; proste in redovne vaje so se vršile v vsakem oddelku skupno.

Udeležba: v prvem polletju $23 + 22 + 20$, v drugem polletju $22 + 14 + 15$ učencev.

2. Petje.

V tem predmetu so se poučevali učenci v dveh tečajih, in sicer nastopnim načinom:

I. tečaj (začetniki 2 uri na teden).

Predmet temu tečaju so bili temelji petja do vštetihi durovih načinov, vaje v jednoglasnem petju in praktične pevske vaje iz Foersterjeve «Pevske šole».

Udeležba: V prvem polletju 37, v drugem polletju 23 učencev.

II. tečaj (mešan in moški zbor, 3 ure na teden).

V tem tečaju so se prepevale pesni cerkvenega in zbori posvetnega značaja.

Udeležba: V prvem polletju 48, v drugem polletju 42 učencev.

Glasbe in petja se je učilo več učencev v šoli «Glasbene Matice».

3. Lepopisje.

Pouka v tem predmetu so se udeleževali učenci nižjih razredov v dveh tečajih, in sicer deloma svojevoljno, deloma zaradi slabe pisave primorani od učiteljskega zbora na predlog razrednikov.

V I. tečaju (1 uro na teden) so se vežbali učenci v genetiški razvijanih črkah slovenskega tekočega pisa.

Udeležba: v prvem polletju 20, v drugem polletju 11 učencev.

V II. tečaju (1 uro na teden) so se vežbali učenci prvega oddelka v genetiški razvijanih črkah nemškega tekočega pisa, učenci drugega oddelka pa so se na isti način urili v francoskem okroglem pisu in naposled v grških črkah.

Udeležba: v prvem polletju 22, v drugem polletju 28 učencev.

4. Risanje.

V tem predmetu so se poučevali učenci v treh tečajih po 2 uri na teden.

Učni načrt:

I. tečaj: Risanje po naravnih listih, prosto risanje s čopičem in prostolehtne vaje z ogljem in svinčnikom. Po obliki z nevtralnimi tonom in z naravnimi barvami so se slikali in s svinčnikom skicirali naslednji listi: lovorjev, španskega bezga, ajde, krljike, maklena, lipe, topola, breze, jagode, osata, regrata, hrasta i. dr. Uporabljali so se nekateri v okraske (vrstitve, bordure, centrične in somerne tvore) na podlagi geometrijskih osnovnih likov. Prostolehtne vaje: krožnica, pakrožnica, špirala in kombinacije teh črt.

Udeležba: v prvem polletju 23, v drugem polletju 16 učencev.

II. tečaj: Pojasnjevala so se perspektivna načela na navadnih predmetih iz učenčevega obzorja in na podlagi vsakdanjih prikazni. Risanje po tipičnih modelih za posamezne učence z jedno in dvema kredama. Slikanje navadnih predmetov v perspektivni leži, cvetov in vej po naravi. Navodila za skiciranje pokrajinskih motivov.

5. Stenografija.

a) Slovenska.

V tem predmetu so se poučevali učenci IV. do VIII. razreda v dveh tečajih po 2 uri na teden.

Učna knjiga: Fr. Novak, Slovenska stenografija, I. in II. del, v Ljubljani, 1900 in 1901.

I. tečaj (2 uri na teden): Korespondenčno pismo (t. j. nauk o besedotvoritvi).

Udeležba: v prvem polletju 19, v drugem polletju 18 učencev.

II. tečaj (2 uri na teden): Debatno pismo ali stavkovno krajšanje.

Udeležba: v prvem polletju 11, v drugem polletju 10 učencev.

b) Nemška.

V tem predmetu so se poučevali učenci IV. do VIII. razreda v dveh tečajih po 2 uri na teden.

Učni načrt:

I. tečaj: Korespondenčno pismo. — Učna knjiga: Gabelsbergers Stenographie von Prof. A. Heinrich, umgearbeitet von Pucskó-Hempel.

Udeležba: v prvem polletju 38, v drugem polletju 27 učencev.

II. tečaj: Debatno pismo. — Učna knjiga: Prof. A. Heinrich, Debattenschrift des Gabelsbergerschen Systems, IV. Auflage.

Udeležba: v prvem polletju 14, v drugem polletju 13 učencev.

6. Francoščina.

V tem predmetu so se poučevali učenci IV. do VIII. razreda v dveh tečajih po 2 uri na teden.

Učni načrt:

I. tečaj (2 uri na teden): Glasoslovje in oblikoslovje, metodiško razporejeno. Določni in nedoločni spolnik, sklanjatev in spol samostalnikov, pridevnik, zaimek, števniki, prislov, predlog, osnovni pojmi o glagolski spregatvi. Metodiško urejeno narekovanje, učenje na izust in recitovanje prostih, predelanih vaj in beril, na njih sloneče razgovarjanje po I. delu Weitzenböckove knjige: Lehrbuch der französischen Sprache.

Udeležba: v prvem polletju 9, v drugem polletju 5 učencev.

II. tečaj (2 uri na teden): Natančnejše razmotrivanje oblikoslovja pravilnih in nepravilnih glagolov. Popolnitev oblikoslovja ostalih govornih razpolov. Najvažnejše iz skladnje. Čitanje pripovedovalne, dialogiške in epistolarne proze. Učenje na izust in recitovanje pesni. Najvažnejša pravila francoskega stihoslovja. Razgovarjanje na podlagi beril iz II. dela Weitzenböckove knjige: Lehrbuch der französischen Sprache.

Udeležba: v prvem polletju 3, v drugem polletju 0 učencev.

III. Učne

ki bodo služile pouku v obveznih

Predmeti	I. razred	II. razred	III. razred	IV. razred
Verouk	Veliki katekizem ali krščanski nauk, po izvirniku avstrijskih škofov. V Ljubljani, 1896.	Lesar, Liturgika, 3. in 4. nat.	Karlin, Zgodovina razodetja božjega v stari zavezi.	Karlin, Zgodovina razodetja božjega v novi zavezi.
Latinsčina	Dr. Tominšek, Latinska slovnica. Wiesthaler, Lat. - slov. vadbe za I. gimn. razr., 3. nat.	Dr. Tominšek, Latinska slovnica. Wiesthaler, Lat. - slov. vadbe za II. gimn. razr., 2. nat.	Kermavner, Latinskaslovnica, 1. in 2. nat. J. Golling, Chrestomathie aus Cornelius Nepos u. Q. Curtius Rufus, 1. in 2. nat. Dr. Požar, Lat. vadbe za III. gimn. razred.	Kermavner, kakor v III. razredu. Caesar, comment. de bell. Gall., ed. Prammer, 4., 5. in 6. nat. Ovids ausgewählte Gedichte, ed. Sedlmayer, 4., 5. in 6. nat. Dr. Požar, Lat. vadbe za IV. gimn. razred.
Grščina	—	—	Curtius-Hartel, Griechische Schulgrammatik, kurzgefaßte Ausgabe, bearbeitet von Dr. Fl. Weigel. Schenkl, Griechisches Elementarbuch, 19. in 20. nat.	Curtius-Hartel, Griechische Schulgrammatik, 17. do 24. nat. Schenkl, Griechisches Elementarbuch, 19. nat. Schenkl, Chrestomathie aus Xenophon, 13. nat. Homer, Ilias von A. Th. Christ, 1., 2. in 3. nat.
Nemščina	Willomitzer, Deutsche Gramm., 10. do 12. nat. Štritof, Deutsches Lesebuch für die I. u. II. Gymnasialklasse, 2. nat.	Willomitzer, Deutsche Gramm., 8. do 11. nat. Štritof, Deutsches Lesebuch für die I. u. II. Gymnasialklasse, 2. nat.	Willomitzer, kakor v II. razredu. Štritof, Deutsches Lesebuch für die III. Gymnasialklasse.	Willomitzer, kakor v II. razredu. Štritof, Deutsches Lesebuch für die IV. Gymnasialklasse.
Slovenščina	Sket-Janežič, Slovenska slovnica, 9. nat. Sket, Citanka, I., 3. nat.	Sket-Janežič, Slovenska slovnica, 8. nat. Sket, Citanka, II., 2. nat.	Sket-Janežič, kakor v II. razredu. Sket, Citanka, III., 2. nat.	Sket-Janežič, kakor v II. razredu. Sket, Citanka, IV.
Zemljepis in zgodovina	Vrhovec, Zemljepis za srednje šole, I. stopnja. Kozenn-Haardt, Atlas, 43 Kart., 36. do 41. nat.	Bežek, Zemljepis za II. in III. gimn. razr., 2. nat. Mayer-Kaspret, Zgodovina starega veka. Atlant, kakor v I. razr., poleg njega še: Putzger, Histor. Schulatl., 21. do 27. nat. ali Kiepert, Atlas antiquus, 6. nat.	Bežek, kakor v II. razr. Mayer-Kaspret, Zgodovina srednjega veka. Atlanti, kakor v II. razr. (razen Kieperta).	Mayer-Kaspret, Zgodovina novega veka. Orožen, Zemljepis avstro-ogrške države (Domoznanstvo). Atlanti, kakor v III. razr.
Matematika	Matek, Aritmetika, I. del. Matek, Geometrija, I. del.	Kakor v I. razredu.	Matek, Aritmetika, II. del. Matek, Geometrija, II. del.	Kakor v III. razredu.
Prirodoslovnost	Macher, Prirodopis živalstva.* Paulin, Rastlinstvo.	Kakor v I. razredu.	Senekovič, Fizika, 2. nat. Hinterlechner, Mineralogija.	Senekovič, Fizika., 2. nat.
Modroslovnost	—	—	—	—

* Ako ga odobri visoko c. kr. naučno ministerstvo do začetka prihodnjega šolskega leta.

knjige,

predmetih v šolskem letu 1907./1908.

V. razred	VI. razred	VII. razred	VIII. razred
Wappler, Lehrbuch der kath. Religion, I. Teil (Einleitung), 6., 7. in 8. nat.	Wappler, Lehrbuch der kath. Religion, II. Teil (Glaubenslehre), 4., 5., 6. in 7. nat.	Wappler, Lehrbuch der kath. Religion, III. Teil (Sittenlehre), 6. nat.	P. Meinrad Bader, Lehrbuch der Kirchengesch., 4. in 5. nat.
Scheindler, Latein. Schulgramm., 3., 4., 5. in 6. nat. Sedlmayer-Scheindler, Latein. Übungsbuch für die ober. Kl. der Gymn., 1., 2. in 3. nat. Livii ab urbe condita lib. I., II., XXI., XXII., ed. Zangerle, 2., 3., 4., 5., 6. in 7. nat. Ovidij, kakor v IV. razr.	Lateinische Grammatik, kakor v V. razredu. Lat. Übungsbuch, kakor v V. razredu. Klouček, Vergils Aeneis, 3., 4. in 5. nat. Sallustii bell. Jugurth., ed. Scheindler, 1. in 2. nat. Caesar, de bell. civili, ed. Dinter. Cicero, orationes in Catilinam, ed. Nohl, 1., 2. in 3. nat.	Latein. Grammatik, kakor v V. razredu. Lat. Übungsbuch, kakor v V. razredu. Vergils Aeneis, kakor v VI. razredu. Cicero, pro Archia poeta or., ed. Nohl, 3. nat. Cicero, orationes in Catilinam, kakor v VI. razr. Cicero, Cato maior de senectute, ed. Schiche.	Latein. Grammatik, kakor v V. razredu. Latein. Übungsb., kakor v V. razredu. Q. Horatii Flacci carmina selecta, ed. Huemer, 4., 5. in 6. nat. Tacitus, Histor. Schriften in Auswahl, ed. Weidner, 1. in 2. nat.
Curtius-Hartel, Griech. Schulgrammatik, 17. do 24. nat. Schenkl, Griechisches Elementarbuch, 19. nat. Schenkl, Chrestomathie aus Xenophon, 13. nat. Homer, Ilias von A. Th. Christ, 1., 2. in 3. nat.	Griech. Gramm., kakor v V. razredu. Schenkl, Griech. Elementarbuch, 15. do 18. nat. Homer, Ilias, kakor v V. razredu. Herodoti hist. lib. VII., ed. Holder. Schenkl, Chrestomathie aus Xenophon, 13. nat.	Griechische Grammatik in Griech. Elementarbuch, kakor v VI. razredu. Schenkl, Chrestomathie aus Xenophon, 6. do 12. nat. Homers Odyssee, ed. A. Th. Christ, 2., 3. in 4. nat. Demosthenes, ausgewählt. Reden, ed. Wotke, 1. do 4. nat.	Griechische Grammatik in Griech. Elementarbuch, kakor v VI. razr. Homers Odyssee, ed. A. Th. Christ, 2. do 4. nat. Platons Apologie des Sokrates und Kriton, ed. Christ, 1. do 3. nat. Platons Laches, ed. Christ, 3. nat. Sophokles, Antigone, ed. Schubert, 5. nat.
Willomitzer, kakor v II. razredu. Kummer-Stejskal, Deutsches Lesebuch, V. Teil, 8. nat.	Willomitzer, kakor v II. razredu. Kummer-Stejskal, Deut. Leseb., VI. Teil (Ausg. B. ohne mittelhochdeut. Text), 3. nat. Lessing, Minn v. Barnhelm (Graeserjevo izd.).	Kummer-Stejskal, Deut. Lesebuch, VII. Teil, 4. in 5. nat. Goethe, Egmont; Schiller, Maria Stuart; Shakespeare, Julius Caesar (Graeserjevo izd.).	Kummer-Stejskal, Deut. Lesebuch, VIII. Teil, 3. do 5. nat. Schiller, Wallenstein; Grillparzer, Sappho; Lessing, Laokoon (Graeserjevo izd.).
Sket-Janežič, kakor v II. razredu. Sket, Slov. citanka za V. in VI. razred, 3. nat.	Sket-Janežič, kakor v II. razredu. Sket, Slov. citanka za V. in VI. razr., 3. nat.	Sket, Staroslovenska citanka. Sket, Sloven. slovsstvena citanka za VII. in VIII. razred, 2. nat.	Sket, Staroslovenska citanka. Sket, Sloven. slovsstvena citanka, kakor v VII. razredu.
Zeehe, Lehrbuch der Geschichte des Altertums für obere Klassen, 4. in 5. nat. Supan, Geograph., 9. do 11. nat. Atlanti, kakor v II. razr.	Zeehe, kakor v V. razr. Zeehe, Gesch. d. Mittelalt. für obere Klassen, 2. in 3. nat. Supan, Geographie, kakor v V. razr. Atlanti, kakor v III. razr.	Zeehe, Geschichte der Neuzeit, 1. in 2. nat. Supan, Geographie, kakor v V. razredu. Atlanti, kakor v III. razr.	Zeehe-Schmidt, Österr. Vaterlandskunde. Supan, Geographie, kakor v V. razredu. Atlanti, kakor v III. razr.
Močnik, Lehrb. d. Arithm. u. Algebra f. Obergymn., 25. do 29. nat. Močnik, Lehrbuch der Geom. f. obere Klassen, 25. nat.	Močnik, Lehrb. der Arithmetik u. Algebra, 25. do 29. nat. Močnik, Lehrbuch der Geom., 25. nat. Adam, Logarithmen.	Močnik, Lehrbuch der Arithmetik u. Algebra, kakor v VI. razredu. Močnik, Lehrbuch der Geometrie, 25. nat. Adam, Logarithmen.	Močnik, Lehrbuch der Arithmetik u. Algebra, kakor v VII. razredu. Močnik, Lehrbuch der Geometrie, 25. nat. Adam, Logarithmen.
Dr. Scharitzer, Mineralog. u. Geologie, 5. in 6. nat. Wettstein, Leitf. d. Bot. für Mittelschulen, 1. in 2. nat.	Graber, Leitfaden der Zoologie, 2. in 3. nat.	Wallentin, Lehrbuch der Physik, 12. in 13. nat.	Kakor v VII. razredu.
—	—	Dr. Höfler, Grundlehren der Logik, 4. nat.	Lindtner und Lukas, Lehrb. der Psychologie, Wien 1900.

IV.

Prebrana tvarina.

A. Iz latinščine.

III. a. razred. Berila iz «Chrestomathie aus Cornelius Nepos und Q. Curtius Rufus» (ed. J. Golling), in sicer iz *Kornelija Nepota*: Miltiades, Themistocles, Aristides; iz *Kurcija Rufa* berila štev. I.—V., VIII., IX., XVI., XXII. — **Domače berilo:** Iz *Kornelija Nepota*: Epaminondas (obvezno za vse učence); Herzog, Kokalj, Schiffrer Kazimir, Schiffrer Stanislav, Schrey: Cimon; Drole, Miklavc, Petavs, Urbas, Zelenik: Pelopidas; Urek: Thrasybulus; Patermost: Hamilcar. — Iz *Kurcija Rufa*: Kranjec, Steele: berilo štev. VI.; Modrijan, Vadnjak: berilo štev. VII.; Schiffrer Vil., Železnik: berilo štev. XII.; Lavrič: berilo štev. XIII.; Česnik, Detela, Pestotnik, Stanonik: berilo štev. XIV.; Čelešnik: berili štev. XVIII. in XIX. — **Na izust:** Miltiades, cap. 4; Themistocles, cap. 7: «A quibus cum audisset — in patriam essent recepturi»; Themistocles, cap. 9: «Themistocles veni ad te — ad te venire patiaris».

III. b. razred. Berila iz «Chrestomathie aus Cornelius Nepos und Q. Curtius Rufus» (ed. J. Golling), in sicer iz *Kornelija Nepota*: Miltiades, Themistocles, Aristides, Cimon, Epaminondas, Pelopidas. — **Domače berilo:** Iz *Kurcija Rufa*: Jamnik: berilo štev. I.; Gerčar, Gorše, Jager, Jevnikar, Kostanjevec, Logar, Peček, Plaznik, Vovk: berilo štev. III.; Ambrožič, Simončič, Sirk, Skobè, Šimnic, Zupančič: berilo štev. IV.; Albrecht: berilo štev. V.; Lobè: berilo štev. VII.; Drobnič, Pintar: berilo štev. IX.; Penko: berilo štev. XVII.; Zorè: berilo štev. XX. — **Na izust:** Miltiades, cap. 1; Themistocles, cap. 9: «Themistocles veni ad te — ad te venire patiaris»; Epaminondas, cap. 4: «Nihil opus pecunia — ego te tradam magistratui», cap. 8: «Epaminondas a Thebanis — obsidione clausit».

IV. razred. *Caesaris* Comment. de bello Gallico: lib. I; IV, cap. 1—15; VI, cap. 11—28; VII, cap. 68—89. — *Ovidii* Metamorph.: Quattuor aetates. — **Domače berilo:** *Caesaris* Comment. de bello Gallico: Bregar: lib. II; Privšek: lib. III. — **Na izust:** *Caesaris* Comment. de bello Gallico, lib. I, cap. 1; *Ovidii* Metamorph.: Quattuor aetates.

V. razred. *T. Livii* ab urbe condita lib. (ed. Zingerle). Lib. I in XXII, cap. 1—3. — *P. Ovidius* (ed. Sedlmayer): Metamorph.: Die große Flut, Deukalion und Pyrrha, Phaëthon, Perseus und Andromeda, Der Raub der Proserpina, Niobe, Dädalus und Ikarus, Philemon und Baucis, Orpheus und Eurydice, Die Griechen in Aulis; Fasti: Die wunderbare Rettung Ariens; Tristia: Abschied von Rom, Selbstbiographie, Frühling in Tomi, Unheilbare Leiden. — **Na izust:** *Liv.*: Praefatio; *Ovid.*: Začetne verzé iz «Selbstbiographie» in nekaj «versus memoriales».

VI. razred. *Sallustius*: Bellum Jugurthinum (ed. Scheindler). — *Cicero*: In Catilinam oratio I (ed. Nohl). — *Vergilius* (ed. Klouček): Ecloga I in IX; Georgicon lib. I, v. 1—42; lib. II, v. 136—176 (Laudes Italiae), v. 319—345; lib. IV, v. 149—227. — **Domače berilo** (obvezno za vse učence): *Caesaris* Comment. de bello civili, lib. II. — **Na izust:** *Sallustius*: Bellum Jugurthinum, cap. 14; *Vergilius*: lib. II, v. 319—345; *Cicero*: In Catilinam oratio I, cap. 1.

VII. razred. *Vergilius* (ed. Klouček): Aeneis, lib. I, v. 441—756; lib. II, v. 1—804. — *Cicero*: Pro Milone (ed. Nohl); Laelius (ed. Schicho). — **Domače berilo:** Cugmus: Cicero, pro Archia poeta. Ilc: Vergilius, Aeneis, lib. III,

v. 1—290. Mlakar: Cicero, de imperio Cn. Pompei. Mohorič: Caesar, de bello civili, lib. II. Uratnik: Vergilius, Aeneis, lib. III, v. 1—355. Vrhovnik: Vergilius, Aeneis, lib. IV, v. 1—392. — *Na izust: Cicero: Pro milone*, cap. 69: «Erit, erit illud — animi desideres», cap. 84: «Est, est profecto — sentire possumus».

VIII. razred. *Horatius* (ed. Huemer): Carmina: lib. I, 1—4, 7, 11, 14—18, 20—22, 24, 31, 32, 34, 37, 38; lib. II, 2, 3, 7, 10, 13, 15—17; lib. III, 1—3, 5, 13, 16, 18, 21, 30; lib. IV, 3, 6, 7, 9; Carmen saeculare; Epodon 2, 7; Satir., lib. I, 9. — *Tacitus* (ed. Weidner): Germania 1—27; Annal.: lib. I, 1—30; lib. II, 41—43, 53—55, 69—83; lib. III, 1—7. — *Na izust: Horatius: Carmina*: lib. I, 1, 11, 22 (dve kitici), 31; lib. II, 3, 10, 20; lib. III, 13, 21, 30.

B. Iz grščine.

V. razred. *Xenophon* (Chrestomathie, ed. K. Schenkl): Anabasis, štev. I.—IV., VI., VII.; Kyrupaedie, štev. I. — *Homeri Ilias* (ed. Christ), lib. I, II. — *Na izust: Homeri Ilias*, lib. I, 1—58.

VI. razred. *Homeri Ilias* (ed. Christ): lib. II, III, VI, v. 209—491, XVI, v. 1—222, v. 400—545, XVIII, v. 288—493, XXII. — *Herodot* (ed. Holder): lib. VIII, 1—45, 48—103, 113—117, 123—125, 136, 140—144. — *Xenophon* (Chrestomathie, ed. K. Schenkl): Kyrupaedie, štev. II.; Memorab., štev. III. — *Domače berilo: Homeri Ilias*: Dostal, Peterlin: lib. XVI, v. 223—399. Gerwaiss, lib. XVIII, v. 1—287. Trobej: lib. VI, v. 90—178. Virant: lib. VII. Železnik: lib. XXIII, v. 1—215. — *Na izust: Homeri Ilias*, lib. XVIII, v. 361—401.

VII. razred. *Demosthenes* (ed. Wotke): Olynth, I, III; *περὶ τῆς εἰρήνης*; *κατὰ Φίλ.* III. — *Homer: Odyssee* (ed. Christ), lib. I, V—VIII. — *Na izust: Homer: Odyssee*, lib. I, 1—10.

VIII. razred. *Platon*: Apologia Socratis et Kriton (ed. Christ); Phaedon (ed. Christ), LXIV—LXVII; Laches (ed. Christ), 1—20. — *Homer: Odyssee*, lib. XXIII. — *Sophokles*: Antigone (ed. Schubert-Hüter). — *Na izust: Antigone*, 100—109, 117—126, 806—816.

C. Iz nemščine.

V. razred. Izbor iz nemške čitanke. — *Domače berilo*: Bajec: «Die Macht der Finsternis». Burja: «Reineke Fuchs» XI, XII. Lipej: «Der Polenflüchtling» (na izust). Malin: «Reineke Fuchs» III, IV. Merješič: «Reineke Fuchs» VIII, IX, X. Primec: «Das Lied von der Glocke» (na izust), «Die Ahnfrau». Ramovž: «Reineke Fuchs» VI, VII; «Der Neid». Rus: «Luise». Velkavrh: «Der Trompeter von Säckingen». Wohinz: «Stein unter Steinen». Žgur: «Hermann und Dorothea». — *Na izust: Die Kraniche des Ibykus*, «Erlkönig», «Schäfers Sonntagslied», «Gefunden», «Cita mors ruit», «Adler und Taube», «Die Kreuzschau», «Heidenröslein».

VI. razred. Poleg posameznih beril iz nemške čitanke še: *Lessing*: «Minna von Barnhelm». — *Domače berilo*: Dostal: Schiller, «Don Carlos». Jelenc in Jošt: Goethe, «Hermann und Dorothea». Koder: Lessing, «Emilia Galotti». Kranjc: Grillparzer, «Die Ahnfrau». Lojk: Schiller, «Die Jungfrau von Orleans». Rodič: Schiller, «Maria Stuart». Železnik: Grillparzer, «Des Meeres und der Liebe Wellen». — *Na izust: Die beiden Musen*. Selan: «Die Kapuzinerpredigt» iz Schillerjeve igre «Wallenstein».

VII. razred. Poleg posameznih beril iz nemške čitanke še: *Goethe*: «Iphigenie auf Tauris» in (kot domače berilo, obvezno za vse učence) *Schiller*: «Kabale und Liebe» in «Maria Stuart». — *Domače berilo*: Bratina: «Fiesko». Ilc: «Die Räuber». Kovač: «Weh dem, der lügt», «Die Braut von Messina». Levičnik: «Die Räuber», «Clavigo». Mlakar: «Die Weber», «Götz von Berlichingen». Mohorič: «Egmont». Sečnik: «Hermann und Dorothea». Vrhovnik: «Die verlorene Handschrift». Uran: «Faust» (I. del). Uratnik: «Don Carlos», «Romeo und Julie». Zajc: Eckstein, «Nero». Cugmus: «Die Leiden des jungen Werthers».

VIII. razred. Posamezna berila iz nemške čitanke, zlasti izbrana mesta iz *Lessingove* «Hamburgische Dramaturgie» (po čitanki). *Goethe*: «Torquato Tasso». (Kot domače berilo, obvezno za vse učence) *Schiller*: «Die Jungfrau von Orleans», *Grillparzer*: «Weh dem, der lügt». — *Domače berilo*: Küssel: «Die Memoiren des Satans». Luschützky: «Peter Camenzind». Močnik: «Soll und Haben», «Die natürliche Tochter», «Der Kaufmann von Venedig». Rupnik: «Der grüne Heinrich», «Züricher Novellen», «Sven v. Hedins Abenteuer in Tibet».

D. Iz slovenščine.

V. razred. Epsko pesništvo. Berila iz čitanke. Izbor iz *Aškerčevih* balad in romanc. *Detela*: «Pegam in Lambergar». *Jurčič*: «Lepa Vida». — *Na izust*: «Rošlin in Verjanko», «Lepa Vida», «Mutec osojski», «Jeftejeva prisega», «Ubežni kralj», «Kralj Matjaž in Alenčica».

VI. razred. Lirska poezija. Berila iz čitanke. — *Na izust*: «Krst pri Savici» (izbor), «Samostanski vratar», «Oljki», «V spomin Andreja Smoleta», «Trije sonetje nesreče». — *Hrvatsko berilo*: Odstavki iz dr. Ilešičeve «Hrvatske knjižnice», 1. zvezek (izdala Slovenska Matica), in izbor pesni iz cikla «Kosovo» (izdal Novaković).

VII. razred. Berila iz slovstvene čitanke (do protestantske dobe), Prešernove poezije. — *Na izust*: «Sonetni venec» (izbor).

VIII. razred. Berila iz slovstvene čitanke (do najnovejše dobe). Izbor poezij *Gregorčiča* in *Aškerca*.

V.

Naloge.

A. Za nemške sestavke.

V. razred. *Domače naloge*: 1.) «Welke, windverwehte Blätter, Boten naher Winterruh, fallet sacht — ihr deckt die Gräber mancher toten Hoffnung zu.» (Heinr. Leuthold). — 2.) Steter Tropfen höhlt den Stein. — 3.) Ein Teilnehmer an den isticischen Spielen berichtet daheim über die Entdeckung der Mörder des Ibykus. — 4.) Ein Hoftag bei König Nobel. (Nach Goethes «Reineke Fuchs».) — 5.) Die Poesie der Winterlandschaft. — 6.) Wanderlust. — *Šolske naloge*: 1.) Die Personen in Goethes «Erlkönig». — 2.) Inhalt und Deutung des Goetheschen Gedichtes «Adler und Taube». — 3.) Inwiefern weisen die Erzählungen vom Dornröschen und von der weißen Schlange die charakteristischen Züge des Märchens auf? — 4.) Schilderung eines Gemäldes, welches die in Lenaus Gedichte «Der Polenflüchtling» erzählte Begebenheit darstellt. — 5.) Die drei Schiffe in Chamisso's «Salas y Gomez». — 6.) Der Empfang der Burgunden bei Rüdiger

von Bechlarn. (Nach dem Nibelungenliede.) — 7.) Ein mittelalterliches Gottesgericht. (Nach dem ersten Gesange von Wielands «Oberon».)

VI. razred. Domače naloge: 1.) «Gleich wie die Blätter im Wald, so sind die Geschlechter der Menschen.» (Ilias VI., 146.) — 2.) Welche Rolle spielt Kriemhild in der süddeutschen und welche als Gundrun in der nordischen Nibelungensage? — 3. a) Mein Weihnachtsabend. (Beschreibung in Briefform.) b) Weihnachten auf dem Laude. — 4.) Die Lebensansichten Walthers von der Vogelweide im Alter. (Nach seiner «Elegie».) — 5.) «Und dräuft der Winter noch so sehr - Mit trotzigen Gebärden - Und streut er Schnee und Eis umher, - Es muß doch Frühling werden.» (Geibel.) — 6.) Hektors Tod. (Ein Gemälde nach dem XXII. Gesange der Ilias. — *Šolske naloge:* 1.) Das Fest Allerseelen. (Betrachtung.) — 2.) Wie Gunther Brunhild gewann. — 3.) Das Leben auf einer Ritterburg zur Zeit des Minnesanges. — 4.) Wie schützen sich die Vögel gegen ihre Feinde? — 5.) Worin besteht das wahre Glück des Menschen? (Nach Hallers «Alpen».) — 6.) Die dramatische Exposition in Lessings «Minna von Barnhelm». — 7.) «Es ist das kleinste Vaterhaus - Der größten Liebe nicht zu klein, - Je enger es dich rings umschließt, - Je näher wird's dem Herzen sein.» (Rückert.)

VII. razred. Domače naloge: 1.) Nationalität und Originalität Shakespeares. (Nach Herder.) — 2.) Was ist idyllisch? — 3.) Die Phantasie als Freundin und Förderin des Menschen. — 4.) Der Gang der Kulturentwicklung nach Schillers Gedichten «Das eleusische Fest» und «Der Spaziergang». — 5.) Wie sucht Cicero die Ermordung des Clodius zu verteidigen? — *Šolske naloge:* 1.) Die Ursachen des Abfalls der vereinigten Niederlande. — 2.) Lob des Landlebens. (In Briefform.) — 3.) Goethe und die poetischen Formen seiner Zeit. — 4.) Wodurch wird die Erkennung zwischen Orest und Iphigenie herbeigeführt? — 5.) «Was wir als Schönheit hier empfunden, - Wird einst als Wahrheit uns entgegengehen.» (Schiller, «Die Künstler».) — 6.) Revolution und Reaktion in der Geschichte. — *Prostigovori:* 1.) Die Bauernkriege in Krain. (Škerbec.) — 2.) Der Einfluß der Aufklärungsliteratur auf die französische Revolution. (Uratnik.) — 3.) Valvasors Bedeutung für die Geschichtschreibung Krains. (Mohorič.) — 4.) Die Iphigenie Goethes und des Euripides. (Zajc.) — 5.) Der Postverkehr im Mittelalter und in der Neuzeit. (Levičnik.) — 6.) Aus welchen Quellen schöpfen wir die Erkenntnis der vorgeschichtlichen Zeit? (Ilc.)

VIII. razred. Domače naloge: 1.) «Die Kunst hat in den neueren Zeiten ungleich weitere Grenzen erhalten.» (Laokoon III.) — 2.) Das Innere einer Stadt im 15. Jahrhundert. (Schilderung eines Bildes nach Lessings Grundsätzen.) — 3.) Die äußere und innere Handlung in Schillers «Jungfrau von Orleans». — 4.) Stoff und Form in Schillers «Lied von der Glocke». — 5.) Die innere und äußere Handlung im Grillparzers Lustspiel «Weh dem, der lügt». — *Šolske naloge:* 1.) Was tadelt Lessing an der Geistererscheinung in Voltaires «Semiramis»? — 2.) Die Bedeutung der Schlachten bei Augsburg und bei Dürnkut für die Geschichte der österreichisch-ungarischen Monarchie. — 3.) Die Exposition in Goethes «Tasso». — 4.) «Was unten tief dem Erdensohne - Das wechselnde Verhängnis bringt, - Das schlägt an die metall'ne Krone, - Die es erbaulich weiterklingt.» (Schiller.) — 5.) Die Dramen Grillparzers nach Inhalt und Form. — 6.) Die gewissenhafte Vorbereitung des studierenden Jünglings auf seinen künftigen Beruf ist die beste Betätigung der Vaterlandsliebe. (Zrelostna naloga.) — *Prostigovori:* 1.) Über die griechische Tragödie. (Škof.) — 2.) Das Laibacher Moor. (Grum.) — 3.) Das Schulwesen im Mittelalter. (Rupnik.) — 4.) Die Einwirkung der Natur auf den Menschen. (Luschützky.) — 5.) Goethes «Novelle». (Küssel.)

B. Za slovenske sestavke.

V. razred. *Domače naloge*: 1.) Najlepši dan mojih počitnic. — 2.) O prihodu vlaka. (Slika.) — 3.) Blagodejni učinki telovadbe. — 4.) Hefajst pomiri razburjene duhove v Olimpu. (Prizor po Homeru.) — 5.) Misli o potovanju. — *Šolske naloge*: 1.) Stara knjiga pripoveduje, kaj je doživela. (Pripoved.) — 2.) Hvala življenja v mestu in na kmetih. (Pogovor.) — 3.) Izmišljen dogodek veselega značaja. (Po domišljiji.) — 4.) «Al' bo že skoraj zelena pomlad.» Narodna pesen. (Hrepenenje.) — 5.) Martin Krpan, tip slovenskega kmeta. (Oris.)

VI. razred. *Domače naloge*: 1. a) Naši kmetiški značaji. b) Mestni tipi. — 2.) Črtomir junak v boju, mehkosrčnež v čuvstvovanju. — 3. a) Na železniški postaji o prihodu vlaka. b) Zimski izprehod na Ljubljanski grad. — 4.) Iskreni nagibi in visoki smotri poezije. (Po Funtkovi odi «Pesem o pesmi.») — 5. a) Kako je bilo na Kumu? b) Dijakov načrt za velike počitnice. — *Šolske naloge*: 1. a) Martin Krpan doma na Vrhu. (Prizor iz domačega življenja po Levstikovih motivih.) b) Martin Krpan na cesarskem dvoru. (Označa po Levstikovi povesti.) — 2.) «Ta ni možak, ta ni za rabo, — kdor videl tujih ni ljudi.» (Razgovor o prijetnostih in koristih potovanja.) — 3.) Poezija morja. (Po Aškerčevih pesnih «Na Črnem morju» in «Nazaj na morje!») — 4.) Prešernovi sonetje nesreče — odsev pesnikovega življenja. — 5.) Resnota in ironija v Prešernovi «Novi pisariji».

VII. razred. *Domače naloge*: 1. a) Kako sem si v minulih počitnicah širil svoje obzorje? b) Na planinah. — 2.) Razgovor s tujcem o kulturnem stanju našega naroda. — 3.) Prešernovo «Neiztrohnjeno sree». (Dejanje in osnovna misel.) — 4.) Spomini iz prve mladosti. — 5.) «*Ῥῆστον ἀπάντων ἐστὶν αἶψον ἐξαπατήσαι ὃ γὰρ βούλεται, τοῦτ' ἕκαστος καὶ οἶεται.*» (Demost. 3. olint. gov.) — *Šolske naloge*: 1.) Človek ljubi družbo, a včasih tudi rad samotari. (Dušeslovna črtica.) — 2.) Poezija svetega večera. (Božično razmišljanje.) — 3. a) «Koder se nebo razpenja, — Grad je pevec brez vratarja, — V njem zlatina čista zarja, srebrnina rosa trave.» (Prešeren.) b) Pri hrvatskem predavanju v Mestnem domu. — 4.) Primere in prenosi v Prešernovem sonetnem vencu. — 5.) Značajnik in vetrnjak. (Primera.) — *Prosti govori*: 1.) Simbolizem in Cankar. (Uratnik.) — 2.) Baumbachov in Aškerčev «Zlatorog». (Ile.) — 3.) Razvoj slovenske dramatike do otvoritve novega deželnega gledališča. (Kovačič.) — 4.) Gregorčič — pesnik. (Bratina.) — 5.) Motivi Gregorčičevih poezij 1. in 2. zvezka. (Škerbec.) — 6.) Narodna prosveta kranjskih Slovencev v 17. stoletju. (Kulturnozgodovinska slika po Valvazorju.) (Mohorič.) — 7.) Aškerčeve epske poezije do l. 1900. (Bolč.) — 8.) Celjski grofje. (Božič.) — 9.) Kranjsko za francoske okupacije. (Levičnik.) — 10.) Zgodovina idrijskega rudniškega gledališča. (Kokel.) — 11.) Nekaj iz zgodovine Slovencev do njih pokristjanjevanja. (Punčuh.) — 12.) O bistvu temperamentov. (Sečnik.)

VIII. razred. *Domače naloge*: 1.) Človek v boju s narodo. (Razprava.) — 2.) Prevod Horacijeve ode «Rectius vives, Licini ... (II., 10) in pesnikove misli v njej. — 3.) Motivi v Prešernovem sonetnem vencu: «Solze 'z ljubezni so do tebe vroče, — iz domovinske so ljubezni lile.» — 4.) «Kaj je človek, če jed sta in pijača mu največji njegovih ur dobiček? Žival, nič drugega.» (Hamlet IV., 4.) — 5.) «Čas je veter, ki pleve razpihava in le zrno pušča.» (Levstik.) (Misli ob vstopu v prosto življenje.) — *Šolske naloge*: 1.) Kako so verski pokreti pospeševali razvoj našega slovstva? (S posebnim ozirom na dobo pokristjanjevanja in reformacije.) — 2.) «Živeti vrli mož ne sme zase: — iz bratov sreče sreča njemu klije.» (Gregorčič.) — 3.) «Srce je prazno, srečno ni, — nazaj si up in strah

želi.» (Prešeren.) (Misli o človeškem stremljenju.) — 4.) Zadnja šolska naloga. (Spomini iz šolskih klopi.) — 5.) Simon Gregorčič, značilna osebnost v razvoju našega pesništva. (Zrelostna naloga.) — *Prosti govori*: 1.) Prešernove uglasbene pesni in životopisi njih skladateljev. (Dežela.) — 2.) Z Bleda čez Triglav na Tolminsko. (Dolinar.) — 3.) Barbarski tipi v staroklasiški umetnosti. (Luschützky.) — 4.) Življenje rimskih veljakov po Sinkievičevem romanu «Quo vadis?» (Peršin.) — 5.) Bajke o sv. Feliksu po 2. zvezku Trdinovih spisov. (Schweiger.)

VI.

Učila.

I. Gimnazijska knjižnica, in sicer:

1.) *Učiteljska knjižnica*, ki jo je oskrboval profesor dr. Ivan Tertnik, se je pomnožila v šolskem letu 1906./1907. za 71 del v 60 zvezkih in 36 snopičih ter za 290 šolskih izvestij.

a) Po nakupu:

α) Časopisov in zbornikov: Verordnungsblatt für den Dienstbereich des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht, 1906. — Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien, 1906. — Zeitschrift für österreichische Volkskunde, 1906, 4., 5. in 6. sešitek. — Archiv für slawische Philologie. Herausgegeben von V. Jagić, 28. zv. — Mitteilungen des Musealvereines für Krain, 1906. — Izvestja muzejskega društva za Kranjsko, 1906. — Ljubljanski Zvon, 1906. — Dom in Svet, 1906. — Slovan, 1905/1906. — Popotnik, 1906. — Letopis «Slovenske Matice» za leto 1906. — Zbornik znanstvenih in poučnih spisov, VIII. zv. — A. Knezova knjižnica, XIII. zv. — Zabavna knjižnica, XVIII. zv. — Hrvatska knjižnica, I. zv. — Slovenske narodne pesmi. Uredil dr. K. Štrelkelj. 10. sn. — Prevodi iz svetovne književnosti, III. zv. — Pedagoški letopis, VI. zv. — Nazorni nauk, 2. sn. — Zgodovinska učna snov za ljudske šole, 6. sn. — Didaktika, I. dela 1. sn. in II. del. — Poučna knjižnica «Matice Hrvatske», knjiga XXXII. — Zabavna knjižnica «Matice Hrvatske», 1906. — Slavenska knjižnica. Izdaje «Matica Hrvatska», 1906. — Kolo hrvatskih umjetnika, 1906. — Cvieće slovenskoga pjesništva. Sabrao i uredio dr. Fr. Ilešič.

β) Knjig: Jahrbuch des höheren Unterrichtswesens in Österreich, 1907. — Schrader W., Erziehungs- und Unterrichtslehre für Gymnasien und Realschulen. — Kukula R. C., Martinak E., Schenkl H., Der Kanon der altsprachlichen Lektüre am österreichischen Gymnasium. — Thesaurus linguae Latinae: vol. II, fasc. 10; vol. III, fasc. 1; vol. IV, fasc. 1 in 2. — Schneider G., Platos Philosophie in ihren wesentlichsten Zügen durch ausgewählte Abschnitte aus seinen Schriften dargestellt. — Wilamowitz-Moellendorf U., Einleitung in die griechische Tragödie. — Goethes sämtliche Werke. Jubiläumsausgabe von E. v. d. Hellen, 2., 3., 4., 15., 16., 26., 27., 29., 36., 37., 38. in 40. zv. — Vondrák W., Vergleichende slavische Grammatik. I. Bd. (Lautlehre und Stammbildungslehre.) — Šorli I., Pot za razpotjem. Roman. — Vošnjak J., Spomini, II. zv. — Zgodbe sv. pisma, 13. sn. — Horvat R., Najnovije doba hrvatske povjesti. — Webersik G., Geographisch-statistisches Welt-Lexikon, 1.—7. sn. — Schriften des ersten österreichischen Kinderschutzkongresses, 1. in 2. zv.

b) Po darilih:

Podaril je: Knezoškofijski ordinarijat ljubljanski: *Catalogus cleri dioecesis Labacensis*, 1907. — «Slovenska Matica»: Šubic S., *Telegrafija. Zgodovina njena in današnji njen stan.* — Krsnik J., *Zgodovina avstrijsko-ogerske monarhije.* — Jovana Vesela Koseskiga «Raznim delom pesniškim in igrokaznim» dodatek. — Cigale M., *Znanstvena terminologija.* — Založništvo Hölderjevo: *Schulkommentar zu Livius*, Von J. Golling. 1., 2., 3. in 4. zv. — *Schulkommentar zu einer Auswahl aus Vergils Bukolika und Georgika*, Von J. Golling. — Schlegl G., *Griechisches Schreibheft.* — Založnik Tempsky: Kornitzer Al., *Lateinisches Übungsbuch für Obergymnasien.* — Tumlirz K., *Deutsche Sprachlehre für Mittelschulen.* — Tupetz Th., *Gindely's Lehrbuch der allgemeinen Geschichte für die oberen Klassen der Gymnasien* bearbeitet. I. Bd.: *Das Altertum*. 12. Aufl. II. Bd.: *Das Mittelalter*. 11. Aufl. — Mayer Fr. M., *Geographie der österreichisch-ungarischen Monarchie (Vaterlandskunde) für die IV. Klasse der Mittelschulen*. 7. Aufl. — Lang Fr., *Vaterlandskunde für die VIII. Klasse der österreichischen Gymnasien*. 2. Aufl. — Höfler Al., *Grundlehren der Logik*. 4. Aufl. — Höfler Al., *Grundlehren der Psychologie*. 2. Aufl. — Höfler Al., *Zehn Lesestücke aus philosophischen Klassikern*. 4. Aufl. — Pisatelj Šmid W.: *Deželni muzej Rudolfinum v Ljubljani. Poročilo za leto 1906.* — *Landesmuseum Rudolfinum in Laibach. Bericht für das Jahr 1906.* — *Olepševalno društvo na Vrbskem jezeru na Koroškem: Ehrenbuch des Kurbades Velden am Wörthersee.* — Knez in škof dr. A. B. Jeglič: *Kritična razprava o lurških dogodkih*. Spisal dr. J. Bertrin. — *Uredništvo časopisa «Wiener Deutsches Tagblatt»*: Heidenwolf H., *Die Entführung der ungarischen Krone im Jahre 1440 und ihre Folgen. Geschichtliche Erinnerungen.* — Ravnatelj Wiesthaler Fr.: *C. Julii Caesaris commentarii de bello civili*. 2. Aufl. Von Th. Paul. Für den Schulgebrauch bearbeitet von G. Ellger. — *Schülerkommentar zu C. Julii Caesaris commentarii de bello civili*. Von Fr. Klaschka. — *Q. Horatius Flaccus. Für den Schulgebrauch herausgegeben von Keller O. und Häussner J.* 3. erweiterte Aufl. — Perktold F., *Entwürfe zu deutschen Aufsätzen.* — Stejskal K., *Diktierbuch für den Unterricht in der deutschen Rechtschreibung.* — Stejskal K., *Deutsche Verslehre.* — Bauer Friedr., Jelinek Fr., Streinz Fr., *Deutsches Lesebuch für österreichische Mittelschulen*. I. Bd. — Woynar K., *Lehrbuch der Geschichte des Mittelalters für die oberen Klassen der Gymnasien.* — Podarila je slednjič preblagorodna gospa ravnateljjeva vdova Amalija Staretova dragoceno zbirko knjig iz bogate knjižnice svojega rajnega soproga, ki se bodo pa razredile šele prihodnje šolsko leto.

c) Po zameni:

290 šolskih izvestij.

Koncem šolskega leta 1906./1907. šteje ta knjižnica 2707 del v 3456 zvezkih in 808 sešitkih ter 5700 šolskih izvestij.

2.) *Dijaška knjižnica*, ki jo je oskrboval profesor dr. Josip Pipenbacher,* se je pomnožila za 96 del, oziroma 100 knjig, in sicer:

a) Po nakupu (za 41 del, oziroma 44 knjig):

Jurčič, II. in III. zv. — Sardenko, Roma. — Vrtec, 1906 (2 izvoda). — Aškerc, Junaki. — Koledar družbe sv. Mohorja za leto 1906. — Lavtizar, Pri severnih Slovanih. — Stritar, Lešniki. — Lah, Uporniki. — Šašelj, Bisernice. —

* Na pomoč so mu bili: petošolec Ivan Lekan, šestošolec Vladimir Gomilšek, sedmošolca Matija Škrbec in Ivan Uran, osmošolec Josip Močnik.

Dom in Svet, 1906 (2 izvoda). — Planinski Vestnik, l. XII. — Knjižica za mladino, 31. knjiga. — J. Verne, Der Goldvulkan. — Habberton, Anderer Leute Kinder, Hellene's Kinderchen. — Daudet, Tartarin in den Alpen. — Eichendorff, Aus dem Leben eines Taugenichts. — Ludwig, Zwischen Himmel und Erde. — Seidel, Weihnachtsgeschichten. — Keller, Die drei gerechten Kammacher. — Wilbrandt, Die glückliche Frau. — Andersen, Märchen. — Hesse, Peter Camenzind. — Alte und neue Welt, 42. Jahrg. — Stern der Jugend, 13. Jahrg. — Der gute Kamerad, 20. Folge (2 izvoda). — Jugendgartenlaube, Bd. 29 und 30. — Gaudeamus, 9. Jahrg. — Wilbrandt, Adams Söhne. — Wiesbadner Volksbücher, 9 sn. — D'Albon, So ist unser Kaiser.

b) Po darilih (za 55 del, oziroma 56 knjig):

Darovali so knjig: ravnatelj Fr. Wiethaler 6, profesor dr. Fr. Ilešič 1, «Slovenska Matica» 49.

Koncem šolskega leta 1906./1907. šteje ta knjižnica 1491 slovenskih del, oziroma 1641 knjig, 1309 nemških del, oziroma 1359 knjig, pa 24 hrvaških del; skupaj 2824 del, oziroma 3024 knjig.

II. Zemljepisna in zgodovinska učila (varuh profesor dr. O. Jauker) so se pomnožila:

a) Po nakupu:

Časopisov: Umlauf, Rundschau für Geographie und Statistik, 1907. — Rusch (Becker), Zeitschrift für Schulgeographie, 1907. — Zemljevidov: Fr. Orožen, Stenski zemljevid Primorskega. — K. Schober, Wandkarte der österreichisch-ungarischen Monarchie. — Knjige: Hübner-Juraschek, Geographisch-statistische Tabellen, 1906.

b) Po darilih:

Darovala je gospa Amalija Staretova, ravnateljeva vdova: J. Erben, Mapa slovenskeho sveta, 1868; Zemljevid kraljevine Hrvatske, 1862; Artarias Eisenbahn- und Postkommunikationskarte, 1893.

Vsa zbirka šteje koncem šolskega leta: 103 zemljevide (v 104 izvodih), 19 atlantov (v 20 izvodih), 22 raznih podob in tabel, 7 zbirk podob, dr. W. Hensella zbirko: Modelle zur Veranschaulichung antiken Lebens, 1 Felklov telurij, 2 zemeljski obli in 49 knjig.

III. Prirodoslovni kabinet (oskrbuje profesor Ign. Fajdiga).

Zaradi pomanjkanja potrebnega prostora in gledé na bližnjo preselitev zavoda se tudi letos ni nakupilo nič novih učil.

IV. Prirodopisni kabinet, ki ga je oskrboval začasni gimn. učitelj Bogumil Remec, je pridobil sledeče predmete:

a) Po nakupu:

Učil: 1 nabuljenega ježevca. — Pfurtscheller, zoologiške stenske table, štev. 17.—19. — Knjig: B. Landsberg itd., Natur und Schule, Bd. VI., 1907. — R. H. Francé, Das Leben der Pflanze. — Thomé, Flora von Deutschland, Österreich und der Schweiz, Bd. V—VII, Lfg. 30—40. — Rabenhorst, Kryptogamenflora, Lebermoose, 2. und 3. Lfg.

b) Darovana učila:

1 fazan (daroval Fr. Urek, učenec III. a. razreda).

Vsa prirodoznanska zbirka šteje koncem šolskega leta: 421 fizikalnih pri-strojev, 273 vretenčarjev, 2434 brezvretenčarjev, 216 kemikalij, 244 kristalnih vzorcev, 1318 rudnin in geoloških predmetov, 1609 suhih rastlin, 66 stereo-metričnih teles, 238 prirodoznanskih slik, 73 mikroskopskih preparatov, 8 narodo-pisnih predmetov, 172 del, oziroma 362 zvezkov prirodoznanske in matematične vsebine, skupaj 7262 komadov.

V. Risalna učila (oskrbuje glavni učitelj *Fran Suher*) se letos niso nič pomnožila, ker se ni pojavila nikakršna potreba.

Ta zbirka, ki obseza tudi vsa risalna učila razpuščene nižje gimnazije kranjske, šteje koncem tega šolskega leta 23 knjig, 24 predložitnih zbirk, 173 vzorcev (modelov), 1 sadreno doprnsnico, 1 človeško lobanjo, 11 risalnih desk z oporami, 1 pristoj iz steklenih plošč, 1 trikotnik, 1 šestilo, 1 risalno ravnilo, 1 črtalo in 127 komadov risalnične oprave, skupaj 365 komadov.

VI. C. kr. botanični vrt (pod nadzorstvom c. kr. profesorja na tukajšnji I. državni gimnaziji *Alfonza Paulina* in v oskrbi c. kr. botaničnega vrtnarja *Frana Juvana*). Pravico, uporabljati ga v svoj prid, imajo vsa ljubljanska uči-lišča. Troške njegovega vzdržavanja zlagata (po naredbi c. kr. naučnega ministerstva z dne 17. aprila l. 1891., šte. 6323) tukajšnji gimnaziji s skupnim doneskom letnih 420 K iz prispevkov za učila, plačevanih od učencev, država z doneskom letnih 420 K in mestna občina, prispevajoča 210 K na leto.

VII. Javna (licejska) knjižnica z letno državno dotacijo 2400 K in v oskrbi c. kr. varuha *Konrada Stefana* je pod zakonitimi pogoji pristopna učiteljem. Koncem leta 1906. je štela 37.795 del in sicer: 58.122 zvezkov, 7962 sešitkov, 3123 listov, dalje 434 rokopisov in 132 zemljevidov.

VIII. Deželni muzej Rudolfinum z bogatimi zbirkami iz vseh treh delov prirodstva, mnogimi starinami in kulturnozgodovinskimi predmeti, ki se jim pridru-žujejo obilne prazgodovinske najdbe, zlasti ostanki nakolnih stavb na Kranjskem.

VII. Statistika učencev.

(Znamenje + pred številko znači privatiste.)

	V r a z r e d u											Skupaj
	I. a.	I. b.	II. a.	II. b.	III. a.	III. b.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
I. Število.												
Koncem šolskega leta 1905./1906. . .	39	46	33	34	33	29	43	40	26	22	17	362
Začetkom » 1906./1907. . .	41	41	31	34	37	30	46	37	41	22	17+1	377+1
Med šolskim letom vstopilo	1	—	—	—	—	—	—	1	2	2	1	7
Vseh skupaj torej vzprejetih	42	41	31	34	37	30	46	38	43	24	18+1	384+1
Med njimi:												
Na novo vzprejetih, in sicer:												
Iz nižjih razredov premeščenih . .	39	36	2	1	3	5	1	4	2	4	1+1	98+1
Repetentov	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Zopet vzprejetih, in sicer:												
Iz nižjih razredov premeščenih . .	—	—	27	32	29	23	40	32	37	17	17	254
Repetentov	3	4	2	1	5	2	5	2	4	3	—	31
Med šolskim letom izostalo	9	10	1	4	2	5	3	—	1	—	1	36
Število učencev koncem I. 1906./1907.	33	31	30	30	35	25	43	38	42	24	17+1	348+1
Med njimi:												
Javnih učencev	33	31	30	30	35	25	43	38	42	24	17	348
Privatistov	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
2. Po rojstnem kraju (domovini).												
Iz Ljubljane	13	4	7	8	12	4	7	9	6	1	1	72
» Kranjske sicer	16	21	20	22	22	21	31	23	26	17	16	235
» Štajerskega	2	1	1	—	1	—	1	4	7	4	—	21
» Primorskega	1	—	2	—	—	—	2	2	1	2	+1	10+1
» Hrvaškega	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2
» Dalmacije	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	3
» Ogrskega	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
» Laškega	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» Amerike	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Skupaj	33	31	30	30	35	25	43	38	42	24	17+1	348+1

V r a z e d u

	I. a.	I. b.	II. a.	II. b.	III. a.	III. b.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Skupaj
8. Denarni prispevki učencev.												
Šolnino jih je moralo { v I. polletju	15	18	5	5	17	4	10	6	8	5	1	94
plačati { v II. »	7	3	7	9	13	11	15	10	6	6	5	92
Na pol oproščenih je { v I. »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
bilo { v II. »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Popolnoma oproščenih { v I. »	19	18	26	28	20	26	36	31	33	17	17	271
je bilo { v II. »	26	28	23	21	23	14	28	28	36	18	13	258
Šolnina je znašala { v I. polletju K	600	720	200	200	680	160	400	240	320	200	40	3760
» { v II. »	280	120	280	380	520	440	600	400	240	240	200	3680
Skupaj K	880	840	480	560	1200	600	1000	640	560	440	300	7440
Vzprejemnina je znašala. K	163	80	155	40	12	21	4	16	8	16	12	424
Prispevki za učila so znašali	84	82	62	68	74	60	92	76	86	48	38	770
Prispevki za igrata so znašali	14	13	10	12	12	10	14	13	14	9	7	131
Skupaj K	261	251	80	84	98	91	110	106	108	74	58	1325
9. Udeležba pri pouku v odnosno-obveznih in neobveznih predmetih.												
Francoščina	—	—	—	—	—	—	1	—	3	1	—	5
Risanje	5	5	6	4	3	1	5	2	1	—	—	32
Lepopisje	3	3	9	7	16	1	—	—	—	—	—	39
Televadba	14	8	10	5	—	—	3	5	6	—	—	51
Petje	3	5	11	12	12	6	6	3	2	4	1	65
Stenografija, a) slovenska	—	—	—	—	—	—	3	8	11	5	1	28
b) nemška	—	—	—	—	—	—	14	13	9	4	—	40
10. Ustanove.												
Število štipendistov	—	—	2	—	2	2	2	4	6	3	6	27
Skupni znesek ustanov K	—	—	556	—	304	596	365	848	823	601	609	4707

II. Podpore.

a) Ustanove (prim. šte. 10!).

Štev.	Imena štipendistov	Razred	Ime ustanove	Podelilni odlok	Znesek v kronah
1	Kolar Ivan	II. a	Ivan Kallister, 9. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 18. IV. 1907, šte. 3003	496.—
2	Miglič Jakob	II. a	Mihael Omersa	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 24. VI. 1905, šte. 12.031	60.—
3	Kokalj Fran	III. a	Matej Raunicher, 2. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 12. IV. 1907, šte. 2458	184.—
4	Schrey Amon	III. a	Anton Kos, 1. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 21. VI. 1906, šte. 12.970	120.—
5	Lobè Ludovik	III. b	Anton Umek, 2. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 16. I. 1906, šte. 547	249.—
6	Pintar Anton	III. b	Valentin Kuss, 1. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 7. I. 1905, šte. 213	95.—
			Adam Schuppe, 2. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 28. I. 1905, šte. 1616	65.—
			Friderik Skerpin, 1. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 5. VII. 1905, šte. 12.870	106.—
			Friderik Skerpin, 2. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 21. II. 1906, šte. 3014	86.—
7	Jelenc Leon	IV.	Jernej Sallocher	mestnega magistrata ljub- ljanskega z dne 14. III. 1907, šte. 10.674	100.—
8	Tominec Ivan	IV.	Blaž Kortsche, 1. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 1. VII. 1906, šte. 12.802	79.—
			Martin Lamb in Schwarzenberg, 6. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 5. III. 1903, šte. 943	186.—
9	Abram Anton	V.	Pavel Abram	namestništva tržaškega z dne 2. II. 1906, šte. 39.457 (X) 05	532.—
10	Klembas Anton	V.	Lovro Lakner, 1. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 28. XII. 1903, št. 24.987	84.—
11	Wohinz Ivan	V.	Maks Wiederwohl, 1. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 11. I. 1905, šte. 23.524 ex 1904	145.—
Odnos					2587.—

Štev.	Imena štipendistov	Razred	Ime ustanove	Podelilni odlok	Znesek v kronah
				Prenos	2587.—
12	Žgur Ivan	V.	Matej Šigur, 1. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 5. III. 1904, štev. 1521	87.—
13	Dequal Fran	VI.	Jernej Sallocher	mestnega magistrata ljub- ljanskega z dne 15. II. 1905, štev. 3936	100.—
14	Kete Ivan	VI.	Dominik Repitsch, 2. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 14. II. 1903, štev. 3470	60.—
			Jakob Stibil	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 15. VI. 1907, štev. 7227	119·13
15	Lovšin Ivan	VI.	Anton Lesar	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 3. VI. 1905, štev. 9874	128.—
16	Šušteršič Fran	VI.	Jurij Töttinger, 3. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 10. II. 1902, štev. 2895	116.—
17	Vizjak Ivan	VI.	Jerner Sallocher	mestnega magistrata ljub- ljanskega z dne 6. II. 1906, štev. 44.206	100.—
18	Železnik Fran	VI.	Fran Knerler, 1. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 23. X. 1902, štev. 11.243	200.—
19	Lobè Ivan	VII.	Anton Umek, 1. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 28. VI. 1906, št. 13.082	249.—
20	Mohorič Ivan	VII.	Anton Alojzij Wolf, 3. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 30. I. 1902, štev. 2129	152.—
21	Škerbec Matija	VII.	Marija Kosmatsch	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 28. XII. 1903, št. 25.159	200.—
22	Cepuder Josip	VIII.	Polidor Montegnana, 1. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 28. XII. 1903, št. 24.989	139.—
23	Koder Fran	VIII.	Josip Arco, 2. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 18. V. 1904, štev. 9014	67·73
24	Močnik Josip	VIII.	Dr. Ludovik Gerbetz	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 4. VIII. 1906, št. 10.086	102·50
25	Peklaj Josip	VIII.	I. Unbekannt, 2. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 30. I. 1905, štev. 1940	81·24
26	Senčar Dušan	VIII.	ces. Franca Jožefa I. ustanova	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 7. II. 1902, štev. 2760	119.—
27	Stojkovič Gašper	VIII.	Jernej Sallocher	mestnega magistrata ljub- ljanskega z dne 15. II. 1905, štev. 3936	100.—
Skupaj					4707·60

b) *Podporna zaloga*. Večina naših učencev, ki so do mala kmetskih roditeljev sinovi, je z doma tako ubožna, da bi se ne mogla šolati v mestu, ko bi ne imela trdne in zanesljive zaslombe v občeznani milosrčnosti tukajšnjega prebivalstva. Zavod sam sicer doslej še nima nikakršnega podpornega društva ali stalnega podpornega zaklada. Da se je pa vendar vsaj kolikor toliko olajšala sirotnikom beda, hvala za to gre mnogim dobrotnikom, od katerih je prejelo ravnateljstvo i v preteklem šolskem letu v podporo potrebnih pomočkov. Med temi blagotvorniki se zopet odlikuje preslavna *Kranjska hranilnica*, ki je velikodušno volila zavodu v podporne namene 400 K. Iz nabranih prispevkov so se preskrbovali pridnejši potrebni z učnimi knjigami, vrhutega pa so prejeli večje ali manjše zneske v gotovini (za stanovanje, hrano, zdravila itd.). Podpore je delilo ravnateljstvo, sporazumevši se vsakokrat z dotičnim razrednikom.

Knjižnica podporne zaloge se je pomnožila za 103 knjige. Nakupilo se je 92 knjig, darovali pa so: ravnatelj 4, profesor Wester 1, gospa Amalija Staretova 6 knjig.

Računski pregled.

A. Dohodki.

Darovali so:

Slavna Kranjska hranilnica	K 400.—
Gosp. dr. Iv. Oražen	> 116.—
» O. Bamberg, predsednik Kranjske hranilnice, knjigo-tržec, posestnik itd.	> 30.—
» Jernej Bahovec, trgovec s papirjem	> 20.—

Ob novem letu:

a) gg. profesorji in nam. učitelji: A. Jeršinović in dr. F. Kropivnik po 2, šolski svetnik dr. J. Bezjak, Ign. Fajdiga, dr. Jos. Pipenbacher, Jos. Wester in P. Holeček po 4, dr. L. Požar in Jak. Teršan po 5, Fr. Gnjezdca 5·18, dr. O. Jauker 6, dr. Iv. Tertnik in Bog. Remec po 10, dr. Greg. Pečjak 30, ravnatelj 10 K, skupaj	> 105·18
b) učenci ¹ razreda I. a. 8·77, I. b. 10·54, II. a. 3·70, II. b. 10·85, III. a. 13·82, III. b. 7·10, IV. 13·45, V. 8, VI. 9·18, VII. 8·24, VIII. 4·70 K, skupaj	> 98·35

O neki drugi priliki: učenci razreda I. a. 2·40, I. b. 5 K, skupaj > 7·40

Popustka, dobljenega pri nakupu zvezkov, so darovali:

a) prof. dr. O. Jauker 0·44, nam. učitelj Fr. Gnjezdca 2·40 K, skupaj	> 2·88
b) učenci razreda I. a. 1·71, I. b. 1·35, III. b. 1·16, IV. 1·32, V. 0·69 K, skupaj	> 6·23

Odškodnina za izgubljene ali poškodovane knjige > 2·20

Skupaj . . K 788·24

¹ I. a. razreda: Klimek Kazimir in Klimek Vladimir po 1 K, Bezla 60 b, Pavlovčič 48 b, Rant 40 b, Rakove 28 b, Baltezar, Banovec, Hafner, Kos, Možina, Oven, Stern, Strukelj, Uran in Vizjak po 20 b, Ločnik 18 b, Grallli 15 b, Porenta 12 b, Černe, Jean, Lipovž, Rihar in Staut po 10 b, Zaje 6 b, Kozak 2 b. — I. b. razreda: Leustek 3 K, Hirschmann, Petrič in Zorman po 1 K, Sturm 40 b, Adamič 30 b, Arh, Christof, Drašler, Fišer, Feštajn, Furlan, Kūhar, Kuhar, Lušin, Mazi, Mittermayer, Prusnik, Zavašnik po 20 b, Helmich 14 b, Bolte, Haller, Jakob, Keršmanec, Kovač Jos., Prezelj, Ramovž, Rekef, Turk,

B. Stroški.

Nedostatek iz šolskega leta 1905./1906. (po obračunu, podanem dne 10. julija l. 1906. pod štev. 219 in potrjenem od c. kr. deželnega šolskega sveta z razpisom z dne 21. julija l. 1906., štev. 3594)	K 159.80
Za učne knjige	> 295.91
Podpore v gotovini	> 178.66
Skupaj	K 634.37

C. Bilanca.

Ako se od dohodkov v znesku	K 788.24
odbijejo stroški v znesku	> 634.37
ostane prebitka	K 153.87

Blagodušno so podpirali revne učence, oskrbujoč jih do cela ali podajajoč jim hrano ako ne vsak dan, vsaj posamične dneve v tednu, tudi: prečastito vodstvo usmiljenih sester v hiralnici, prečastito vodstvo Marijanišča, misijonske kongregacije in Salezijanske družbe, samostana prečastitih oo. frančiškovcev in mm. uršulink, slavno ravnateljstvo »Ljudske in dijaške obednice« in mnogi zasebniki. Med njimi so si zavezali zavod na posebno hvalečnost prečastiti gg. duhovniki ljubljanski, ki so bili mnogim učencem v raznih tiskah in nadlogah na pomoč, zlasti prečastiti g. kanonik *Andrej Kulán*, čigar požrtvovalno mladineljubje je preskrbelo znatnemu številu učencev brezplačno hrano v omenjeni obednici.

Izpolnjuječ prijetno dolžnost zahvaljuje poročevalec v imenu zavoda vse njegove p. n. dobrotnike kar najtopleje ter se usoja priporočati pomoči potrebne učence še nadaljnji njih blagohotnosti.

Urbančič in Zupan po 10 b. — **II. a. razreda:** Mermolja 1 K, Rogel 40 b, Brajer, Huth, Jakše, Kač, Kolar, Kramar, Modrijan, Novak, Peterlin, Rakovec in Židan po 20 b, Mihelčič 10 b. — **II. b. razreda:** Sajovic 2 K 10 b, Hirschman in Kavčič po 1 K, Silvester in Stirn po 60 b, Sterle 52 b, Peteln 50 b, Čermák, Likar, Oblak in Tschamernik po 40 b, Lavrenčak 26 b, Zorko 25 b, Gostič, Gregorec, Pestotnik, Ravhekar, Širca, Švigelj in Tome po 20 b, Krlne 15 b, Domianovič 11 b, Adamič, Bukovnik, Habe, Mihelčič, Pire, Rigler in Selan po 10 b, Mauer 6 b. — **III. a. razreda:** Schrey 5 K, Božič, Stele in Železnik po 1 K, Urek 80 b, Schiffrer Stan., Schiffrer Vilib. in Stanonik po 40 b, Češnik 30 b, Detela, Herzog, Kramar, Kranjec, Mlakar, Modrijan, Paternost, Pečnik, Pogorele, Schiffrer Kazim., Širaj, Urbas in Vadjal po 20 b, Ločnik 12 b, Drole, Gaspari, Kokalj, Lavrič, Miklave, Namut, Petavs in Zelenik po 10 b. — **III. b. razreda:** Čehun 1 K, Pintar 60 b, Drobnik 50 b, Šimnic 40 b, Grabnar, Jevnikar, Kostanjevec, Lobe, Sirk in Zakrajšek po 30 b, Gerčar, Jager, Jamnik, Kavčič, Peček, Pegan, Penko, Simončič in Vovk po 20 b, Albrecht, Dernovšek, Gorše, Hrast, Logar, Plaznik, Skobe, Stenovec, Zorè in Zupančič po 10 b. — **IV. razreda:** Jelene Leon 2 K 60 b, Franza, Pfeifer, Zore in Zorman po 1 K, Bregar, Majaron in Pečnik po 50 b, Marolt in Pirkovič po 40 b, Privšek 26 b, Gabrovšek Jos. 22 b, Brodar, de Gleria, Jaklič, Janežič, Kos, Kramar, Selan, Simonič, Urbas, Večerin in Zorec po 20 b, Zajec 17 b, Drašler, Jerin in Zaje po 10 b. — **V. razreda:** Abram 2 K, Fajdiga in Velkavrh po 1 K, Ostan, Šefman in Žgur po 50 b, Lekan in Lipej po 40 b, Bajec, Matičič in Pele po 30 b, Jerman, Klembas, Majcen in Mikuš po 20 b. — **VI. razreda:** Gomilšek, Tome in Železnik po 1 K, Lojk, Pelan, Selan Iv. in Vizjak po 40 b, Jelene, Maršič in Šušteršič po 30 b, Dequal 22 b, Jošt 21 b, Čizman, Dostal, de Gleria, Hönigmann, Koder, Koritzky, Kovačič, Lovšin, Martinčič, Pernat, Širaj, Trobej in Žerjav po 20 b, Rodič 14 b, Ustar 11 b, Grum, Ločnik, Pečkar in Selan Ant. po 10 b. — **VII. razreda:** Lobe 4 K 20 b, Levičnik, Mohorič in Škerbec po 40 b, Skubic 22 b, Bole, Božič, Bratina, Ilc, Kovačič, Petkovšek, Punčuh, Sečnik, Uran, Uratnik in Zaje po 20 b, Kokel 12 b, de Gleria, Hrast in Vrhovnik po 10 b. — **VIII. razreda:** Lavrič 2 K, Luschützky in Persin po 50 b, Dolinar 30 b, Grum, Koder, Küssel, Močnik, Petrič, Schweiger in Škof po 20 b.

12. Vzprejemnine in prispevki učencev za učila (glej štev. 8!).

Ti doneski so se porabili v zmislu ministerskih naredb z dne 14. junija l. 1878., štev. 9299, in z dne 17. aprila l. 1891., štev. 6323, za nakup učil, potrebnih pri posameznih učnih strokah.

VIII.

Zrelostne izkušnje

v šolskem letu 1906./1907.

1. V jesenskem roku

so se vršile zrelostne izkušnje, in sicer pismene v dobi od 20. do 24., ustne pod predsedstvom c. kr. deželnega šolskega nadzornika, gospoda *Fr. Hubada*, pa dne 26. septembra l. 1906. Vsi trije izpraševanci so bili zunanji: jednemu je bilo ponavljati zrelostno izkušnjo iz jednega predmeta (grščine), dvema pa je bilo prebiti vso izkušnjo (h kateri ju je bil pripustil c. kr. deželni šolski svet z razpisom z dne 17. avgusta l. 1906., štev. 4301).

V izdelovanje so dobili izpraševanci te-le naloge:

1.) Iz latinščine: a) Prevod iz nemščine v latinščino: J. Hauler, Lateinische Stilübungen, Abteilung für die 5. und 6. Klasse, Nr. 45, I. und II.: «Die Macht des Gesanges». — b) Prevod iz latinščine v nemščino: Sallustius, de coniuratione Catilinae, cap. 57 et 58 (Catilina postquam videt — victoriam hostibus relinquitis).

2.) Iz grščine: Prevod v nemščino: Herodot, V., cap. 23 in 24 (*Μεγάλας δὲ ἄγων — καὶ σίμβολος*).

3.) Iz nemščine: Das Wasser als Ursache der Veränderung der Erdoberfläche.

4.) Iz slovenščine: Človeka pogled v naravo povzdiguje in ponižuje.

5.) Iz matematike: a) Jemand hinterläßt ein Vermögen von 100.000 K. Davon sollen seine Kinder 10 Jahre hindurch jährlich 6810 K haben; dann sollen die Zinsen des noch vorhandenen Kapitals für die Schulen des Ortes verwendet werden. Wie viel macht das jährlich, wenn das Vermögen zu $4\frac{2}{3}\%$ Zinseszins angelegt ist? — b) Der bergauf fallende Schatten eines Turmes, der an einer unter dem Winkel $\alpha = 15^\circ$ ansteigenden Berglehne steht, ist 12 m lang, wenn die Sonne eine Höhe von $\beta = 48^\circ 2' 46''$ hat; wie hoch ist der Turm? — c) Einer Kugel von der Oberfläche $O = 50 \text{ m}^2$ ist ein gerader Kegel eingeschrieben, der an der Spitze des Achsenschnittes einen Winkel $\alpha = 34^\circ 18' 36''$ hat. Der Mantel und das Volumen dieses Kegels sind zu berechnen. — d) Es sind die Winkel zu bestimmen, unter welchen sich die Kurven $7x^2 + 16y^2 = 112$ und $5x^2 - 4y^2 = 20$ schneiden.

Na podlagi izkušnje se je priznalo jednemu izpraševancu izpričevalo zrelosti, dva pa sta se zavrnila za jedno leto.

V zimskem roku ni bilo na zavodu nobene zrelostne izkušnje.

2. V poletnem roku.

Za to izkušnjo se je oglasilo vseh 17 javnih osmošolcev, jeden privatist in trije zunanjiki (k izkušnji pripuščeni z razpisom c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 12. marca l. 1907., šte. 1079, oziroma z dne 21. aprila l. 1907., šte. 2018, in z dne 25. aprila l. 1907., šte. 2150). Zrelostne naloge so se pisale v dobi od 22. do 27. majnika l. 1907. V izdelovanje so dobili izpraševanci te-le naloge:

1.) Iz latinščine: a) Prevod iz nemščine v latinščino: Dr. Jos. Pirig, Abiturientenvorlagen, Nr. 29: «Der Aufruhr der pannonischen Legionen.» — b) Prevod iz latinščine v nemščino: Cicero, de officiis I., 25 do ... atque clementia.

2.) Iz grščine: Prevod v nemščino: Plato, Symposion, 36 (εἰ δὲ do ... θαύματος).

3.) Iz nemščine: Die gewissenhafte Vorbereitung des studierenden Jünglings auf seinen künftigen Beruf ist die beste Betätigung der Vaterlandsliebe.

4.) Iz slovenščine: Simon Gregorčič, značilna osebnost v razvoju našega pesništva.

5.) Iz matematike: a) Jemand soll eine Jahresrente von 2000 K 25 Jahre lang beziehen; er wünscht aber statt derselben eine größere Rente auf 18 Jahre zu haben. Wie groß wird diese bei $3\frac{1}{2}\%$ Zinseszins sein? — b) Man berechne die Höhe eines auf der Spitze eines 54·5 m hohen Turmes stehenden Kreuzes, welches in der horizontalen Entfernung von 70·4 m vom Fußpunkte des Turmes unter einem Winkel von $1^{\circ} 29' 45''$ gesehen wird. — c) Man berechne die Länge eines Grades auf dem Parallelkreise von Laibach (geogr. Br. $\varphi = 46^{\circ} 20' 57''$) und die Geschwindigkeit eines Punktes dieses Parallelkreises infolge der Achsendrehung der Erde (Erddhalbmesser $r = 6378$ km). — d) Man bestimme die Koordination der Schnittpunkte der Ellipse $25x^2 + 100y^2 = 2500$ mit der Geraden $2y + x - 14 = 0$ und berechne den Winkel, welchen die in den Schnittpunkten an die Ellipse gelegten Tangenten miteinander einschließen.

Ustne izkušnje, ki jim bo predsedoval c. kr. deželni šolski nadzornik, gospod Fr. Hubad, se bodo opravile dne 15., 16. in 17. julija t. l. O njih izidu izporoči ravnateljstvo v prihodnjem «Izvestju».

Na podlagi zrelostne izkušnje v poletnem roku šolskega leta 1905./1906. se je priznalo 16 javnim osmošolcem izpričevalo zrelosti, med njimi dvema izpričevalo zrelosti z odliko, jeden javni učenec VIII. razreda se je zavrnil za jedno leto, jednemu zunanjiku pa se je dovolila ponavljalna izkušnja iz jednega predmeta (grščine) v jesenskem roku šolskega leta 1906./1907.

Izpričevalo zrelosti je prejelo teh-le 17 abiturientov šolskega leta 1905/1906.
(Debeli tisk znači »zrel z odliko«.)

Imena abiturientov	Rojstveni kraj	Rojstno leto	K r a j gimnazijskega šolarja	D o b a		Bodoči poklic, ozir. napovedani bodoči nauki
Aleš Fran	Ljubljana	1886	I.-VIII. razr. na II. drž. gimnaziji v Ljubljani	1898/1899—1905/1906		pravo- znanstvo
Borštnik Vladimir	Hrib pri Žužemberku	1886	I.-VIII. razr. na II. drž. gimnaziji v Ljubljani	1898/1899—1905/1906		zdravilstvo
Bratina Fran	Ustje pri Ajdovščini	1886	I.-VIII. razr. na II. drž. gimnaziji v Ljubljani	1898/1899—1905/1906		zdravilstvo
Černe Josip	Dvor pri Žužemberku	1885	I.-VIII. razr. na II. drž. gimnaziji v Ljubljani	1898/1899—1905/1906		pravo- znanstvo
Domicelj Ivan	Zagorje na Pivki	1886	I.-VIII. razr. na II. drž. gimnaziji v Ljubljani	1898/1899—1905/1906		pravo- znanstvo
Grebenc Oton	Radeče pri Zidanem mostu	1884	I. in II. razr. na drž. gimnaziji v Novem mestu III.-VIII. razr. na II. drž. gimnaziji v Ljubljani	1895/1896—1905/1906		zdravilstvo
Kavčič Fran	Koseze nad Ljubljano	1886	I.-VIII. razr. na II. drž. gimnaziji v Ljubljani	1898/1899—1905/1906		zdravilstvo

Imena abiturientov	Rojstveni kraj	Rojstno leto	K r a j gimnazijskega šolanja	D o b a		Bodoči poklic, ozir. napovedani bodoči nauki
Korošec Josip	Sv. Bolfenk na Štajerskem	1885	I. razr. na drž. gimnaziji v Mariboru II.-V. razr. (1. polletje) na I. drž. gimnaziji v Ljubljani V. razr. (2. polletje) do VIII. razr. na II. drž. gimnaziji v Ljubljani	1897/1898—1905/1906		železništvo
Oblak Valentin	Horjul	1883	I.-VIII. razr. na II. drž. gimnaziji v Ljubljani	1895/1896—1905/1906		železništvo
Požanel Karol	Rakitnik pri Postojni	1885	I.-VIII. razr. na II. drž. gimnaziji v Ljubljani	1898/1899—1905/1906		pravo- znanstvo
Prijatelj Ivan	Škrlatica pri Velikih Laščah	1884	I.-VIII. razr. na II. drž. gimnaziji v Ljubljani	1898/1899—1905/1906		pravo- znanstvo
Selan Fran	Dobrunje pri Ljubljani	1886	I.-VIII. razr. na II. drž. gimnaziji v Ljubljani	1898/1899—1905/1906		pravo- znanstvo
Sovre Anton	Šavna peč pri Zidanem mostu	1885	I.-IV. razr. v samostojnih gimn. razr. z nemško-slovenskim učnim jezikom v Celju V.-VIII. razr. na II. drž. gimnaziji v Ljubljani	1898/1899—1905/1906		zdravilstvo
Stare Bruno	Kranj	1886	I.-VIII. razr. na II. drž. gimnaziji v Ljubljani	1897/1898—1905/1906		pravo- znanstvo
Vadnal Ludovik	Borovnica	1886	I.-VIII. razr. na II. drž. gimnaziji v Ljubljani	1897/1898—1905/1906		pravo- znanstvo
Zlatnar Fran	Godič pri Kamniku	1885	I.-VIII. razr. na II. drž. gimnaziji v Ljubljani	1898/1899—1905/1906		železništvo
Lavrič Josip	Gora pri Sodražici	1883	I.-V. razr. na II. drž. gimnaziji v Ljubljani	1896/1897—1900/1901		železništvo

IX.

Wichtigere Erlässe der k. k. Unterrichtsbehörden.

1.) Erlaß des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 20. Juni 1906, Z. 24.756, womit zunächst in provisorischer Weise angeordnet wird, daß in der VII. und VIII. Klasse der Gymnasien die schriftlichen Übersetzungsaufgaben aus der Unterrichtssprache in das Griechische als Schularbeiten zu entfallen und an ihre Stelle durchwegs Übersetzungen aus dem Griechischen in die Unterrichtssprache, drei in jedem Semester, zu treten haben.

2.) Erlaß Sr. Exzellenz des Herrn Ministers für Kultus und Unterricht vom 27. Juli 1906, Z. 30.050, womit der Professor an der Staatsrealschule in Salzburg, Schulrat *Hermann Lukas*, mit den Funktionen eines Fachinspektors für den Zeichenunterricht an Mittelschulen, Lehrer- und Lehrerinnenbildungsanstalten in Oberösterreich, Salzburg, Steiermark, Kärnten, *Krain* und Vorarlberg, sowie an den genannten Lehranstalten mit deutscher Unterrichtssprache in Tirol für die Schuljahre 1906/1907 und 1907/1908 betraut wird.

3.) Der Erlaß des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 26. Oktober 1906, Z. 40.404, gestattet, daß der Physikunterricht in der VII. Klasse der Staatsgymnasien in *Krain* vom laufenden Schuljahre angefangen in vier Unterrichtsstunden wöchentlich erteilt werde.

4.) Mit dem Erlasse vom 24. Oktober 1906, Z. 31.988, genehmigt der Herr Minister für Kultus und Unterricht, daß der nichtobligate Unterricht im Italienischen, Französischen, im Freihandzeichnen und in der Stenographie vom Schuljahre 1907/1908 angefangen statt wie bisher gemeinsam für die Schüler des I. und II. Staatsgymnasiums in Laibach, abgesondert an jeder der beiden genannten Anstalten erteilt werde.

5.) Der Erlaß des k. k. Landesschulrates für *Krain* vom 19. Dezember 1906, Z. 6658, eröffnet (infolge Erlasses des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 15. November 1906, Z. 9150) folgendes: «Wenngleich nicht daran gezweifelt wird, daß der heimischen Industrie bisher jede tunliche Berücksichtigung zuteil geworden ist, wird doch aus einem besonderen Anlasse die Erwartung ausgesprochen, daß auch künftighin bei der Anschaffung von mechanisch-optischen Erzeugnissen sowie sonstigen für Unterrichtszwecke benötigten Utensilien und Lehrmitteln vorzugsweise die inländischen Firmen berücksichtigt werden und der Bedarf an vorstehenden Artikeln durch direkten Bezug im Auslande nur dann gedeckt werde, wenn dieselben durch inländische Firmen überhaupt nicht oder nicht in der gewünschten Qualität oder nur gegen einen Preisaufschlag im Kommissionswege bezogen werden können. Desgleichen ist an derartige Bestellungen in Hinkunft die etwa übliche Bedingung der Gewährung eines Prozentualnachlasses nicht zu knüpfen.»

6.) Erlaß des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 28. Dezember 1906, Z. 43.484, womit bestimmt wird, daß künftighin bei den für besondere Zwecke nachgesuchten außerordentlichen Prüfungen, wenn sie sich auf den Lehrstoff von mehr als zwei Semestern erstrecken, als Prüfungstaxe der einmalige Betrag von 36 K zu entrichten sein wird; dagegen bleibt bei derartigen außerordentlichen Prüfungen, die sich nicht über zwei Semester erstrecken, die für Privatistenprüfungen normierte Taxe im Betrage von 24 K aufrecht.

7.) Der Erlaß des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 28. März 1907, Z. 1166, ermächtigt den k. k. Landesschulrat, die Rückzahlung des von öffentlichen Schülern der Staatsmittelschulen für ein Semester bezahlten Schulgeldes über Ansuchen der beteiligten Partei ausnahmsweise in dem Falle zu verfügen, wenn der betreffende Schüler vor Ablauf des Semesters *krankheitshalber* aus der Schule ausgetreten oder vor dem bezeichneten Zeitpunkte gestorben ist.

8.) Erlaß des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 4. Mai 1907, Z. 5259, betreffend den Einfluß der Noten aus dem obligaten Freihandzeichnen und Schönschreiben auf die allgemeine Fortgangsklasse.

X.

Kako se je pospeševal telesni razvoj mladine.

(Zvršitev ministerske naredbe z dne 12. oktobra l. 1890., števil. 1853.)

A. Vsak dan so dobili učenci med posameznimi dopoldanskimi, oziroma popoldanskimi urami 10 do 15 minut odmora; tačas so se smeli izprehajati po dvorišču, zlasti v poletnem času, dočim so se zračile učilnice.

B. Poleti so se učenci kopali v mestni kopeli in pozimi so se drsali na mestnem drsališču. Mestna uprava jim je dovolila znižano vstopnino.

C. Ob ugodnem vremenu so se učenci igrali na travniku v Tivolskem drevo-redu, ki ga je mestna uprava prepustila v ta namen. Igre so se vršile vedno le ob prostih popoldnevih, zlasti ob četrtek in sobotah. Manjši učenci so igrali naj-rajše igre, pri katerih so se mogli mnogo gibati, večji učenci so balinali in igrali kroglet. Večkrat jih je zbral voditelj k skupnim redovnim vajam. Zlasti se je pazilo na to, da se učenci navadijo skupnega nastopa in prostovoljne discipline. K zadnji naj bi jih posebno navajale igre v večjem obsegu, ki so jih učenci izvajali v ljubljanski okolici.

Pregled iger.

Dan	Čas	Število udeležencev	Dan	Čas	Število udeležencev
3. oktobra 1906	2—4	130	13. junija 1907	2—4	60
9. »	2—4	100	15. »	2—5	90
13. »	2—5	140	22. »	2—5	70
4. majnika 1907	2— $\frac{1}{2}$ 5	100	26. »	2—4	60
11. »	2—6	60	2. julija	2—5	65
22. »	2—5	90	3. »	2—5	80
25. »	2—5	80	4. »	2—5	75
1. junija	2—5	90			

D. Da bi se učenci privadili vztrajne hoje, so se prirejali daljši izleti v okolico. Včasih so se nekaj vozili po železnici, večinoma so pa hodili peš. Obiskovali so vedno le kraje, ki so v zgodovinskem ali naravosloveskem oziru znameniti, tako da jih je mogel voditelj spotoma praktično navajati na razumevanje narave.

Pregled izletov.

Dan	Čas	Kraj	Število udeležencev
20. oktobra 1906	2—6	Golovec-Orle-Rudnik-Ljubljana	100
15. novembra	2—6	{ Barje-Babna gorica (rimska cesta)- Laverca-Ljubljana }	80
20. aprila 1907	$\frac{1}{2}$ 2—8	Šmarna gora-Črnuče-Ljubljana	140
29. maja	3—6	Tomačevo-kopanje v Savi-Ljubljana	60
20. junija	1—8	Preserje-Žalostna gora-Podpeč-Ljubljana	75

Na novo kupilo se je dvojje kroketnih igral.

Igre in izlete je vodil s hvalno vnemo in potrebno spretnostjo začasni gimnazijski učitelj *Bogumil Remec*.

XI.

Kronika.

Šolsko leto 1906./1907. se je pričelo dne 18. septembra s sv. mašo z »Veni sancte«, ki jo je v nunski cerkvi služil prečastiti gospod katehet, profesor *dr. Gregorij Pečjak*. Vzprejemne izkušnje so se bile opravile dne 17. septembra, ponavljalne in dodatne pa v dobi od 16. do 18. septembra. Zavod je štel v minulem šolskem letu osem razredov s tremi vzporednimi oddelki (I. b., II. b. in III. b.). Deliti bi bilo trebalo sicer tudi IV. razred, v katerega se je bilo vpisalo 52 učencev; a ker ni dostajalo potrebnega prostora, da bi se otvoril vzporeden oddelek, je moralo prestopiti šest učencev na tukajšnjo I. državno gimnazijo. Učiteljski zbor je sestel iz 18 članov: ravnatelja, 11 profesorjev, 1 rednega, 1 začasnega in 4 namestnih učiteljev.

Pred začetkom šolskega leta je stopil po 33letnem, kolikor vestnem, toliko uspešnem učiteljevanju v zasluženi pokoj profesor VII. činovnega reda, gospod *Davorin Karlin*. Učitelji, ki jim je bil odkritosrčen, vsekdar postrežljiv tovariš, in učenci, ki jim je bil očetovski naklonjen, mu bodo ohranili blag, oziroma hvaležen spomin.

Prvo polletje se je končalo dne 9. februarja s sv. mašo, po kateri se je pela cesarska pesen, drugo pa se je pričelo dne 13. februarja.

Dne 15. majnika so priredili posamezni razredi pod vodstvom svojih učiteljev izlete v bližnjo in daljšo okolico ljubljansko.

Bogoslužne vaje: God Njegovega veličanstva cesarja *Franca Jožefa I.* je obhajal zavod dne 4. oktobra s sv. mašo, po kateri se je pela cesarska pesen. Dne 19. novembra pa se je služila sveta spominska maša za Njeno veličanstvo rajno cesarico *Elizabeto*. Učiteljstvo se je vrhutega še udeležilo tudi slovesnih sv. maš v stolnici na rojstveni in godovni dan Njegovega veličanstva cesarja *Franca Jožefa I.* (dne 18. avgusta, oziroma 4. oktobra) kakor tudi slovesnih zadušnic za rajne ude presvetle cesarske rodovine (dne 10. septembra za Njeno veličanstvo cesarico *Elizabeto*, dne 1. julija pa za Njegovo veličanstvo cesarja *Ferdinanda I.*). — K izpovedi in sv. obhajilu je šla šolska mladina trikrat. V zmislu razpisa c. kr. naučnega ministerstva z dne 23. junija l. 1899., štev. 861

ex 1907, so se vršile dne 21., 22. in 23. marcija v nunski cerkvi duhovne vaje, ki jih je vodil prečastiti gospod katehet, profesor *dr. Gregorij Pečjak*. Od istega pripravljenih je prejelo pet učencev o duhovem svetstvu sv. birmе, trije pa dne 20. junija prvič sv. obhajilo. Ob nedeljah in praznikih so se udeleževali učenci skupne službe božje v nunski cerkvi (od 8. do 9. ure). — Zastopniki učiteljskega zbora so se udeležili tudi cerkvenega obhoda na veliko soboto (dne 30. marcija); običajnega slovesnega obhoda na dan sv. rešnjega telesa letos radi neugodnega vremena ni bilo.

Zdravstveno stanje učencev je bilo letos nekoliko bolje nego lani; hudo obolelo je sicer tudi med tem šolskim letom nekaj učencev, izmed katerih so se morali štirje okaniti učenja popolnoma ali vsaj za dalje časa, a umrl hvala Bogu ni nobeden.

Pismene in ustne premestne izkušnje so se vršile v dobi od 12. do 28. junija; razredbene konference so bile dne 27. in 28. junija, završna pa dne 5. julija. Šolsko leto se je sklenilo (v zmislu razpisov c. kr. naučnega ministerstva z dne 21. aprila t. l., štev. 16.359, oziroma c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 1. majnika t. l., štev. 2194) dne 6. julija s sveto zahvalno mašo, po kateri se je pela cesarska pesen. Istega dne so se pričele ob poldesetih dopoldne vzprejemne izkušnje za vstop v I. razred.

XII.

Naznanilo o začetku šolskega leta 1907./1908.

Šolsko leto 1907./1908., v katerem se preseli zavod v svoje novo poslopje ob Poljanski cesti, se prične v sredo dne 18. septembra s slovesno sveto mašo z »Veni sancte«, ki se bo služila ob desetih v nunski cerkvi. Na novo vstopajočim učencem (vseh razredov) se je oglasiti, spremljanim od roditeljev ali njih namestnikov, dne 15. septembra pri gimnazijskem ravnateljstvu z rojstvenim listom, šolskim izpričevalom zadnjega leta (štipendistom in šolnine oproščenim tudi z dotičnimi dekreti) ter plačati 4 K 20 b vzprejemnine in 2 K 40 b prispevka za učila in igrala. Od učencev, na podlagi povoljno prebite izkušnje vzprejetih v I. razred, se bodo pobirale te pristojbine šele po istinitem vstopu v šolo (dne 20. septembra).

Učenci, ki se dajo vpisati v prvi razred, morajo tekom solučnega leta 1907. dovršiti deseto leto ter prebiti vzprejemno izkušnjo z dobrim uspehom. Oni, ki so doslej obiskovali kako javno ljudsko šolo, naj se izkažejo (v zmislu razpisa c. kr. naučnega ministerstva z dne 7. aprila l. 1878., štev. 5416) z dotičnim šolskim (obiskovalnim) izpričevalom, obsezzajočim rede iz krščanskega nauka, učnega (= slovenskega in nemškega) jezika in računstva. Vzprejemne izkušnje se pričnô dne 16. septembra, in sicer pismene zjutraj ob osmih, ustne popoldne ob treh. Pri teh izkušnjah se zahteva (po določitih ministerskih razpisov z dne 14. marcija l. 1870., štev. 2370, in z dne 27. majnika l. 1884., štev. 8019): Iz krščanskega nauka toliko znanja, kolikor se ga more pridobiti v prvih štirih letnih tečajih ljudske šole; v učnem jeziku (slovenskem in nemškem) spretnost v čitanju in pisanju, znanje početnih nauk iz oblikoslovja, spretnost v analizovanju prosto razširjenih stavkov, poznavanje pravopisnih pravil: v računstvu izvežbanost v štirih osnovnih računskih vrstah s celimi števili.

Vzprejemno izkušnjo ponoviti v istem letu na istem učilišču ali na kaki drugi srednji šoli ni dovoljeno.

Po 15. septembru se na novo vstopajoči učenci ne bodo več vzprejemali.

Učencem, ki so že doslej obiskovali ta zavod, se je javiti dne 17. septembra dopoldne pri ravnateljstvu s šolskim izpričevalom zadnjega polletja ter plačati 2 K 40 b prispevka za učila in igrala.

Učenci, ki nameravajo prestopiti z drugih učilišč na c. kr. II. državno gimnazijo ljubljansko, naj si preskrbe na izpričevalu zadnjega polletja pripomnjo o pravilno naznanjenem odhodu; isto je storiti tudi onim tukajšnjim učencem, ki hočejo prihodnje leto nadaljevati svoje nauke kje drugje.

Ponavljalne in dodatne izkušnje se bodo vršile dne 16. in 17. septembra, istotako vzprejemne izkušnje za vse druge razrede (izvzemši I.).

Dne 19. septembra se prične redni šolski pouk ob osmih dopoldne.

Zapiski učnih knjig za šolsko leto 1907./1908. se dobivajo pri tukajšnjih knjigotržcih.

Polletna šolnina znaša 40 K. Učenci I. razreda jo morajo plačati za I. polletje v prvih treh mesecih šolskega leta; vendar smejo (v zmislu razpisa visokega naučnega ministerstva z dne 6. majnika l. 1890.), ako so revni, prositi plačilnega odloga, oziroma oproščenja šolnine ter oddati dotične prošnje ravnateljstvu v prvih osmih dneh šolskega leta. Njih prošnji se more ugoditi, ako jim prizna učiteljski zbor po prvih dveh mesecih v vsakem šolskem predmetu najmanj znamko »povoljno« (»befriedigend«), v vedenju znamko »hvalno« (»lobenswert«) ali »povoljno«, v pridnosti pa »vztrajno« (»ausdauernd«) ali »povoljno«, koncem I. polletja pa I. razred v napredku, v vedenju in pridnosti pa najmanj znamko »povoljno«. V vseh drugih slučajih morajo neoproščeni učenci plačati polletno šolnino v prvih šestih tednih vsakega polletja, ako jih ni med tem presl. deželni šolski svet oprostil plačevanja šolnine na njih upravičeno prošnjo. Upravičena pa je prošnja (po razpisu visokega naučnega ministerstva z dne 12. junija l. 1886., šte. 9681) le, ako so prosilci zares revni in ako so dobili v izpričevalu zadnjega polletja najmanj prvi red v napredku, v vedenju in pridnosti pa vsaj znamko »povoljno«.

Prošnjam za oproščenje šolnine, naslovljenim na »preslavni c. kr. deželni šolski svet kranjski«, naj pridenó revni prvošolci (ki niso repetenti) revnostno izpričevalo, obsezajoče natančne in vestne podatke o stanu in imetku roditeljev ter ne nad jedno leto staro; neoproščeni revni učenci drugih razredov pa morajo priložiti svojim prošnjam tudi še izpričevalo zadnjega polletja.

Učenci, pripadajoči po svojem rojstvenem kraju ali po rodbinskih razmerah ozemlju c. kr. okrajnih glavarstev v Kranju, Radovljici, Črnomlju in Novem mestu ali pa ozemlju c. kr. okrajnih sodišč v Kamniku, Kostanjevici, Mokronogu in Višnji gori, se po razpisu preslavnega c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 28. avgusta l. 1894., šte. 2354, na ljubljanskih gimnazijah ne smejo vzprejemati. V posebnega ozira vrednih slučajih more jim vzprejem izjemoma dovoliti le c. kr. deželni šolski svet.

Na to šolsko oblast naslovljene in dobro utemeljene prošnje za izjemni vzprejem na jedno izmed obeh tukajšnjih gimnazij naj vložijo p. n. roditelji ali varuhi dotičnih učencev do 1. avgusta, in sicer, ako gre za vstop v I. razred, pri pristojnem c. kr. okrajnem glavarstvu, v vseh drugih primerih pa pri c. kr. ravnateljstvu nazadnje obiskovane gimnazije.

Ravnateljstvo.

Mitteilungen, den Beginn des Schuljahres 1907/1908 betreffend.

Das Schuljahr 1907/1908, in welchem die Anstalt in ihr eigenes, neues, an der Poljanastraße gelegenes Heim einziehen wird, beginnt **Mittwoch den 18. September** mit einem heil. Geistamte, welches um 10 Uhr in der Ursulinenkirche abgehalten werden wird. **Neu eintretende Schüler** aller Klassen haben sich **am 15. September** bei der Gymnasialdirektion zu melden, den Taufschein, die Schulnachrichten, resp. das Zeugnis über das letzte Semester (Stipendisten und vom Schulgelde befreite Aufnahmswerber überdies die betreffenden Dekrete) vorzulegen und eine Aufnahmestaxe von 4 K 20 h nebst einem Lehr- und Spielmittelbeitrage von 2 K 40 h zu entrichten. Diese Gebühren werden von den auf Grund gut bestandener Aufnahmeprüfung in die I. Klasse aufgenommenen Schülern erst nach tatsächlich erfolgtem Eintritte in die Schule (am 20. September) eingehoben werden.

Schüler, welche in die **I. Klasse neu eintreten** wollen, müssen das zehnte Lebensjahr erreicht haben oder es noch im Solarjahre 1907 erreichen und sich einer Aufnahmeprüfung mit gutem Erfolge unterziehen. Die **Aufnahmeprüfungen** beginnen **am 16. September**, und zwar um 8 Uhr vormittags die schriftlichen, um 3 Uhr nachmittags die mündlichen. Bei diesen Prüfungen werden im Sinne der Ministerial-Verordnungen vom 14. März 1870, Z. 2370, und vom 27. Mai 1884, Z. 8019, folgende Anforderungen gestellt: «In der **Religion** jenes Maß von Wissen, welches in den ersten vier Jahreskursen einer Volksschule erworben werden kann; in der **Unterrichtssprache** (slowenisch und deutsch) Fertigkeit im Analysieren einfach bekleideter Sätze, Bekanntschaft mit den Regeln der Orthographie; im **Rechnen** Übung in den vier Grundrechnungsarten in ganzen Zahlen».

Eine Wiederholung der Aufnahmeprüfung im selben Jahre, sei es an dieser oder an einer anderen Anstalt, ist unzulässig.

Nach dem 15. September werden neu eintretende Schüler nicht mehr aufgenommen.

Die dieser Anstalt bereits angehörenden Schüler haben sich **am 17. September vormittags** bei der Direktion mit dem letzten Semestralzeugnisse zu melden und einen Lehr- und Spielmittelbeitrag von 2 K 40 h zu erlegen.

Die **Nachtrags- und Wiederholungsprüfungen** sowie die **Aufnahmeprüfungen** für die II. bis VIII. Klasse finden **am 16. und 17. September** statt.

Der regelmäßige Unterricht beginnt **am 19. September um 8 Uhr vormittags**.

Die Verzeichnisse der pro 1907/1908 dem Unterrichte zugrunde zu legenden Lehrbücher sind in den hiesigen Buchhandlungen erhältlich.

Nach den Bestimmungen des Erlasses des hochlöbl. k. k. Landesschulrates vom 28. August 1894, Z. 2354, dürfen Schüler, welche nach ihrem Geburtsorte und nach ihren Familienverhältnissen dem Bereiche der k. k. Bezirkshauptmannschaften Krainburg, Radmannsdorf, Rudolfswert und Tschernembl und dem Bereiche der k. k. Bezirksgerichte Landstraß, Nassenfuß, Weixelburg und Stein angehören, hierorts nur ausnahmsweise in besonders berücksichtigungswürdigen Fällen mit Genehmigung des k. k. Landesschulrates aufgenommen werden.

Die P. T. Angehörigen jener Schüler, welche hierorts **neu eintreten** wollen und einer solchen Genehmigung bedürfen, wollen um dieselbe beim k. k. Landesschulrate mit einem gut motivierten Gesuche einschreiten, welches bis 1. August, und zwar, wenn es sich um den Eintritt in die I. Klasse handelt, bei der zuständigen k. k. Bezirkshauptmannschaft, in allen übrigen Fällen aber bei der k. k. Direktion des zuletzt besuchten Gymnasiums einzubringen ist.

Die Direktion.

Imenik učencev.*

I. a. razred.

Aljančič Alfonz, Trnovo.
Andoljšek Ivan, Male Lipljene.
Baltezar Ivan, Ljubljana.
Banovec Rudolf, Ljubljana.
Bezljaj Vladimir, Krško.
Borštnik Pavel, Ljubljana.
Černe Anton, Kranjska gora.
Gaberšek Fran, Ljubljana.
Grahli Vladimir, Sveto pri Komnu na Primorskem.
Hafner Mihael, Preska.
Jean Maks, Ljubljana.
Klimek Kazimir, Bled.
Klimek Vladimir, Bled.
Kos Stanislav, Ljubljana.
Kovač Josip, Ljubljana.
Kozak Josip, Ljubljana.
Lipovž Anton, Rudnik pri Ljubljani.
Ločnik Rajko, Ljubljana.

Majee Ivan, Benetke na Laškem.
Možina Ivan, Skale na Stajerskem.
Oven Fran, Guncelje pri St. Vidu.
Pavlovčič Fran, Cerknica.
Porenta Viktor, Slape pri Devici Mariji v Polju.
Rant Fran, Jesenice.
Rihar Leopold, Ljubljana.
Rižner Ivan, Račica pri Zidanem mostu na Stajerskem.
Staut Fran, Ljubljana.
Stern Mihael, Gornja Hrušica pri Ljubljani.
Štrukelj Vinko, Krašnja.
Uran Ivan, Ljubljana.
Vizjak Bogomil, Ljubljana.
Zaje Ivan, Gornja Zadobrova blizu Ljubljane.
Završnik Fran, Radeče pri Zidanem mostu na Stajerskem.

I. b. razred.

Arh Josip, Čemšenik.
Bolte Josip, Podpeč.
Cankar Ferdinand, Borovnica.
Drašler Srečko, Dole pri Borovnici.
Feštajn Rudolf, Košica pod Kumom.
Fišer Simon, Plat pri Rogatecu na Stajerskem.
Furlan Maks, Podraga.
Haller Leopold, Radeče.
Helmich Václav, Idrija.
Hirschmann Karol, Ljubljana.
Horvat Rudolf, Orehek pri Postojni.
Jakab Ivan, Bakovci, komitat Vas na Ogrskem.
Končina Ivan, Gorenja vas pri Zatičini.
Kovač Josip, Hrušice pri Radečah.
Kuhar Rudolf, Satahovci, komitat Vas na Ogrskem.

Kuhar Mihael, Bratoncei, komitat Zala na Ogrskem.
Leustek Milivoj, Sunja na Hrvatskem.
Lovšin Evgen, Vinica.
Mittermayer Karol, Ljubljana.
Osana Ciril, Mali Trn nad Krškim.
Petrič Ivan, Rudnik.
Prezelj Maks, Lož.
Prusnik Anton, Ljubljana.
Ramovž Ivan, Borovnica.
Rekef Ciril, Medno.
Rupnik Rudolf, Podgora pri St. Vidu.
Sturm Artur, Splet v Dalmaciji.
Turk Ernest, Ljubljana.
Urbančič Anton, Gor. Logatec.
Zavašnik Fran, Glince pri St. Vidu.
Župan Mihael, Brezje pri Zagorju ob Savi.

II. a. razred.

Benčan Andrej, Gorenja Planina pri Rakeku.
Brajer Emilijan, Rakitnik.
Bregar Stanislav, Kranjska gora.
Brezovar Avguštin, Karpano na Primorskem.

Cerar Anton, Dob.
Fajdiga Slavko, Novo mesto.
Huth Karol, Dovje.
Ilovár Fran, Šmartno pri Litiji.
Jakše Josip, Rob.

* Debeli tisk znači odličnjake.

Kač Ivan, Latkova vas na Stajerskem.
 Keržin Fran, Dobrunje.
 Kolar Ivan, Postojna.
 Koleča Ivan, Ljubljana.
 Kramar Josip, Ljubljana.
 Leskovec Anton, Buje pri Košani.
 Lozej Ivan, Ljubljana.
 Mermolja Lambert, Podgora pri Gorici na Primorskem.
 Miglič Jakob, Ig-Studenec.
 Mihelčič Fran, Nadlessek.

Modrijan Fran, Zatičina.
 Novak Ivan, Dole pri Litiji.
 Peterlin Alojzij, Dolšak.
 Poderžaj Ciril, Ljubljana.
 Poderžaj Ferdinand, Ljubljana.
 Puc Viktor, Col pri Vipavi.
 Rakove Rudolf, Fara pri Kostelu.
 Rogelj Anton, Prevalje pri Preserju.
 Uran Andrej, Ljubljana.
 Vadnal Adolf, Ljubljana.
 Vilhar Anton, Selce pri Slavini.

II. b. razred.

Adamič Ivan, Ljubljana.
 Ažnoh Edvard, Moste.
 Čermák Jaroslav, Ljubljana.
 Domianovič Rihard, Ljubljana.
 Gregorec Feliks, Mengeš.
 Habè Fran, Zadlog pri Črnem vrhu.
 Hirschman Heribert, Ljubljana.
 Kavčič Josip, Vrhnika.
 Krbne Stefan, Vipava.
 Lavrenčak Viktor, Radovljica.
 Likar Stanislav, Rakek.
 Mauer Alojzij, Zagradec pri Žužemberku.
 Mihelčič Ivan, Zabukovje pri Turjaku.
 Mohar Fran, Hrib pri Loškem potoku.
 Oblak Josip, Graben pri Sv. Gregorju.
 Pestotnik Ivan, Ljubljana.

Peteln Anton, Ljubljana.
 Pirc Ivan, Ljubljana.
 Ravhekar Janko, Boh. Bistrica.
 Rigler Alojzij, Praproče pri Vel. Laščah.
 Sajovic Ivan Dušan, Hrastje pri St. Petru.
 Selan Anton, Stepanja vas.
 Silvester Ivan, Vipava.
 Sterle Fran, Ljubljana.
 Stojkovič Fran, Breg pri Borovnici.
 Širca Ignacij, Planina.
 Stirn Fran, Hraše pri Smledniku.
 Švigelj Karol, Borovnica.
 Tschamernik Herman, Radeče pri Zidanem mostu na Stajerskem.
 Zorko Josip, St. Vid pri Lukovici.

III. a. razred.

Božič Alojzij, Selce pri Leskoven.
 Čelešnik Jakob, Gor. Hotič pri Litiji.
 Čenik Dragotin, Predoslje pri Kranju.
 Česnovar Ivan, Ljubljana.
 Detela Martin, Moravče.
 Drole Matej, Spitalič.
 Gaspari Anton, Selšek pri Cerknici.
 Herzog Josip, Ljubljana.
 Kokalj Fran, Gor. Preker pri Moravčah.
 Kramar Rudolf, Ljubljana.
 Kranjec Silvester, Ljubljana.
 Lapajne Alfonz, Ljubljana.
 Lavrič Vincencij, Kozarišče pri Starem trgu.
 Ločnik Viljem, Ljubljana.
 Miklavc Fran, Javorje.
 Mlakar Fran, Senožeče.
 Modrijan Ivan, Rovte pri Logatecu.

Paternost Fran, Dane pri Starem trgu.
 Pečnik Anton, Struge pri Dobrepoljah.
 Pestotnik Anton, Ljubljana.
 Petavs Karol, Vrhnika.
 Pogorelec Karol, Ljubljana.
 Schiffrer Kazimir, Rudnik pri Ljubljani.
 Schiffrer Stanislav, Ljubljana.
 Schiffrer Vilibald, Ljubljana.
 Schrey Amon, Bled.
 Stanonik Ivan, Horjul.
 Stele Albin, Idrija.
 Stojkovič Josip, Breg pri Borovnici.
 Širaj Fran, Gradišče pri Robu.
 Urbas Fran, Gor. Logatec.
 Urek Fran, Ljubljana.
 Vadnjal Ivan, Zagorje pri St. Petru.
 Zelenik Karol, Črmla (Slovenske Gorice).
 Zeleznik Fran, Ljubljana.

III. b. razred.

Albrecht Ivan, Hotedersica.
 Ambrožič Fran, Gabrije pri Dobrovi.
 Čehun Fran, Ljubljana.
 Drobnič Ivan, Velika Stara vas pri Grosupljem.
 Gerčar Jakob, Dupeljne pri Brdu.
 Gorše Martin, Zamostec pri Sodražici.

Jäger Matija, Ljubljana.
 Jamnik Karol, Brankovo pri Vel. Laščah.
 Jevnikar Lovro, Vel. Mlačevo pri Grosupljem.
 Kostanjevec Božidar, Col pri Vipavi.
 Lohè Ludovik, Zagradec pri Žužemberku.
 Logar Josip, Zelezniki.

Peček Fran, Male Lašče.
 Pegan Metod, Vipava.
 Penko Fran, Paličje pri St. Petru na Krasu.
 Pintar Anton, Kamnik.
 Plaznik Ivan, Močilno pri Zidanem mostu.
 Simončič Ivan, Ljubljana.
 Sirk Josip, Ljubljana.

Skobè Ignacij, Budganja vas pri Zužemberku.
 Šimnec Friderik, Kranj.
 Vovk Alojzij, Bleč vrh pri Višnji gori.
 Zakrajšek Jakob, Škufce pri Cerknici.
 Zorè Ivan, Sv. Valburga pri Smledniku.
 Zupančič Ivan, Veliki Lipoglav.

IV. razred.

Bolè Andrej, Slavina.
 Bregar Vladimir, Kranjska gora.
 Brodar Srečko, Ljubljana.
 Brus Lavoslav, Polica pri Višnji gori.
 Derganc Albert, Ljubljana.
 Drašler Fran, Allegheny v Ameriki.
 Franza Josip, Skedenj pri Trstu.
 Gabrovšek Andrej, Rovte nad Logatecem.
 Gabrovšek Josip, Sv. Jošt pri Vrhniku.
 de Gleria Josip, Dolenji Logatec.
 Glowacki Kazimir, Dubravica v Dalmaciji.
 Goljar Fran, Podgora pri St. Vidu.
 Ilaš Henrik, Vače.
 Jaklič Fran, Andol pri Sv. Gregorju.
 Janežič Matija, Peče pri Moravčah.
 Jelene Leon, St. Jur pri Kranju.
 Jerin Jurij, Zagorje ob Savi.
 Kos Josip, Ljubljana.
 Kramar Fran, Ljubljana.
 Lapajne Stanislav, Postojna.
 Lavrič Ivan, Travnik v Loškem potoku.
 Majaron Josip, Borovnica.

Marolt Fran, Brdo pri Kamniku.
 Modic Peter, Iška Loka pri Igu.
 Možek Fran, Kot pri Igu.
 Pečnik Fran, Stožice pri Ljubljani.
 Pfeifer Ciril, Kandija pri Novem mestu.
 Pirkovič Vladimir, Spodnja Šiška.
 Privšek Fran, St. Pavel na Štajerskem.
 Selan Anton, Dobrunje pri Ljubljani.
 Simončič Adolf, Kranjska gora.
 Šerik Viktor, Ljubljana.
 Šuštar Lovro, Stob pri Domžalah.
 Tominec Ivan, Lome pri Idriji.
 Tratnik Lavoslav, Idrija.
 Urbas Fran, Unec pri Rakeku.
 Ustar Fran, Slivna pri Vačah.
 Zaje Josip, Volosko na Primorskem.
 Zajec Ladislav, Potok pri Trebnjem.
 Zore Ivan, Ljubljana.
 Zorec Ivan, Log pri Borovnici.
 Zorman Ivan, Ljubljana.
 Zvoček Dominik, Vrhpolje pri Vipavi.

V. razred.

Abram Anton, Tupelče na Primorskem.
 Bajec Fran, Čevce pri Dolenjem Logatecu.
 Borštnik Božidar, Hrib pri Zužemberku.
 Burja Anton, Loke pri Kamniku.
 Fajdiga Bogomir, Novo mesto.
 Gabršek Ladislav, Krško.
 Gosar Andrej, Dolenji Logatec.
 Jerman Slavko, Trbovlje na Štajerskem.
 Justin Rafael, Novo mesto.
 Klembas Anton, Ljubljana.
 Lekan Ivan, Vipava.
 Lipej Matija, Školje na Štajerskem.
 Lokar Anton, Ljubljana.
 Lovšin Fran, Sušje pri Ribnici.
 Maicen Henrik, Vipava.
 Malin Ivan, Ljubljana.
 Matičič Ivan, Rakek.
 Melik Anton, Črna vas pri Ljubljani.
 Merjesič Filip, Ljubljana.

Mikuš Rudolf, Gornji grad na Štajerskem.
 Molek Josip, Bojanja vas pri Metliki.
 Ostan Dragotin, Bovec na Primorskem.
 Pele Stanislav, Ljubljana.
 Primec Fran, Zalog pri Šmarji.
 Pucelj Ivan, Gorenja vas pri Ribnici.
 Ramovž Fran, Ljubljana.
 Rus Alojzij, Bled.
 Safošnik Jakob, Pleterje na Štajerskem.
 Sturm Ivan, Košana pri Postojni.
 Svetek Miloslav, Ljubljana.
 Šavelj Anton, Rudnik pri Kamniku.
 Šavelj Ludovik, Rudnik pri Kamniku.
 Šefman Karol, Kranjska gora.
 Štamear Milan, Ljubljana.
 Velkavrh Stanislav, Ljubljana.
 Wolhinz Ivan, Kresnice pri Litiji.
 Zaverl Alfons, Velika goba pri Litiji.
 Zgur Ivan, Podraga pri Vipavi.

VI. razred.

Čizman Anton, Ljubljana.
 Dequal Fran, Ljubljana.
 Dostal Adolf, Ljubljana.
 Gabrovšek Fran, Rovte pri Logatecu.
 Gerwaiss Josip, Bedenica na Hrvatskem.

de Gleria Viktor, Dolenji Logatec.
 Gomilšek Vladimir, Stara vas pri Vidmu na Štajerskem.
 Grum Alojzij, Lipoglav.
 Hönigmann Fran, Goriča vas pri Ribnici.

Jelenec Josip, Trnje pri Slavini.
 Jošt Josip, Lipovec pri Celju na Štajerskem.
 Kete Ivan, Dolenje pri Vipavi.
 Koder Anton, Zagorje ob Savi.
 Koritzký Ivan, Hvar v Dalmaciji.
 Kovačič Fran, Smerje pri Premu.
 Kranje Ivan, Verd pri Vrhniki.
 Kržan Fran, Ljubljana.
 Ločnik Emerik, Borovnica.
 Lojk Rudolf, Črniče pri Ajdovščini na Primorskem.
 Lovšin Ivan, Spodnje Laze pri Ribnici.
 Maršič Fran, Globel pri Sodražici.
 Martinčič Andrej, Artiče pri Zagorju ob Savi.
 Pečkaj Ivan, Brod pri Logatecu.
 Pelan Ivan, Mozirje na Štajerskem.
 Pernat Anton, Pletenje pri Sv. Lovrencu na Štajerskem.

Peterlin Fran, Kisovec pri Zagorju ob Savi.
 Ravnik Josip, Bohinjska Bistrica.
 Rodič Alojzij, Sv. Jurij pod Kumom.
 Selan Anton, Dobrunje pri Ljubljani.
 Selan Ivan, Štepanja vas pri Ljubljani.
 Svetina Stanislav, Šmarje pod Ljubljano.
 Širaj Jakob, Metulje pri Rakeku.
 Šušteršič Fran, Horjul.
 Tome Alojzij, Ljubljana.
 Trobej Anton, Gornji grad na Štajerskem.
 Tršar Fran, Dolenja Planina.
 Ustar Anton, Slivna pri Vačah.
Virant Stanislav, Gomilsko na Štajerskem.
 Vizjak Ivan, Ljubljana.
Železnik Fran, Orle pri Krškem.
 Zerjav Ivan, Toplice pri Novem mestu.
 Žolgar Fran, Rečica na Štajerskem.

VII. razred.

Bolč Ivan, Laze pri Planini.
 Božič Jakob, Gornji grad na Štajerskem.
 Bratina Sava, Tolmin na Primorskem.
 Čugmus Josip, Preborje pri Lopaci na Štajerskem.
 Est Ivan, Radeče pri Zidanem mostu na Štajerskem.
 de Gleria Stanko, Dolenji Logatec.
 Hrast Ciril, Grahovo na Primorskem.
 Ilc Josip, Goriča vas pri Ribnici.
 Kokel Fran, Idrija.
 Kovačič Ivan, Smerje pri Ilirski Bistrici.
 Levičnik Fran, Škofja Loka.
 Lobč Ivan, Zagradec.

Mikuš Karol, Mokronog.
 Mlakar Ludovik, Hošnica na Štajerskem.
Mohorič Ivan, Idrija.
 Petkovšek Valentin, Stara Vrhnika.
 Punčuh Friderik, Orešje pri Vipavi.
 Sečnik Josip, Samotorica.
 Skubic Stefan, Polica pri Višnji gori.
 Škerbec Matija, Podcerkev pri Ložu.
 Uran Ivan, Ljubljana.
Uratnik Filip, Podlog v Savinski dolini na Štajerskem.
 Vrhovnik Fran, Mengeš.
 Zaje Karol, Zigmariče pri Sodražici.

VIII. razred.

Cepuder Josip, Litija.
 Dežela Mirko, Idrija.
 Dolinar Josip, Dobrova.
 Grum Josip, Lipoglav.
 Koder Fran, Zagorje ob Savi.
 Küssel Božidar, Trnovo pri Ilirski Bistrici.
 Lapajne Vinko, Idrija.
 Lavrič Anton, Vič pri Ljubljani.
 Luschützky Josip, Gorenje Ležec.
 Močnik Josip, Idrija.

Peklaj Josip, Setnica pri Polhovem Gradcu.
 Pershin Aleš, Stožice.
 Petrič Rafael, Struge.
 Rupnik Pavel, St. Vid nad Ljubljano.
 Senčar Dušan, Senožeče.
 Stojković Gašper, Podgrad pri Zalogu.
 Skof Fran, Ljubljana.

Privatist:

Gajšek Anton, Reka v Ogrskem Primorju.

